

MINISTARSTVO TURIZMA I SPORTA

**NACIONALNI PLAN
RAZVOJA ODRŽIVOG
TURIZMA DO 2027.
GODINE**

Kolovoz 2023. godine

Sadržaj

PREDGOVOR	1
1. Uvod	2
1.1. Poveznica s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine, Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021. – 2026. i Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine.....	2
1.2. Postupak izrade i uključenost dionika.....	4
2. Analiza stanja	5
3. Strateški okvir	14
3.1. Srednjoročna vizija razvoja.....	14
3.2. Srednjoročne razvojne potrebe i razvojni potencijal.....	14
4. Posebni ciljevi i ključni pokazatelji ishoda	17
5. Indikativni financijski plan	53
6. Okvir za praćenje i vrednovanje	56
7. Prioriteti javne politike (međuresorna suradnja)	57
PRILOG I. Utjecaj provedbe mjera Nacionalnog plana na razvoj posebnih oblika turizma	60
PRILOG II. Sažetak Strateške procjene utjecaja Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine na okoliš	82
PRILOG III. Sažetak izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja	87
PRILOG IV. Tablični prikaz Nacionalnog plana	91
PRILOG V. Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2025. godine	94
Posebni cilj 1.	94
RAZVOJ VREMENSKI I PROSTORNO RAVNOMJERNIJE RASPOREĐENOG TURISTIČKOG PROMETA	94
Mjera 1.1.	94
Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma	94
Mjera 1.2.	95
Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma.....	95
Posebni cilj 2.	96
REPOZICIONIRANJE HRVATSKE KAO CJEOGODIŠNJE AUTENTIČNE DESTINACIJE ODRŽIVOG TURIZMA	96
Mjera 2.1.	96
Stvoriti preduvjete za repozicioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima.....	96
Mjera 2.2.	96
Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu.....	96

Posebni cilj 3.....	97
SMANJENJE NEGATIVNOG UTJECAJA TURIZMA NA SASTAVNICE OKOLIŠA, PRIRODU I PROSTOR.....	97
Mjera 3.1.....	97
Poticati smanjenje pritisaka iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu.....	97
Mjera 3.2.....	98
Unaprijediti sustavno i održivo planiranje razvoja turizma utemeljeno na prihvatnomu kapacitetu destinacije	98
Posebni cilj 4.....	99
SMANJENJE NEGATIVNOG MEĐUODNOSA TURIZMA I KLIME	99
Mjera 4.1.....	99
Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma	99
Mjera 4.2.....	99
Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena	99
Posebni cilj 5.....	100
JAČANJE LJUDSKIH POTENCIJALA U TURIZMU	100
Mjera 5.1.....	100
Poticati i promovirati zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva.....	100
Mjera 5.2.....	101
Usklađivati kompetencije ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu	101
Posebni cilj 6.....	102
UNAPRJEĐENJE STRUKTURE I KVALITETE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA	102
Mjera 6.1.....	102
Unaprijediti okvir za pružanje usluga u turizmu.....	102
Mjera 6.2.....	103
Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete.....	103
Posebni cilj 7.....	103
OSIGURANJE POTICAJNOG POSLOVNOG OKRUŽENJA	103
Mjera 7.1.....	103
Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu	103
Mjera 7.2.....	104
Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprijeđena poslovnoga okruženja.....	104
Posebni cilj 8.....	104
RAZVOJ INOVACIJA I DIGITALNE TRANSFORMACIJE TURIZMA	104
Mjera 8.1.....	105
Poticati inovacije.....	105
Mjera 8.2.....	105

Razviti IT sustave i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima	105
Posebni cilj 9.....	106
USPOSTAVLJANJE UČINKOVITOG OKVIRA ZA UPRAVLJANJE RAZVOJEM ODRŽIVOG TURIZMA.....	106
Mjera 9.1.....	106
Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti	106
Mjera 9.2.....	106
Uspostaviti sustav satelitskih računa održivog turizma	106
Mjera 9.3.....	107
Stvoriti preduvjete za učinkovito prikupljanje podataka	107
Posebni cilj 10.....	108
ODGOVORITI NA TRENDOVE U RAZVOJU TURISTIČKIH DESTINACIJA	108
Mjera 10.1.....	108
Razvijati pametne destinacije koje se temelje na inovativnosti, pristupačnosti i održivosti.....	108
Mjera 10.2.....	108
Očuvati percepciju Hrvatske kao sigurne destinacije	108
PRILOG VI. Tablični prikaz Akcijskog plana	110

PREDGOVOR

Hrvatski turizam jedan je od ključnih zamašnjaka hrvatskog gospodarstva čiji razvoj u velikoj mjeri determinira ekonomske i društvene procese u zemlji, dok istodobno sudjelovanje na konkurentnom međunarodnom turističkom tržištu predstavlja značajne izazove.

U skladu sa Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine¹ i drugim aktima strateškog planiranja, Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine, omogućit će transformaciju turizma temeljenu na načelima održivosti kao temeljne razvojne koncepcije, uz proces digitalne transformacije, usklađivanja sa zelenim politikama i jačanja otpornosti turističkog sustava.

Srednjoročna vizija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2027. godine usklađena je s vizijom iz Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i glasi:

Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, razvijamo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske.

Srednjoročna vizija održivog turizma Hrvatske do 2027. godine dostiže se realizacijom posebnih ciljeva što se prati ostvarenjem definiranih pokazatelja ishoda. Nacionalnim planom ostvaruju se uvjeti za smanjenje sezonalnosti hrvatskog turizma uz tendenciju prema cjelogodišnjem poslovanju i povećanje turističkog prometa na kontinentu i u zaleđu uključujući unutrašnjost otoka. Tome će doprinijeti i rast udjela hotela i sličnog smještaja u ukupnoj strukturi smještajnih kapaciteta, napose hotela s 4 i 5 zvjezdica. Strateški marketinški operativni plan hrvatskog turizma² definirat će aktivnosti i mjere za repozicioniranje hrvatskog turizma pri čemu je posebno značajna uloga sustava turističkih zajednica. Turizam će se razvijati vodeći računa o okolišu uz sustavno i održivo planiranje prostorom utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije, doprinoseći smanjenju klimatskih promjena. Jačanju ljudskih potencijala doprinjet će povećanje broja osoba uključenih u programe cjeloživotnog obrazovanja, rast plaća u turizmu te mjere potpore realizaciji tog posebnog cilja koje trebaju osigurati rast indeksa „Ljudski resursi i tržište rada“ na ljestvici *World Economic Forum*. Poticanje inovacija i digitalne transformacije turizma, unaprjeđenje zakonodavnog okvira i poslovnog okruženja u funkciji su rasta investicija i konkurentnosti hrvatskog turizma. Uspostavit će se sustav praćenja podataka i razviti IT alati kako bi se pratila realizacija ciljeva hrvatskog turizma i osigurala osnova za donošenje poslovnih odluka i mjera turističke politike.

¹ Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, dostupna na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_01_2_18.html.

² Strateški marketinški operativni plan hrvatskog turizma dostupan na: <https://www.htz.hr/sites/default/files/2020-12/STRATE%C5%A0KI%20MARKETIN%C5%A0KI%20I%20OPERATIVNI%20PLAN%20HRVATSKOG%20TURIZMA%202021.-2025.%20E2%80%93%20natje%C4%8Dajna%20dokumentacija.pdf>

Posebni ciljevi i definirane mjere Nacionalnog plana povezane su s izvorima financiranja čime se jamči njihova realizacija u predviđenom planskom periodu.

1. Uvod

1.1. Poveznica s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine, Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021. – 2026. i Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine³ predstavlja okvir za izradu svih akata strateškog planiranja na nacionalnoj razini, čime se osigurava usklađenost javnih politika i sinergijski učinak predviđenih programa i mjera.

Gospodarski i društveni razvoj u ravnoteži s prirodom, predviđen unutar definirana četiri razvojna smjera Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030., stvorit će prilike za sadašnje i buduće generacije, pri čemu će ljudi biti u središtu svih ulaganja:

- održivo gospodarstvo i društvo,
- jačanje otpornosti na krize,
- zelena i digitalna tranzicija,
- ravnomjeran regionalni razvoj.

Razvojnog smjera „Održivo gospodarstvo i društvo” pridonosit će politike usmjerene prema ostvarivanju četiriju strateških ciljeva te se u okviru utvrđenog strateškog cilja 1. „Konkurentno i inovativno gospodarstvo“ kao prioritetno područje 4. navodi „Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma“.

Istaknuti su prioriteti javne politike, koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma, sljedeći:

- poticanje ulaganja u održiv, niskougljični razvoj turizma;
- povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te sporta, kulturne i kreativne industrije;
- razvoj funkcionalnih i održivih turističkih regija radi cjelovitog turističkog doživljaja i produljenja sezone kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu i promociju;
- integrirano upravljanje destinacijama radi pronalaženja odgovarajućih specijalizacija, ponude dodatnih sadržaja i produljenja sezone;
- turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude;

³ Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine: dostupna na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

- prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti, uz naglasak na rast kvalitete ponude, digitalizaciju, inovacije i povećanje ponude smještajnih kapaciteta visoke kvalitete;
- otklanjanje administrativnih prepreka i poboljšanje dostupnosti javne infrastrukture za realizaciju investicija u turizmu;
- pozicioniranje prema novim i velikim, brzorastućim globalnim emitivnim tržištima;
- promoviranje Hrvatske kao sigurne i zdrave destinacije koja nudi visokokvalitetnu i raznovrsnu turističku uslugu.

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021. – 2026.⁴ u okviru komponente Gospodarstvo, definiran je opći cilj Uspostava učinkovitog sustava razvoja održivog, inovativnog i otpornog turizma u okviru kojeg su predviđene sljedeće reforme i investicije te za njih osigurana sredstva:

Reforme:

C1.6. R1 Povećanje otpornosti i održivosti turističkog gospodarstva

Investicije:

C1.6. R1-I1 Regionalna diverzifikacija i specijalizacija hrvatskog turizma kroz ulaganja u razvoj turističkih proizvoda visoke dodane vrijednosti,

C1.6. R1-I2 Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma,

C1.6. R1-I3 Jačanje kapaciteta sustava za otporan i održiv turizam.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine temeljni je akt strateškog planiranja turizma u cijelosti usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. i Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021. – 2026., kao i ključnim europskim dokumentima i politikama. Strateški ciljevi definirani Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine koji ujedno doprinose realizaciji ciljeva održivog razvoja Agende 2030 Ujedinjenih naroda jesu sljedeći:

1. cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam,
2. turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu,
3. konkurentan i inovativan turizam,
4. otporan turizam.

⁴ Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026 dostupan na: <https://planoporavka.gov.hr/>.

Svrha Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine je provedba strateških ciljeva i doprinosi ostvarivanju pokazatelja učinka Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. i ključnog akta strateškog planiranja za turizam Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine.

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine definira deset posebnih ciljeva i njima pripadajućih konkretnih mjera koje osiguravaju postizanje pokazatelja ishoda predviđenih ciljeva. Dio prioritetnih područja iz Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine integrirano je i obrađeno u okviru navedenih posebnih ciljeva, uvažavajući činjenicu da se realiziraju provedbom predviđenih mjera ili je njihova realizacija obrađena u posebnim dokumentima. Pristupačnost je obrađena u Nacionalnom planu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2021. do 2027. godine i Akcijskom planu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2021. do 2024. Problematika domaće i međunarodne povezanosti koja je od visoke razine značaja za turizma pokrivena je aktima strateškog planiranja iz područja prometa.

Vremenski okvir slijedi plansko razdoblje Europske unije te je istaknuta usmjerenost na korištenje raspoloživih sredstava iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. i Višegodišnjeg financijskog okvira, kao i nacionalnog proračuna. Za učinkovito praćenje izvršenja posebnih ciljeva definirani su jasni pokazatelji koji se prate na godišnjoj razini.

1.2. Postupak izrade i uključenost dionika

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine po svom sadržaju i temeljnom konceptu srednjoročni je akt strateškog planiranja kojim se pobliže definira provedba strateških ciljeva Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine. U jedinstvenom i ukupnom postupku izrade dokumenta sudjelovali su predstavnici ključnih dionika hrvatskog turizma, ministarstava i drugih relevantnih institucija, a svojim je stavovima dao doprinos velik broj dionika u okviru tematskih radionica, sastanaka i intervjua. Dodatno, preko 2850 osoba sudjelovalo je u provedenim primarnim istraživanjima u okviru kojih su prikupljeni stavovi predstavnika javnog sektora, lokalnog stanovništva i turista s glavnih emitivnih tržišta.

U okviru zasebnih sastanaka Ministarstva turizma i sporta (u daljem tekstu Ministarstvo) s ključnim dionicima hrvatskog turizma važnim za razvoj posebnih oblika turizma, raspravljene su pojedinačne teme od interesa za navedene skupine i prikupljeni stavovi te prijedlozi konkretnih mjera i aktivnosti usmjerenih na rješavanje ključnih izazova i sustavni razvoj posebnih oblika turizma. Održana je prezentacija i rasprava s Radnom skupinom za izradu Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine koju čine predstavnici relevantnih institucija i skupina.

Dodatno, izvršeno je istraživanje stavova lokalnog stanovništva i istraživanje turističke potražnje na glavnim emitivnim tržištima. Kroz postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, ostvarena je mogućnost sudjelovanja najšire javnosti.

2. Analiza stanja

Turizam predstavlja dominantnu ekonomsku aktivnost u Republici Hrvatskoj koja je u prethodnom razdoblju u značajnoj mjeri determinirala kako ekonomske tako i društvene procese.

Analiza stanja fokusirala se prvenstveno na 2019. godinu kao bazu za dalje projekcije, budući da su naredne godine pod značajnim utjecajem pandemije.

Značaj turizma za hrvatsko gospodarstvo iznimno je velik; udio turizma u bruto domaćem proizvodu Hrvatske iz godine u godinu raste, što dokazuje izuzetno veliku ovisnost hrvatskog gospodarstva o turističkim kretanjima u zemlji, no paralelno kazuje i o slabostima ukupnog gospodarskog sustava. U 2019. godini udio turizma u bruto društvenom proizvodu iznosio je visokih 19,5 % (izravni i neizravni doprinos) dok je taj isti udio u 2021. godini iznosio 15,9 %.⁵ Ukupni prihodi od turizma u Hrvatskoj u 2009. godini iznosili su 7.115 mil. EUR-a te su narasli na 10.539 mil. EUR-a u 2019. godini, izraženo u nominalnim cijenama. U 2021. godini prihodi od turizma iznosili su 9.121,8 mil. EUR-a te se usporedbom s 2020. godinom vidi djelomični oporavak turizma od utjecaja pandemije.

Hrvatski turizam dominantno se odvija u Jadranskoj Hrvatskoj i u tom kontekstu nije bilo značajnijih pomaka u posljednjih desetak godina. To pokazuje i podatak da se 2009. godine 96 % noćenja ostvarilo u Jadranskoj Hrvatskoj, da bi 2019. to iznosilo 94,5 %. Uzimajući u obzir resursnu osnovu jasno je da je turistički promet koji se ostvaruje na kontinentalnom dijelu Hrvatske izuzetno mali, neproporcionalan realnim mogućnostima.

U 2019. godini Hrvatska bilježi 19,5 mil. dolazaka kojim se ostvarilo 91,2 mil. noćenja. Zbog iznimnih pandemijskih uvjeta u 2020. i 2021. godini bilježi se u cijelom svijetu, tako i u Hrvatskoj, pad turističkih aktivnosti i iz tog razloga navedene godine ne možemo smatrati referentnima. Naime, u 2020. Hrvatska bilježi 7,1 mil. dolazaka i 40,7 mil. noćenja. U 2021. godini je ostvareno 12,7 mil. dolazaka i 70,2 mil. noćenja, što je u odnosu na prethodnu godinu 82,5 % više dolazaka i 72,1 % više noćenja (no u usporedbi s rezultatima iz 2019. radi se o 34,7 % manje ostvarenih dolazaka, odnosno o 23,1 % manje ostvarenih noćenja).⁶ U 2022. godini ostvareno je 17,7 mil. dolazaka i 80 mil. noćenja što pokazuje da se hrvatski turizam približava rekordnoj 2019. godini.

⁵ Turizam u brojkama 2020., Ministarstvo turizma i sporta, Zagreb, 2021. i Turizam u brojkama 2022., Ministarstvo turizma i sporta, Zagreb, 2022.

⁶ Državni zavod za statistiku.

U strukturi turista tradicionalno dominiraju strani turisti; u dolascima u 2019. godini strani turisti imaju udio od 88,7 %, dok je u noćenjima njihov udio 92,2 %. U 2022. godini smanjio se udio dolazaka stranih turista na 86,2 % i njihov udio u noćenjima na 91,4 %. U razdoblju (2009. – 2019.) ukupni dolasci turista rasli su s prosječnom godišnjom stopom od 5,9 % (domaći rastu s 3,3 %, a strani s 6,4 %), dok su ukupna noćenja rasla s prosječnom godišnjom stopom od 4,9 % (domaći 2 %, strani 5,2 %). Domaći turisti u 2009. godini ostvarili su prosječno 3,6 noćenja po dolasku dok je 2019. godine taj isti pokazatelj bio 3,2. Strani turisti borave duže, pa su tako u 2009. godini ostvarili 5,4 noćenja po dolasku, a u 2019. taj broj bio je 4,8 što je sukladno globalnim trendovima. U 2022. godini broj prosječni broj noćenja po dolasku kod domaćih turista bio je isti kao u 2019. godini (3,2 dana), dok je kod stranih turista taj broj porastao na 5,4 dana.

Dugogodišnje ključno obilježje hrvatskog turizma je izrazita sezonalnost, koja je u direktnoj korelaciji s glavnim proizvodom sunca i mora, kao i strukturom smještajnih kapaciteta. Tako je u glavnoj sezoni (lipanj – rujan) 2019. godine ostvareno 84 % noćenja, dok je taj postotak u 2022. godini iznosio 85,1 %. Prema Državnom zavodu za statistiku u 2019. godini struktura smještajnih kapaciteta Hrvatske jest sljedeća: odmarališta i slični objekti za kraći odmor (sobe, apartmani, kuće za odmor i slično) 66 %, hoteli i sličan smještaj 13 %, kampovi i prostor za kampiranje 20,4 %, ostali smještaj 0,3 %. U prethodnom periodu nije došlo do planiranih promjena strukture smještajnih objekata kako je bilo planirano prethodnom Strategijom; štoviše rastao je broj i udio soba, apartmana i kuća za odmor. Istodobno, upravo ta vrsta smještaja ima nisku stopu popunjenosti od 27,6 %, dok najveću popunjenost kapaciteta bilježi kategorija hoteli i sličan smještaj s 48,2 %. Izrazita sezonalnost turističkog poslovanja i koncentracija smještajnih objekata na području Jadranske Hrvatske (gdje je locirano čak 92,5 % ukupnih smještajnih objekata) doprinosi visokom pritisku na prostor, okoliš i infrastrukturu u priobalju. Ipak, potrebno je naglasiti da su u posljednjem desetljeću izvršena ulaganja u unaprjeđenje kvalitete smještajnih objekata, kako hotela, kampova, tako i soba, apartmana i kuća za odmor.

Analizom provedenom pri izradi Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine, identificirano je deset ključnih izazova hrvatskog turizma:

1. Vremenska i prostorna nejednačenost

- Republika Hrvatska ima najvišu sezonalnost turističkog prometa među usporedivim mediteranskim zemljama (84 % prometa u četiri ljetna mjeseca).
- U četirima ljetnim mjesecima Republika Hrvatska ima najvišu prosječnu opterećenost prostora među usporedivim mediteranskim zemljama (+41 % noćenja po m²), uz veliki nesrazmjer u geografskoj distribuciji (92,5 % ukupnih postelja u Jadranskoj Hrvatskoj).

- S ciljem praćenja razvoja turističke aktivnosti, uspostavljen je model za izračun Indeksa turističke razvijenosti (ITR) jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj.⁷
- Turistički potencijal Hrvatske, osim priobalnog područja, nedostatno je iskorišten. Neujednačenost rezultira niskom iskorištenošću smještajnih kapaciteta tijekom većeg dijela godine, negativnim okolišnim (ekosustav) i sociokulturnim učincima (rast troškova života za stalne stanovnike lokalne zajednice). Dugoročno, izrazita sezonalnost razvoja hrvatskog turizma povećava izloženost i ranjivost hrvatskog turizma krizama (pandemija, geopolitička situacija), a ujedno rezultira negativnim učincima povezanim s klimatskim promjenama (rast razine mora, rast temperature, nedostatak pitke vode...).

2. Nepovoljan utjecaj turizma na okoliš i prirodu

- Korištenje zemljišta i s tim u vezi integrirano upravljanje obalnim područjem jedno je od najvećih izazova turizma, osobito u priobalnom području u vrijeme turističke sezone. U Hrvatskoj je ovisnost turizma o prirodnim resursima vrlo visoka, što dokazuje i istraživanje TOMAS – stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj 2019., prema kojemu je za turiste koji dolaze na odmor u Jadransku Hrvatsku najvažniji motiv dolaska na more (81,5 %) i priroda (56,2 %), dok je turistima koji dolaze u Kontinentalnu Hrvatsku najvažniji motiv priroda (31,7 %). To rezultira rastom opterećenja na morske ekosustave (od iznenadnih onečišćenja morskog okoliša do otpada i buke u moru). Intenzivni rast posjetitelja prijatna je turističkim destinacijama Hrvatske, kao i područjima ekološke mreže NATURA 2000 te područjima pod nacionalnom kategorijom zaštite, u kojima se zasad uspješno provode mjere zaštite prirode. Iako se i u području politike zaštite morskog okoliša uspješno poduzimaju mjere za postizanje ili održavanje dobrog stanja morskog okoliša, o čemu svjedoči i činjenica da je Hrvatska u samom vrhu europskih zemalja po kakvoći mora za kupanje, visoka sezonalnost hrvatskog turizma može dugoročno ugroziti taj status.
- Opterećenje vodnih resursa očituje se kroz značajno povećanje potreba za pitkom vodom u ljetnim mjesecima turističke sezone, tj. u razdoblju hidroloških minimuma, osobito na Jadranskom vodnom području.
- Nekontrolirani razvoj turizma vezuje se i za rast količine otpadnih voda, osobito na Jadranskom vodnom području. Sezonalni karakter turizma na Jadranskoj obali u velikoj mjeri utječe na uvjete i način razvoja javne odvodnje u priobalnim aglomeracijama. Dodatno je opterećenje proizvodnja mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.
- Udio otpada od turizma u proizvedenoj količini komunalnog otpada iznosi oko 9 % i raste u svim županijama (HR NUTS 3) paralelno s porastom turističkog prometa, što upućuje na izazov snažnijeg uključivanja turizma u implementaciju praksi kružnog gospodarstva. Količine otpada iz turizma kontinuirano su u porastu.

⁷ http://www.iztztg.hr/hr/metodologija_itr/

3. Nepovoljan međuodnos turizma i klimatskih promjena

- Prema istraživanju TOMAS HRVATSKA 2019, 60 % turista u Hrvatsku dolazi automobilom, a 20 % avionom. Oba tipa prometa vezuju se za više razine emisija stakleničkih plinova, što je bitno sagledati u kontekstu planiranja smanjenja doprinosa turizma daljnjem razvoju klimatskih promjena kroz prizmu scenarija daljnjeg razvoja turizma.
- Turizam je izrazito „resursno intenzivna“ djelatnost te ima tendenciju generiranja negativnih učinaka na klimu, okoliš i prirodne resurse.
- Rastuće klimatske promjene već utječu na porast ekstremnih vremenskih događaja u Hrvatskoj, na porast razine mora i na eroziju morske obale što među ostalim uništava infrastrukturu plaža i utječe na njihovu privlačnost. Bilježi se i porast broja tropskih noći i broja danas s toplinskim stresom što svakako može imati neželjeni učinak na privlačnost turističke ponude. To uključuje jačanje otpornosti turističke infrastrukture na različite vremenske ekstreme. Turizam u Hrvatskoj značajno doprinosi emisijama stakleničkih plinova s obzirom na veliku potrošnju energije i na promet. Uzimajući u obzir ciljeve Europske unije i Hrvatske o postizanju klimatske neutralnosti do 2050., razvoj turizma treba snažno usmjeriti na smanjenje emisije stakleničkih plinova.
- Prilagodba turizma klimatskim promjenama zahtijeva multidisciplinarni pristup i učinkovitiju suradnju na svim razinama uvažavajući posebnosti njihovih klimatskih obilježja.
- Prostorno planiranje treba se temeljiti na sveobuhvatnom sagledavanju korištenja i zaštite prostora te se prostornim planovima treba planirati provedba svih zahvata u prostoru na način da isti uvažavaju i klimatske promjene te uzimaju u obzir sve sastavnice okoliša, kao i utjecaje različitih ljudskih djelatnosti jer u suprotnom može doći do gubljenja atraktivnosti turističkih destinacija Republike Hrvatske.
- Značajni su pritisci na morske ekosustave, primarno radi opterećenja s kopna, ali i s mora uslijed aktivnosti nautičkog turizma. Od značajnih opterećenja na ostale prirodne resurse evidentan je i utjecaj na krška područja.

4. Prilagodba ubrzanim tehnološkim promjenama u turizmu

- Prema indeksu DESI 2020 (engl. *The Digital Economy and Society Index*) koji mjeri europska komisija, Hrvatska je rangirana na 20. mjestu od 28 promatranih država EU. Global Soft power indeks 2020. (svjetska studija o percepciji nacionalnih brendova s više od 100.000 ispitanika) rangira Hrvatsku na 43. poziciju, a za 2021. godinu Hrvatska je na toj ljestvici na 49. mjestu promatranih država.
- Nedovoljna prilagodba tehnološkim promjenama može dovesti do pada konkurentnosti, osobito u pogledu korištenja promotivnih i prodajnih kanala.
- Novi trendovi pokazuju da turisti sve više očekuju primjenu digitalnih sadržaja.

- Nedovoljno korištenje ili nedostatak alata za analize podataka o turističkim kretanjima i navikama turista znatno umanjuju mogućnost pravovremenog odgovora na potrebe i potražnju, a time dovode do smanjenja konkurentnosti.

5. Kvaliteta života i dobrobit lokalnog stanovništva

- Turizam predstavlja 11,4 % izravnog udjela u BDP-u⁸, ali se za turizam vežu i brojne druge gospodarske djelatnosti, stoga se ukupni (direktni i indirektni) udio turizma kreće na razini od 19,5 % BDP-a (2019.)⁹, što je najveći udio u odnosu na druge države članice EU-a. Udio izravno zaposlenih u turizmu iznosi 8,2 % (2019.)¹⁰.
- Sezonska zaposlenost velik je problem budući da je posljedica nesigurnost radnog mjesta, limitirane mogućnosti napredovanja, visok postotak *outsourcinga*, niske plaće i veliku fluktuaciju zaposlenika.¹¹
- Visoka sezonalnost utječe na neodrživost velikog dijela poslovnih modela i investicijskih planova te rezultira otežanim zapošljavanjem i smanjenjem mogućnosti otvaranja stalnih radnih mjesta.
- Preopterećenost komunalne infrastrukture u visokoj sezoni umanjuje kvalitetu života lokalnog stanovništva.
- Visoke cijene života i stanovanja u određenim gradovima ne omogućavaju kvalitetan život lokalnog stanovništva.
- Među negativnim učincima turizma, lokalno stanovništvo percipira posebno one povezane s povećanjem troškova života (rezultat istraživanja, ocjena: 3,54 od 5), prometnim problemima (3,31), preopterećenošću turističke destinacije (3,17) i ugroženošću prostora zbog nekontrolirane izgradnje (3,14).
- Nedostatna uključenost lokalnog stanovništva u lance vrijednosti u turizmu.

6. Nedostatni ljudski potencijali u brojnosti i kvaliteti

- Sezonalnost turističkog prometa nepovoljno utječe na sigurnost radnih mjesta u turizmu.
- U djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, 2009. godine udio zaposlenih u ukupnom broju zaposlenih iznosio je 5,8 % dok je 2019. u istoj djelatnosti bilo zaposleno 8,2 %, ¹² od ukupnog broja zaposlenih. Hrvatski godišnji prosjek registriranog broja zaposlenih u 2021. godini iznosio je 1.575.837 osoba od čega je

⁸ UNWTO. The economic contribution of tourism and the impact of COVID-19 (2021), <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284423200>

⁹ Turizam u brojkama 2020., Ministarstvo turizma i sporta, Zagreb, 2021.

¹⁰ Državni zavod za statistiku

¹¹ ILO: Guidelines on decent work and socially responsible tourism (Geneva, 20-24 February 2017), https://www.ilo.org/sector/activities/sectoral-meetings/WCMS_546337/lang--en/index.htm (10. 08. 2021.).

¹² Državni zavod za statistiku

- djelatnost pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane (djelatnost I) 103.148 ili 6,5 %. U usporedbi s 2020. godinom povećao se broj zaposlenih u djelatnosti I za 3,9 %.¹³
- Nedostatak dovoljnog broja turističkih radnika rezultira visokom potražnjom za ljudskim potencijalima u turizmu, što potvrđuje i podatak da je u 2019. godini nedostajalo 42.927 radnika. Anketom poslodavaca iz 2020. utvrđene su brojne poteškoće pri pronalasku radnika, pri čemu su u najvećoj mjeri navedeno izrazili poslodavci iz djelatnosti građevinarstva, prerađivačke industrije i pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (djelatnost I). U odnosu na 2019. godinu u kojoj je nedostajalo 42.597 zaposlenika u djelatnosti I u 2020. zabilježen je pada nezadovoljene potražnje na domaćem tržištu rada tj. broja nedostajućih domaćih radnika na 19.788, što predstavlja pad za 53,5 % (pandemijski uvjeti poslovanja). Kao glavni razlozi nedostatka domaćih radnika i otežano zapošljavanje navodi se nedostatak traženog radnog iskustva, nemotiviranost i nezainteresiranost kandidata i nedostatak kandidata koji su spremni raditi za ponuđenu plaću.¹⁴
 - Nekonkurentnost na tržištu rada u turizmu i nekonkurentnost ljudskih potencijala u Republici Hrvatskoj je u 2019. godini bila izrazita, osobito uzevši u obzir da, sukladno Indeksu globalne konkurentnosti putovanja i turizma u području ljudskih potencijala i tržišta rada, Hrvatska zauzima 103. mjesto na ljestvici od 140 zemalja – pad za 23 mjesta u odnosu na 2015. godinu.¹⁵ Sukladno Indeksu razvijenosti putovanja i turizma (TTDI) u području ljudskih potencijala i tržišta rada Hrvatska zauzima 2021. godine 71 mjesto od 117 zemalja što je za dva mjesta bolja pozicija u odnosu na 2019. godinu.¹⁶
 - Kompetencije ljudskih potencijala u turizmu ne odgovaraju na potrebe tržišta rada.

7. Neadekvatna struktura i kvaliteta smještajnih kapaciteta

- Obiteljski smještaj (engl. *short term vacation rentals*) predstavlja 61 %¹⁷ ponude te raste najvećom prosječnom godišnjom stopom rasta (4,5 %) u odnosu na ostale vrste smještajnih kapaciteta.
- Udio noćenja u hotelima u Hrvatskoj je 2–3 puta manji u usporedbi s drugim EU destinacijama na Mediteranu.
- Veliki je nesrazmjer ponude smještajnih kapaciteta između kontinentalnog i priobalnog dijela Hrvatske.

¹³ Hrvatski zavod za zapošljavanje: Godišnjak 2021., <https://www.hzz.hr/usluge/publikacije-hzz-a/statisticke-publikacije/#godisnjak>

¹⁴ Hrvatski zavod za zapošljavanje: Ankete poslodavaca 2020., <https://www.hzz.hr/usluge/publikacije-hzz-a/statisticke-publikacije/#mjesecni-statisticki-bilten>

¹⁵ World Economic Forum – Travel and Tourism Competitiveness Report, 2019

¹⁶ World Economic forum: Travel and Tourism Development Indeks 2021 Dataset (<https://www.weforum.org/reports/travel-and-tourism-development-index-2021/downloads-510eb47e12#report-nav>)

¹⁷ Državni zavod za statistiku, 2019.; u sustavu eVisitor, udio komercijalnog i nekomercijalnog smještaja u 8. mjesecu 2019., iznosio je 74 %

8. Nepovoljno poslovno i investicijsko okruženje

- Republika Hrvatska ima nepovoljno i nekonkurentno poslovno investicijsko okruženje (prema Indeksu globalne konkurentnosti putovanja i turizma i u kontekstu poslovnog okruženja Republike Hrvatske se u 2019. godini nalazila na 123. mjestu od 140 globalnih tržišta).¹⁸
- U odnosu na druge mediteranske zemlje razina investicija zaostaje 2,5–5 puta.
- Niži povrat ulaganja kod izgradnje novih smještajnih kapaciteta visoke dodane vrijednosti u turistički razvijenim područjima.
- Relativna nezainteresiranost privatnih ulagača za ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju.

9. Nedovoljno učinkovit zakonodavni i upravljački okvir

- Nedostaje okvir za praćenje i analizu podataka o relevantnim pokazateljima turističke održivosti koji mogu utjecati na postupak donošenja odluka i investicija.
- Neučinkovita kontrola provedbe zakonom propisanih odredbi i nerealizacija mjera i aktivnosti utvrđenih aktima strateškog planiranja dovodi do sporadične pojave degradacije okoliša.
- Kompleksnost zakonodavnog okvira utječe na investicije i poslovanje u turizmu.
- Visoka fragmentacija resursa (proračuna) u sustavu turističkih zajednica ne doprinosi kvaliteti upravljanja destinacijama.

10. Utjecaj kriza na turizam te promjene ponašanja i potreba turista

- Posljednja dva desetljeća obilježio je niz globalnih i regionalnih kriza i šokova različitih tipova (klimatske, geopolitičke, financijske, zdravstvene).
- Pandemija COVID-19 ukazala je na potencijalne rizike hrvatskog turizma (pad u dolascima od 64 % 2020./2019. godine) te na potrebu proaktivnog planiranja kako bi se povećala otpornost destinacije u slučaju novih kriznih situacija.
- Krize izazivaju promjene na razini cijelog sustava turističke ponude i potražnje, a nedostatak prikladnog modela upravljanja umanjuje mogućnost uspješnog odgovora i prilagodbe na promjene. U kontekstu utjecaja trenutne pandemije na promjene u potrebama i ponašanju turista, istraživanje je pokazalo kako je za 86 % ispitanika važno da u destinaciji nema rizika od kriminala i terorizma, odnosno rizika od bolesti za 81 % ispitanika. Pozitivno je što, prema istom istraživanju, 66 % ispitanika smatra Hrvatsku sigurnom zemljom.
- Značajna je i promjena ponašanja turista, koji sve veće zanimanje pokazuju za boravak u prirodi, aktivnosti na otvorenom te mogućnost fizičkog distanciranja, što za posljedicu može imati i veća opterećenja na prirodna područja, a osobito na zaštićena područja prirode i područja ekološke mreže NATURA 2000.

¹⁸ World Economic Forum – Travel and Tourism Competitiveness Report, 2019

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine sagledava navedene ključne izazove hrvatskog turizma, raspoložive razvojne potencijale i uvjete u međunarodnom visoko kompetitivnom okruženju.

SWOT analiza nastala je na temelju analize obilježja turističke ponude Hrvatske, resursa s kojima Hrvatska raspolaže, trendova na turističkom tržištu kao i na temelju rezultata niza primarnih istraživanja, provedenih dubinskih intervjua te održanih radionica.

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Različitost prirodnih i kulturnih atrakcija i resursa • Očuvana i zaštićena područja • Bogata kulturna baština • Bogatstvo materijalne i nematerijalne baštine pod zaštitom UNESCO-a • Sigurnost • Raznolikost i jedinstvenost hrvatskih regija • Geoprometni položaj • Tradicija u turizmu • Razvijenost pojedinih posebnih oblika turizma • Prepoznatljivost pojedinih turističkih destinacija Hrvatske • Povoljna klima • Kvaliteta života • Brojnost muzeja, galerija i drugih kulturnih institucija • Autentična eno i gastronomska ponuda • Bogatstvo mora, riječnih i močvarnih područja • Ljekoviti termalni i mineralni izvori • Ljubaznost i gostoljubivost stanovništva 	<ul style="list-style-type: none"> • Zakonodavni okvir / nedostatak sinergije • Vremenska i prostorna neujednačenost turističkog prometa i poslovanja • Nedostatni ljudski potencijali u brojnosti i kvaliteti • Naglašena sezonalnost (najveća na Mediteranu) • Neadekvatna struktura i kvaliteta smještajnih kapaciteta • Neefikasan sustav upravljanja turizmom • Nepovoljno poslovno okruženje • Slaba iskorištenost EU fondova te slabi kapaciteti za pripremu i provedbu EU projekata • Nedostatna i nefunkcionalna prometna i komunalna infrastruktura u turističkim destinacijama • Nedostatak svijesti o potrebi razvoja održivog turizma, zaštite prirodne i kulturne baštine • Nedostatak novih turističkih atrakcija • Nedostatne marketinške aktivnosti za promociju ruralnog turizma Hrvatske • Manjak inovativnosti • Nedostatna umreženost turizma i ostalog gospodarstva
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Potencijal fondova Europske unije • Potencijal ruralnog i kontinentalnog prostora • Javno privatno partnerstvo u realizaciji turističkih projekata i razvoja proizvoda • Porezni sustav poticajan za unaprjeđenje kvalitete i konkurentnosti turizma • Aktivacija napuštene i neiskorištene državne imovine • Povezivanje turizma i poljoprivrede te drugih djelatnosti gospodarstva Hrvatske • Razvoj digitalnih tehnologija • Prilagodba ubrzanim tehnološkim promjenama u turizmu • Rast potražnje za posebnim oblicima turizma • Promjene u globalnim turističkim trendovima • Rast interesa turista za održivim i eko turističkim destinacijama • Interes lokalnih zajednica za uključivanje u procese planiranjem turističkog razvoja • Snažnije uključivanje u međunarodne mreže i asocijacije • Jačanje lanca vrijednosti (opskrbe) – zeleno-plavo • Blizina emitivnih tržišta 	<ul style="list-style-type: none"> • Krizne situacije (pandemije, ratovi, terorizam, klimatske promjene, ekonomska kriza i dr.) • Percepcija Hrvatske kao ljetne turističke destinacije • Razvoj turističkih proizvoda i posebnih oblika turizma u konkurentskim zemljama • Kontinuirana i sve agresivnija globalna konkurencija • Negativan trend pada lojalnosti gostiju • Brze promjene trendova na globalnom turističkom tržištu • Međuodnos turizma i klimatskih promjena • Utjecaj turizma na okoliš i prirodu

Izvor: Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, Narodne novine 2/2023

Sagledavanje prednosti i nedostataka hrvatskog turizma uz uvažavanje prilika i prijetnji iz okruženja osnova je planiranje budućih aktivnosti s ciljem razvoja održivog turizma Hrvatske.

3. Strateški okvir

3.1. Srednjoročna vizija razvoja

Srednjoročna vizija održivog turizma do 2027. godine u cijelosti izvire i usklađena je s vizijom postavljenom u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine. Dodatno, usklađena je i podržava realizaciju Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine i realizaciju nacionalnih klimatskih i energetske ciljeva te je usklađena s temeljnim politikama Europske unije i u skladu s očekivanim trendovima po predviđanjima Svjetske turističke organizacije (UNWTO).

Razvoj turizma temeljen na koncepciji održivosti ima u fokusu zadovoljstvo turista, uz istodobno jačanje pozitivnih utjecaja na gospodarski i društveni razvoj, napose zadovoljstvo i kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Srednjoročna vizija razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2027. godine usklađena je vizijom definiranom u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine:

Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, razvijamo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske.

Srednjoročna vizija održivog turizma Hrvatske do 2027. godine dostiže se realizacijom posebnih ciljeva definiranih ovim Nacionalnim planom.

3.2. Srednjoročne razvojne potrebe i razvojni potencijal

Uzevši u obzir vremenski okvir Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine, srednjoročne razvojne potrebe, ali i potencijali turizma Hrvatske bitno se ne razlikuju od onih identificiranih u Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine. Shodno navedenom, u nastavku su sažeto navedene srednjoročne razvojne potrebe i potencijali.

Razvojne potrebe:

- ***Ublažiti sezonalnost***, čime će se posljedično ublažiti negativni ekonomski, društveni i okolišni učinci turizma. Produljenjem sezone potaknut će se investicije, osigurati sigurnost radnih mjesta i potaknuti zapošljavanje. Dodatno osnaživanje razvoja posebnih oblika turizma pozitivno će utjecati na produljenje sezone.
- ***Osigurati ravnomjerniji regionalni turistički razvoj*** tako da se poticaji ulaganja u turističke projekte diferenciraju s obzirom na indeks turističke razvijenosti. Navedeno je neophodno u smislu aktiviranja manje turistički razvijenih područja, ali i rasterećenja visoko opterećenih lokacija.
- ***Jačati lanac vrijednosti i kreirati ponude visoke dodane vrijednosti***, ova potreba nalaže snažnija ulaganja u kvalitetu svih segmenata turizma i s njime povezanim djelatnostima: smještajnih kapaciteta i ostalih ugostiteljskih objekata, pratećih sadržaja,

usluga, ljudskih potencijala i slično. U cilju osiguranja dodane vrijednosti u svakom dijelu lanca vrijednosti turizma posebno je važno povezivanje turizma s ostalim segmentima gospodarstva, kao i unaprjeđenje suradnje i vertikalno povezivanje dionika po načelima kružnog gospodarstva.

- **Unaprijediti prometnu povezanost** u cilju stvaranja preduvjeta za cjelogodišnji i regionalno uravnoteženi dolazak gostiju zračnim, željezničkim i cestovnim prometom. Poseban je naglasak potrebno staviti i na lokalni promet koji zahtjeva implementaciju modela pametne mobilnosti temeljen na valorizaciji primjerenih oblika održivog prometa.
- **Smanjiti opterećenja iz turizma na prostor, sastavnice okoliša i prirodu** posebno kroz poticanje kružnog gospodarstva i usmjeravanje ulaganja prema okolišno prihvatljivijim rješenjima. Naglasak treba biti na sustavnom i održivom planiranju razvojem turizma utemeljenom na prihvatnom kapacitetu destinacije.
- **Smanjiti međusobni negativan utjecaj turizma i klimatskih promjena** kroz poticanje niskougljičnih i klimatski adaptivnih rješenja u turizmu s naglaskom na izgradnju turističke infrastrukture i snažniji razvoj onih oblika turizma s nižim ugljikovim otiskom.
- **Osigurati kvalitetna i održiva radna mjesta** kroz ulaganja u ljudske potencijale i poticanje samozapošljavanja, kao i poticanje i osnaživanje malih i srednjih poduzetnika u cijelom lancu vrijednosti.
- **Osigurati kvalitetne ljudske potencijale u turizmu** što uključuje potrebu za sustavnim, održivim planiranjem i razvojem ljudskih potencijala za potrebe turizma u pogledu kvalitete i kvantitete. Navedenom će doprinijeti i adresiranje prethodne potrebe, odnosno osiguranje kvalitetnih i održivih radnih mjesta.
- **Unaprijediti strukturu i kvalitetu smještajnih kapaciteta** kroz poticanje ulaganja u segmentu luksuznih i malih obiteljskih hotela, kao i u sve visokokvalitetne oblike smještaja te unaprjeđenje sustava kategorizacije.
- **Osigurati poticajno poslovno i investicijsko okruženje** u cilju realizacije investicija, odnosno projekata više dodane vrijednosti koji će osigurati rast kvalitete kao i integraciju ostalih gospodarskih grana u turizam. U tu svrhu je potrebno unaprijediti zakonodavni okvir i sustav podrške investitorima, kao i poslovne uvjete za turističke projekte poglavito u domeni fiskalnih i parafiskalnih obveza te sustavnog administrativnog rasterećenja poduzetnika.
- **Osigurati inovativnu i digitalnu transformaciju turizma** kroz potpore i poticaje inovacija i digitalizacije poduzetnika i drugih dionika u turizmu s ciljem razvoja novih inovativnih turističkih proizvoda i usluga, razvoja turističke infrastrukture sigurnosti i upravljanja turističkim tokovima.
- **Unaprijediti model upravljanja razvojem održivog turizma** u cilju osiguranja razvoja u skladu s turističkim trendovima i potrebama lokalne zajednice što podrazumijeva

sinergijsko djelovanje, djelotvornu i učinkovitu suradnju na svim razinama te horizontalno i vertikalno povezivanje u generiranju nove dodane vrijednosti hrvatskog turizma. Potrebno je redefinirati zakonodavni okvir i uskladiti propise koji izravno utječu na konkurentnost i održivost turizma.

- ***Uključivati lokalne zajednice u procese odlučivanja*** jer je podrška lokalnog stanovništva preduvjet održivog razvoja turizma. Njihovo aktivnije uključivanje doprinijet će povećanju razine zadovoljstva turizmom i kvalitetu života te osigurati daljnju potporu razvoju turizma.
- ***Razviti sustav prikupljanja podataka i planiranja*** u cilju sagledavanja učinkovitosti mjera održivog razvoja turizma. Neophodno je osigurati upravljanje turizmom utemeljeno na relevantnim, provjerenim i pravovremenim podacima.
- ***Očuvati i unaprijediti poziciju Hrvatske kao sigurne turističke destinacije*** kroz unaprjeđenje sigurnosnih sustava na svim razinama koji uključuju i uspostavu sustava upravljanja kriznim situacijama u cilju jačanja spremnosti na sve oblike sigurnosnih izazova.
- ***Unaprijediti kvalitetu života lokalnog stanovništva*** što će se postići adresiranjem svih gore navedenih razvojnih potreba. Razvoj turizma diljem Hrvatske potrebno je integrirati s ostalim gospodarskim djelatnostima i uskladiti s interesima lokalnog stanovništva u cilju podizanja kvalitete života i rada.

Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine identificirani su razvojni potencijali koji predstavljaju polazišta za osiguranje održivog razvoja turizma, odnosno pretpostavka su ublažavanju vremenske i prostorne neujednačenosti turističkih aktivnosti te jačanju konkurentnosti turizma Hrvatske. Razvojni potencijali se ogledaju kroz:

- prepoznatljivost Hrvatske kao sigurne destinacije,
- dugogodišnju turističku tradiciju,
- povoljnu klimu i geoprometni položaj,
- blizinu vodećih emitivnih turističkih tržišta,
- prometnu infrastrukturu,
- potencijal zračnih luka u kontekstu privlačenja turista iz dalekih destinacija i financijski najsnažnijih tržišta,
- raznolikost i jedinstvenost regija Hrvatske,
- bogatu i raznovrsnu kulturnu baštinu,
- bogatstvo očuvanih i raznovrsnih prirodnih resursa, rasprostranjenost zaštićenih dijelova prirode,
- ljekovite termalne i mineralne izvore, more, rijeke, močvare, planine, šume, izvore čiste vode,
- porast potražnje za održivim i eko turističkim destinacijama,

- porast potražnje za posebnim oblicima turizma,
- potencijal domaćih turista,
- potencijal ruralnog i kontinentalnog prostora,
- prepoznatljivu i autentičnu eno i gastronomsku ponudu,
- potencijal ekološke proizvodnje i plasmana lokalno proizvedene hrane
- jačanje povezivanja i umreženosti turizma i ostalog gospodarstva (poput poljoprivrede, ribarstva, digitalizacije, prometa, energije i okoliša, zdravstva te sporta, kulturne i kreativne industrije),
- zakonski reguliran privremeni boravak (digitalni nomadi),
- značajniju participaciju lokalne zajednice,
- nastavak procesa digitalne transformacije hrvatskog turizma (Hrvatski digitalni turizam – e-Turizam, e-visitor i dr.),
- mjere poticanja zapošljavanja i samozapošljavanja,
- aktiviranje postojeće neiskorištene državne imovine,
- prilagođavanje zakonodavnog okvira novonastalim promjenama na tržištu,
- dobre prakse kružnog gospodarstva,
- raspoloživost EU programa usmjerenih na obnovljive izvore energije i prilagodbu klimatskim promjenama te na unaprjeđivanje kvalitete i inoviranje turističkih proizvoda i usluga te
- ulazak Hrvatske u Eurozonu i Schengenski prostor.

Pred Hrvatskom predstoji razdoblje značajnijeg korištenja navedenih razvojnih potencijala u cilju adresiranja identificiranih razvojnih potreba, odnosno osiguravanja razvoja održivog turizma. Među najznačajnijim razvojnim potencijalima Hrvatske su prirodni i kulturni resursi i ljudi koji zajedno čine Hrvatsku jedinstvenom i privlačnom destinacijom. Stoga očuvanje i zaštita prirodnih i kulturnih resursa te unaprjeđenje kvalitete života i rada u svim dijelovima Hrvatske predstavljaju preduvjet održivog razvoja turizma.

4. Posebni ciljevi i ključni pokazatelji ishoda

Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine definira deset posebnih ciljeva i njima pripadajućih konkretnih mjera koje osiguravaju postizanje pokazatelja ishoda predviđenih ciljeva.

Posebni ciljevi i mjere

Strateški cilj*	Posebni ciljevi	Mjere
Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam	<i>1. Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa</i>	1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma
	<i>2. Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma</i>	2.1. Stvoriti preduvjete za repozicioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima 2.2. Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu
Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu	<i>3. Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor</i>	3.1. Poticati smanjenje pritiska iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu 3.2. Unaprijediti sustavno i održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije
	<i>4. Smanjenje negativnog međudnosa turizma i klime</i>	4.1. Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma 4.2. Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena
Konkurentan i inovativan turizam	<i>5. Jačanje ljudskih potencijala u turizmu</i>	5.1. Poticati i promovirati zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva 5.2. Usklađivati kompetencije ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu
	<i>6. Unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta</i>	6.1. Unaprijediti okvir za pružanje usluga u turizmu 6.2. Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete
	<i>7. Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja</i>	7.1. Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu 7.2. Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđenja poslovnog okruženja
	<i>8. Razvoj inovacija i digitalne transformacije turizma</i>	8.1. Poticati inovacije 8.2. Razviti IT sustave i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima
Otporan turizam	<i>9. Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma</i>	9.1. Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizmu u smjeru održivosti 9.2. Uspostaviti sustav satelitskih računa održivog turizma 9.3. Stvoriti preduvjete za učinkovito prikupljanje podataka
	<i>10. Odgovoriti na trendove u razvoju turističkih destinacija</i>	10.1. Razvijati pametne destinacije koje se temelje na inovativnosti, pristupačnosti i održivosti 10.2. Očuvati percepciju Hrvatske kao sigurne destinacije

* Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine

Posebni cilj 1. Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa

Razvoj uravnoteženijeg turizma podrazumijeva usmjeravanje turističkih tokova kako bi se postigla vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređena turistička aktivnost, a smanjenje sezonalnosti i prekomjernog turizma jedan je od osnovnih preduvjeta održivosti. Razvojem turističkih proizvoda, a osobito turističkih atrakcija i smještajnih kapaciteta, doprinijet će se ostvarenju cjelogodišnjeg turizma.

Razvoju cjelogodišnjeg i teritorijalno ravnomjernije raspoređenog turizma doprinijet će i posebne aktivnosti namijenjene domaćim turistima, od aktivnosti promoviranja ruralnog turizma do posebnih programa koji potiču promet u ugostiteljstvu i turističkim sadržajima na području cijele Republike Hrvatske.

Poticat će se inovativne i autentične destinacijske ponude. U Jadranskoj Hrvatskoj, osobito u blizini mjesta koja se suočavaju s problemom prekomjernog turizma u ljetnim mjesecima, poticat će se razvoj proizvoda koji doprinose razvoju cjelogodišnjeg turizma te onih koji smanjuju pritisak na destinaciju, kao i podizanje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta. Osobito će se poticati razvoj proizvoda na područjima s indeksom turističke razvijenosti (ITR) kategorije III i kategorije IV putem ulaganja u razvoj javne turističke infrastrukture, koja će doprinijeti povećanju atraktivnosti destinacija za koje već postoji potražnja turista, posebno ruralna područja s potencijalom za razvoj seoskog, zdravstvenog, aktivnog, sportskog te drugih posebnih oblika turizma temeljenih na jedinstvenom identitetu svih regija.

Podrška razvoju nove i unaprjeđenju postojeće **javne turističke infrastrukture** i podrška ulaganjima u zelenu i digitalnu tranziciju, potaknut će održivi razvoj turizma tijekom cijele godine, povećati raznovrsnost turističke ponude na slabije razvijenim turističkim destinacijama, smanjiti prekomjerni turizam u najrazvijenijim turističkim destinacijama te potaknuti gospodarski oporavak i zapošljavanje lokalnog stanovništva, što će pozitivno utjecati na smanjenje regionalnih neujednačenosti te demografsku revitalizaciju. Poticat će se i ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s ciljem održivog upravljanja područjima ekološke mreže Natura 2000 i zaštićenim područjima prirode s naglaskom na nacionalne parkove i parkove prirode.

Kod javne turističke infrastrukture osobito će se poticati izgradnja ili rekonstrukcija infrastrukture neophodne za razvoj zdravstvenog i aktivnog turizma.

Podrška ulaganjima poduzetnika provodit će se kroz poticanje ulaganja u ugostiteljske objekte za smještaj visoke kvalitete, prateći sadržaj ugostiteljsko-turističkih objekata za smještaj iz kategorija zdravstveni, kongresni, kulturni, sportsko-rekreacijski, zabavno-tematski i turističko-ekološki turizam i drugo te zabavne i tematske parkove i druge inovativne sadržaje

koji uvode procese prihvatljive za okoliš, digitalne tehnologije i kružno gospodarstvo te unaprjeđuju higijensko-zdravstvene i sigurnosne uvjete.

U procesu razvoja turističke infrastrukture osobito će se vrednovati održivost: okolišna (doprinos okolišnim ciljevima), društvena (doprinos razvoju destinacije, novootvorena radna mjesta, posebne mjere za osiguravanje pristupačnosti) i ekonomska održivost te turistička atraktivnost i indeks turističke razvijenosti.

Provodit će se i mjere podrške ulaganjima mikro, malih i srednjih poduzeća (MSP) za razvoj održivog turizma koja rezultiraju diverzifikacijom turističke ponude, produljenjem turističke sezone, smanjenjem prekomjernog turizma, održivim poslovanjem i većom kvalitetom turističke ponude. Osobito će se podržati ulaganja u gradnju, obnovu, rekonstrukciju i prenamjenu objekata turističke i sportske infrastrukture te razvoj turističkih proizvoda i usluga namijenjenih zdravlju i dobrobiti (*wellness* i *wellbeing*), aktivnom turizmu, kao i valorizaciji prirodne i kulturne baštine

Kako bi se posebni oblici turizma razvijali, potrebno je osigurati preduvjete. Uz infrastrukturu, važno je osigurati i povoljno poslovno okruženje i ljudske potencijale. Ovi preduvjeti će se osigurati provedbom ostalih mjera ovoga Nacionalnog plana, a ovisno o specifičnim potrebama svakog posebnog oblika turizma.

Stvaranju proizvoda više dodane vrijednosti doprinijet će investicije u javnu turističku infrastrukturu i investicije privatnog sektora. Kako bi se povećala potrošnja turista važno je razviti i ponuditi turističke proizvode koji kombiniraju što više proizvoda i usluga s naglaskom na komparativne prednosti određene destinacije, autentičnost te kratke lance opskrbe uz što veće uključivanje lokalnih proizvođača, osobito hrane i pružatelja usluga. Razvoj turističkih proizvoda, brendiranje destinacija i marketing kroz redovne aktivnosti obavlja sustav turističkih zajednica. Poticat će se kreiranje destinacijske ponude i turističkih proizvoda više dodane vrijednosti uz poseban naglasak na inovativnost i korištenje digitalnih alata te turističke agencije koje nude takve proizvode na inozemnom tržištu. Turistička infrastruktura izgrađena provedbom ovih mjera, koristit će i lokalnom stanovništvu što dovodi i do povećanja kvalitete života i dobrobiti lokalnog stanovništva.

Osigurat će se i horizontalna integracija dionika u cilju stvaranja cjelovite i zaokružene destinacijske ponude.

Specifične aktivnosti vezane za razvoj posebnih oblika turizma

Razvoj **eno-gastronomskog** turizma temeljit će se na autentičnoj ponudi hrane i vina autohtonih sorti, uključujući posebne ponude temeljene na potrebama i zahtjevima gosta (košer, halal, vegetarijanska, vegan, bezglutenska prehrana i sl.), kulinarskom naslijeđu, domaćim namirnicama, prehrambenim proizvodima zaštićenog geografskog podrijetla,

tradicionalnim ugostiteljskim objektima i suvremenoj interpretaciji naše tradicijske gastronomske ponude.

Za razvoj ovog posebnog oblika turizma nužno je osigurati kratke lance opskrbe te dovoljnu količinu i kvalitetu namirnica. Kako bi se to postiglo, u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, izradit će se analiza stanja po pojedinom segmentu (meso, povrće, riba, itd.) i mogućnosti lokalnog tržišta za opskrbu dovoljnim količinama kvalitetnih, autohtonih, prepoznatljivih namirnica. Temeljem provedene analize definirat će se smjernice kao preporuka za proizvođače. U cilju optimalizacije distribucije informacija o dostupnosti proizvoda te o njihovom optimalnom korištenju, u suradnji s centrima kompetentnosti će se uspostaviti B2B sajmovi.

Kao jedan od posebnih preduvjeta za ovaj oblik turizma prepoznata je specifična infrastruktura, i potreba stvaranja okvira za uspostavu tržnice na kojoj bi bilo moguće kuhanje uživo i kupovina lokalnih namirnica (*showroom*).

S ciljem unaprjeđenja kvalitete i odgovora na trendove u gastronomiji, unaprijedit će se kategorizacija ugostiteljskih objekata.

Poticat će se investicije u opremanje ugostiteljskih objekata (kvaliteta, autohtonost) malih i srednjih poduzetnika s naglaskom na digitalizaciju i korištenje inovativnih tehnologija, a poticaji će biti povezani s novom kategorizacijom. Nadalje, poticat će se gastronomske festivale i događanja u destinacijama te razvoj eno-gastronomskih turističkih sadržaja (tematske staze, eno- gastro interpretacijski centri i sl.). Poticat će se kreiranje tematskih ruta koje objedinjavaju ponudu, donose nove turističke doživljaje i postojeće resurse prezentiraju na turistima zanimljiv način (vinske ceste, ceste sira i sl.). Poseban naglasak dat će se mediteranskoj prehrani koja se kao nematerijalna kulturna baština proteže cijelom obalom hrvatskog Jadrana i njegovim zaleđem, obuhvaća ukupnost vještina, znanja, praksi, vjerovanja, ponašanja i običaja vezanih za poljoprivredu i ribarstvo, sakupljanje, preradu, pripremanje i osobito konzumiranje hrane te podrazumijeva stil života. Očuvanje mediteranske prehrane povezano je s osiguranjem kvalitetnih, autohtonih, prepoznatljivih, lokalnih, sezonskih namirnica, uključuje suradnju turističkog sektora s proizvođačima hrane, osiguranje kratkih lanaca opskrbe, kao i tržnica za prodaju i konzumaciju hrane.

Kao mjera jačanja kapaciteta poduzetnika za podizanje kvalitete, uspostaviti će se koordinacija strukovnih udruženja s turističkim zajednicama odgovarajuće razine i Centrima kompetentnosti (CKOM-ima) te se u okviru programa razvoja proizvoda poticati organizacija edukacije – i za razne specijalizacije u gastronomiji; chef, slastičar, sommelier, cocktail majstor. Osigurat će se i suradnja s CKOM-ima za razvoj ciljanih programa, odnosno provedbu programa razvijenih u okviru ovoga Nacionalnog plana. Posebna pozornost će se obratiti na programe vezane za interpretaciju i suvremene kulinarske tehnike.

Strategija razvoja gastronomije, *gourmeta* i gastronomskog turizma Hrvatske predviđa značajne mjere i aktivnosti koje doprinose razvoju eno-gastronomskog turizma te će i njihova provedba, u sinergiji s mjerama provedenim ovim Nacionalnim planom, učiniti značajno unaprjeđenje razvoja ovog posebnog oblika turizma.

Zdravstveni turizam (medicinski, lječilišni, wellness) razvijat će se temeljen na potencijalima kao što su prirodni resursi, kvalitetni objekti zdravstvenog turizma, stručno osoblje, raznolikost prirodnog bogatstva, ekološka kvaliteta prostora, prirodni ljekoviti čimbenici i zdrava prehrana. Zdravstveni turizam prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti podrazumijeva pružanje dijagnostičkih i terapijskih postupaka, zdravstvene njege te postupaka medicinske rehabilitacije uz mogućnost korištenja prirodnih ljekovitih činitelja, uz pružanje ugostiteljskih usluga i/ili usluga u turizmu.

Razvoj zdravstvenog turizma će se prvenstveno temeljiti na unaprjeđenju ponude lječilišnog i wellness turizma i to kroz razvoj termalnih rivijera u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske te kroz unaprjeđenje kvalitete klimatsko – zračnih termi i talasoterapije na obali s unaprijeđenim i visoko razvijenom lancima vrijednosti.

Na područjima s najvišim indeksom turističke razvijenosti poticat će se ulaganja usmjerena na zelenu i digitalnu transformaciju postojeće infrastrukture zdravstvenog turizma s ciljem smanjenja utjecaja na okoliš i produženja sezone.

Poticat će se izgradnja novih smještajnih kapaciteta postojećih termalnih/*talasso* lječilišta i/ili specijalnih bolnica u manje razvijenim turističkim područjima te podizanje kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta termalnih/*talasso* lječilišta i/ili specijalnih bolnica (izjednačavanje s hotelskim standardom više kategorije, odnosno 4 ili 5*) na području cijele Republike Hrvatske.

Kroz diverzifikaciju sadržaja postojećih termalnih/*talasso* lječilišta i/ili specijalnih bolnica, odnosno proširenjem ponude namijenjene turističkom tržištu kroz razvoj ugostiteljskih, wellness, zabavnih, sportskih i rekreativnih sadržaja, osigurat će se razvoj proizvoda više dodane vrijednosti.

Uz navedeno, razvijat će se i diverzifikacija proizvoda *wellness* turizma izvan samih termalnih/*talasso* lječilišta i/ili specijalnih bolnica u cilju privlačenja novih skupina potrošača, koje će obuhvaćati različite preventivne *wellness* programe (npr. *detox*, *rejuvenation*) te time poticati ulaganja u različite wellness sadržaje s popratnim ugostiteljskim, zabavnim, sportskim i rekreativnim sadržajima. Isto tako razvijat će se usluge medicinskog *wellnessa* kojima se uz primjenu preventivnih, medicinskih, dijagnostičkih i terapijskih postupaka te postupaka zdravstvene njege i medicinske rehabilitacije provode ciljani programi za očuvanje i unaprjeđenje sveukupnog zdravlja i kvalitete života.

Buduća ponuda zdravstvenog turizma je uvjetovana brigom za okoliš, što se očituje i kroz korištenje prirodnih ljekovitih činitelja u tretmanima i prehrani, prirodnih materijala te kroz održivo upravljanje cijelim objektom i destinacijom.

Sportski turizam podrazumijeva pripreme sportaša, natjecanja i velike manifestacije na kojima sudjeluju strani i/ili domaći sportaši, ali i posjete velikim sportskim događanjima te posjet mjestima velikih sportskih uspjeha. Potencijal na kojem će se temeljiti ovaj oblik turizma je pogodna klima koja omogućava sportske aktivnosti na otvorenom cijele godine kao i prateća infrastruktura, uključujući zdravstvenu.

Sportski turizam ima velik potencijal za povećanje turističke potražnje i potrošnje, čime se obogaćuje turistička ponuda, ali i imidž Republike Hrvatske kao sportske zemlje.

Temelj za razvoj sportskog turizma je ulaganje u sportsku infrastrukturu koja zadovoljava standarde za održavanje najviše razine sportskih natjecanja (sportski tereni i/ili sportske dvorane), ali i koji će služiti za organizaciju sportskih priprema. Usporedno, potrebno je razvijati i adekvatne i povezane smještajne i ugostiteljske kapacitete. Budući da sport motivira velik broj ljudi, kako u sudjelovanju na sportskim događanjima kao natjecatelji ili kao gledatelji, potrebno je stvarati sadržaje za poticanje razvoja sportskog turizma (organizacija velikih sportskih manifestacija i natjecanja). Također, poticat će se i turistička valorizacija povijesti sporta, sportaša i sportskih atrakcija. Ulaganjem i izgradnjom sportskih građevina od nacionalnog interesa kreirat će se dodatni motiv dolaska u destinaciju.

Aktivni (rekreativni) turizam podrazumijeva sportsko-rekreativne, adrenalinske te sve druge sadržaje i turističke proizvode kojima se povećava atraktivnost i dostupnost sadržaja aktivnog odmora, a potencijal za njegov razvoj je u prirodnim preduvjetima (more, planine, rijeke, šume, i sl.) te svim drugim sadržajima, uključujući lovni i ribolovni turizam.

Razvoj aktivnog (rekreativnog) turizma temelji se na razvoju aktivnosti koje doprinose zabavnom i opuštajućem aktivnom odmoru turista. Uz to, poticat će se sadržaji namijenjeni i izletnicima i lokalnom stanovništvu.

Ulagat će se u razvoj javne turističke infrastrukture u funkciji razvoja aktivnog (rekreativnog) turizma te će se poticati ulaganja u zone aktivnog turizma i u sportsko – rekreacijsku infrastrukturu u funkciji turizma, odnosno u sportske dvorane/terene, bazene i ostalu infrastrukturu koja doprinosi ponudi turističke destinacije.

Razvojem planinarstva kao dijela aktivnog (rekreativnog) turizma doprinijet će se konkurentnosti i razvoju turističkih destinacija te razvoju održivog, otpornog, cjelogodišnjeg i regionalno uravnoteženog turizma Republici Hrvatskoj. Poticat će se ulaganja u planinarsku infrastrukturu (planinarske objekte, planinarske putove i vidikovce) i penjačku infrastrukturu (uređenje i opremanje prirodnih i umjetnih penjačkih stijena), kajaking, kanuing i slične

sadržaje. Na taj način će se razviti turistički proizvod koji čini vrijednu dopunu postojeće turističke ponude Hrvatske.

Poticat će se daljnji razvoj cikloturizma i cikloturističke infrastrukture (uključujući EuroVelo rute). Kroz rad Koordinacijskog tijela za razvoj cikloturizma u Republici Hrvatskoj i nadalje će se usmjeravati i provoditi aktivnosti na njegovu razvoju. Kroz programe sufinanciranja specijalizacije dionika (npr. evaluatori, ciklovodiči i sl.), dodatno će se podići razina kvalitete sadržaja i usluge. Digitalizirat će se podaci o cikloturističkim rutama i popratnim sadržajima.

Oprezno će se poticati razvijanje prihvatljivih oblika aktivnog (rekreativnog) turizma u zaštićenim područjima prirode usklađenih s obilježjima zbog kojih je područje zaštićeno te u područjima ekološke mreže Natura 2000 usklađenih s ciljevima i mjerama očuvanja tih područja, kao i razvoj pripadajuće posjetiteljske infrastrukture, uključujući razvoj atrakcija na otvorenom te nabavu vozila i plovila s nultom emisijom ugljika namijenjenih za prijevoz posjetitelja zaštićenih i Natura 2000 područja.

Kroz razvoj adrenalinskih parkova proširit će se turistička ponuda namijenjena potrošačkom segmentu koji želi drugačiju vrstu odmora te žele iskusiti avanturistički doživljaj. Ulaganjima u aktivni (rekreativni) turizam unaprijedit će se turistička ponuda čije je glavni motiv dolaska povezanost s prirodom te novi načini zabave.

Istodobno će se razvijati i prikladna smještajno – ugostiteljska ponuda s naglaskom na razvoj kampova, glampinga i kamp odmorišta s ciljem produženja sezone i proširenja ponude dodatnih sadržaja.

Kulturni turizam obuhvaća putovanja pretežno motivirana upoznavanjem materijalne i nematerijalne kulturne baštine, a temeljit će se na valorizaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine (osobito UNESCO) kao glavnog nositelja prepoznatljivosti kulturnog turizma u Republici Hrvatskoj.

Kulturni turizam na taj način doprinosi postizanju prepoznatljivosti na turističkom tržištu, stvaranju novih motiva dolazaka te razvoju cjelogodišnjeg i regionalno uravnoteženog turizma na području cijele zemlje.

Poticat će se ulaganja u razvoj javne turističke infrastrukture u funkciji valorizacije kulturne baštine destinacije kroz obnovu, uređenje i opremanje objekata materijalne kulturne baštine (dvorci, utvrde, kurije, palače, ljetnikovci i druga tradicijska graditeljska baština i arheološka baština) i njihovo stavljanje u funkciju turizma, odnosno njihova prenamjena u ugostiteljske objekte, smještajne kapacitete, centre za posjetitelje i interpretacijske centre i sl.

Uz navedeno, poticat će se turistička valorizacija sakralne baštine, vjerskih okupljanja i hodočasničkih ruta i putova.

Poticat će se ulaganja u etno zbirke i zaštitu materijalne i nematerijalne baštine hrvatskog sela, kao i ulaganja u tematske kulturne rute.

Također, poticat će se i izgradnja i opremanje infrastrukture za prezentaciju i interpretaciju materijalne i nematerijalne kulturne baštine (izgradnja centara za posjetitelje i interpretacijskih centara), s posebnim naglaskom na nepokretna kulturna dobra upisana na UNESCO-ov popis svjetske baštine i nematerijalnu kulturnu baštinu upisanu na UNESCO-ove popise. Centri za posjetitelje i interpretacijski centri trebat će zadovoljiti osnovne standarde uređenosti (npr. arhitektura prilagođena kontekstu, pristupačnost, funkcionalnost interijera, multimedijalnost, inovativne interpretacije, ispravna i primjerena interpretacija nematerijalne kulturne baštine i dr.).

U sklopu centara za posjetitelje i interpretacijskih centara će se poticati izgradnja prostora za kreativne radionice i prezentacije. Kroz programe sufinanciranja specijalizacije dionika (npr. interpretatori), dodatno će se podići razina kvalitete doživljaja i raspon usluga za posjetitelje. Poticat će se i razvijanje tematskih ruta, puteva i različitih tematskih itinerera te posebno razvijanje Kulturnih ruta Vijeća Europe.

Seoski-agro turizam pokreće poljoprivredu, a poticanjem povezivanja dionika u svim lancima vrijednosti mogu se ostvariti preduvjeti za održivi razvoj turizma, pri čemu poljoprivredna gospodarstva ostvaruju ključnu ulogu kao proizvođači kvalitetnih lokalnih proizvoda.

Osnovna djelatnost agroturizma je poljoprivredna proizvodnja, a zajedno s ugostiteljsko-turističkom ponudom i ostalim djelatnostima koje spajaju poljoprivredu i turizam čini zaokruženu cjelinu.

Temelj razvoja seoskog-agro turizma je diverzifikacija samih poljoprivrednih gospodarstava te razvoj i izgradnja potrebne turističke infrastrukture kako bi se turisti upoznali s lokalnim proizvodima i običajima.

Sukladno navedenom, poticat će se ulaganja u tematizirane objekte (kušaonice ulja, vina i ostalih poljoprivrednih proizvoda, ruralne kuće za odmor, kampovi na OPG-u, izletišta i sl.) uz uvjet njihove usklađenosti sa Zakonom o prostornom uređenju („Narodne novine”, broj 67/23“) i podzakonskim propisima, odnosno prostornim planovima, kao i oblikovanja u skladu s lokalnim ambijentom i tradicijom.

Razvoj seoskog-agro turizma temeljit će se na suradnji i umrežavanju svih dionika na selu (poljoprivrednih gospodarstava, proizvođača hrane, javnog sektora, lokalne i područne (regionalne) samouprave i pružatelja turističkih usluga i sadržaja) pa će se tako poticati ulaganja u razvoj dodatne turističke ponude i sadržaja na selu (npr. razvoj manifestacija povezanih sa selom i lokalnom eno-gastronomijom, tradicijom).

Važni su i turistički programi domaćih i stranih turističkih agencija i turoperatora koji imaju za cilj organizaciju grupnih putovanja u ruralne krajeve Hrvatske, internet portali koji pružaju informacije i omogućavaju kupovinu proizvoda i usluga svih dionika u ruralnom prostoru i promotivne kampanje u cilju popularizacije ruralnog prostora.

U cilju razvoja dodatnih sadržaja, poticat će se ulaganja u centre za posjetitelje i interpretacijske centre ruralne baštine, kako bi se na edukativan i zanimljiv način interpretirala lokalna eno-gastronomija, poljoprivreda, običaji i sl. te kako bi se multiplicirala turistička potrošnja.

Sukladno postojećim trendovima, seoski turizam danas predstavlja atraktivnu turističku ponudu i doprinosi razvoju i dobrobiti lokalnih zajednica (diverzifikacija poljoprivredne proizvodnje, promjena demografske slike, očuvanje baštine).

Poslovni turizam („MICE“ engl. *Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions*) uključuje putovanja u kojem glavni motiv nije odmor već sudjelovanje na kongresima, seminarima, konferencijama, sajmovima i sl. te je najčešće vezan za poslovni interes, temeljit će se na privlačnosti Hrvatske kao destinacije za takav oblik turizma zbog svojih prirodnih i kulturnih resursa kao i kvalitetnog smještaja s primjerenom MICE ponudom.

Poticat će se razvoj višenamjenskih kongresnih centara i dvorana opremljenih suvremenom tehnologijom, kao i dodatni zabavni sadržaji i usluge koji kvalitetno dopunjuju razvoj poslovnog turizma. Podržat će se nacionalna kongresna burza i jačati pozicija Hrvatske kao destinacije atraktivne za MICE uz naglasak na održive koncepte događanja.

Uvođenje i održavanje izravnih zrakoplovnih linija, posebno onih cjelogodišnjih, snažan je poticaj poslovnom turizmu.

Gradski turizam (engl. *city break*) karakteriziraju kratka putovanja koja se odvijaju u urbanim sredinama koja nude široku te raznoliku ponudu kulturnih, arhitektonskih, tehnoloških, društvenih i prirodnih doživljaja i sadržaja za razonodu, edukaciju, i poslovne aktivnosti. Također, doprinosi razvoju lokalnih sredina koje okružuju „*city break*“ destinacije, čime se nadograđuje turistička ponuda. Ulaganja u uspostavu i održavanje zrakoplovnih linija, posebno tijekom cijele godine, podržat će ovaj oblik turizma.

Poticat će se održavanje manifestacija te međunarodnih događanja i festivala u gradovima, napose uvažavajući da se time, uz jačanje turističke ponude, unaprjeđuje kvaliteta života lokalnog stanovništva.

Potencijal za razvoj ovog posebnog oblika turizma je povezivanje gradskih i ruralnih sadržaja, osobito kroz kratke izlete i aktivnosti na otvorenom.

Turizam na rijekama i jezerima temeljit će se na činjenici da Hrvatska obiluje unutarnjim vodama, a potencijal za razvoj temelji se na netaknutoj prirodi, krškim oblicima te očuvanim rijekama i jezerima. Zbog prirodno razvijenog sustava unutarnjih vodnih putova, može utjecati na sveukupan razvoj kontinentalnog turizma a posebice na području Slavonije, Baranje i Srijema. Obuhvaća riječna krstarenja ili „*cruising*“, „*yachting*“ i izletničku plovidbu.

Razvoj turizma na rijekama i jezerima karakterizira želja za rekreacijom (ponajviše rekreacijske aktivnosti usmjerene na vodu) i odmorom u prirodi. Ulaganja će se usmjeriti na razvoj turističke infrastrukture potrebne za razvoj ovog oblika turizma, a poticat će se i

izgradnja putničkih pristaništa, modernizacija i/ili zamjena postojeće pristanišne infrastrukture u cilju praćenja trendova samoodrživih i „zelenih“ tehničkih rješenja te izgradnja pristanišne infrastrukture za manja plovila. Pristaništa je potrebno urediti u skladu sa zahtjevima turističkog tržišta (interpretacijski centri, suvenirnice, ugostiteljski sadržaji i sl.).

Poticat će se i ulaganja u uređenje i opremanje plaža i kupališta na rijekama i jezerima s pripadajućom popratnom infrastrukturom, kao i razvoj te podizanje kvalitete proizvoda i ponude raftinga, river ridinga, kanuinga i sl. Ulaganja u turističku infrastrukturu moraju biti u skladu s najvišim standardima zaštite okoliša zbog izuzetne osjetljivosti ekosustava na rijekama i jezerima.

Nautički turizam obuhvaća aktivnosti na moru te s njima povezane usluge i infrastrukturu na kopnu, a njegov razvoj će se temeljiti na očuvanom okolišu, kvalitetnim marinama i ostaloj infrastrukturi. Održivo upravljanje razvojem nautičkog turizma podrazumijeva kontroliran, ograničen i usmjeravan razvoj temeljen na racionalnom gospodarenju prirodnim prostorom, sukladno utvrđenim prihvatnim kapacitetima te razrađenom mrežom prihvatnih sustava. Uvodit će se inovacije i razvijati inovativni poslovni modeli, osobito vezano za zbrinjavanje otpadnih voda, mrežu prihvatnih sustava za tankove i korištenje obnovljivih izvora energije. Proces zelene tranzicije charter flote doprinijet će održivosti turizma.

Stvarat će se preduvjeti za izgradnju smještajnih kapaciteta, sukladno potražnji turističkog tržišta, no uvažavajući sve mjere zaštite okoliša i odgovornim upravljanjem prostorom. Poticat će se širenje mreže i ulaganja u podizanje kvalitete i kapaciteta luka nautičkog turizma te ulaganja u dodatne sadržaje i usluge.

Zbog potrebnih specifičnih znanja i vještina ulagat će se u jačanje ljudskih potencijala.

Obalni turizam - „sunce i more“ temeljen na tradiciji, prepoznatljivosti i kvaliteti, usmjerit će se prema održivom razvoju te razvoju proizvoda i ponude visoke kvalitete i sadržaja koji doprinose smanjenju opterećenja turizma na prirodne i kulturne resurse, infrastrukturu, očuvanju morskog i obalnog područja i ekosustava. Autentični doživljaji, kulturna ponuda povijesnih gradova, očuvana priroda i otoci, zabavni sadržaji kao i bogata eno-gastronomija doprinijet će razvoju obalnog turizma u smjeru proizvoda visoke dodane vrijednosti.

Obalni turizam temeljen na „sunce i more“ ponudi je turistički proizvod koji je potrebno sadržajno obogaćivati te je njime potrebno koordinirano upravljati i podizati kvalitetu ponude i usluga (veća raznolikost sadržaja, aktivnosti i usluga u destinaciji) s naglaskom na zelenu tranziciju. Razvojem turističkih proizvoda kojima se diverzificira ponuda, omogućit će se smanjenje opterećenja u samom priobalju.

Sukladno navedenom, poticat će se ulaganja u prilagodbu i uređenje, odnosno zelenu i digitalnu tranziciju postojeće javne turističke infrastrukture s ciljem povećanja njezine kvalitete,

smanjenja utjecaja na okoliš te održivog upravljanja destinacijom i smanjenja prekomjernog turizma.

Nadalje, poticati će se ulaganja u projekte uređenja morskih plaža po načelima održivog razvoja (održivi pristup uređenju i upravljanju plažama) s posebnim naglaskom na sigurnost i prilagodbu infrastrukture osobama s invaliditetom (uključuje pristupačnost plažama, moru i svim popratnim sadržajima).

Kroz integrirano planiranje i upravljanje obalnim prostorom će se postići optimalna ravnoteža između očuvanja prirodnih vrijednosti i održivog korištenja razvojnih potencijala.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma.
- Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma.

Tablica 1. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.64 Udio noćenja izvan razdoblja od 1. 6. do 30. 9.	16 %	26 %
OI.02.8.65 Udio noćenja izvan Jadranske Hrvatske	5,4 %	9 %
OI.02.8.66 Udio JLS u I i II kategoriji indeksa turističke razvijenosti (ITR)	27 %	35 %

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Razvoj uravnoteženijeg i uključivog turizma doprinijet će poticanju gospodarskog rasta, razvoja i ostvarenju prihoda kroz otvaranja radnih mjesta i smanjivanjem siromaštva. (Cilj 1 – Svijet bez siromaštva).

Poticanjem razvoja i ulaganja malih i srednjih poduzetnika doprinijet će stvaranju preduvjeta za dostojanstven rad, ekonomski rast i pozitivne društveno ekonomske učinke (Cilj 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast).

Planirana ulaganja u javnu i privatnu infrastrukturu doprinijet će njezinoj održivosti, inovativnosti s ciljem više energetske učinkovitosti (Cilj 9 – Industrija, inovacije i infrastruktura).

Poticanjem razvoja turizma na području cijele Hrvatske s naglaskom na kontinentalne i ruralne dijelove te na razvoj wellness i zdravstvenog turizma, gastronomskih iskustva i ostalih autentičnih turističkih doživljaja doprinijet će širenju turističke ponude i smanjenju

sezonalnosti te će u konačnici utjecati na bolje uvjete života lokalnog stanovništva (Cilj 10 – smanjena nejednakost).

Kvalitetnija, dostupnija i zelenija infrastruktura, očuvana kulturna i prirodna baština ima u cilju razvoj pametnih i zelenih urbanih cjelina koja osigurava uvjete za kvalitetan život stanovnika i boravak turista (Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice).

Posebni cilj 2. Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma

Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam potaknut će se ulaganjem u pozicioniranje Hrvatske na inozemnim tržištima kao visokokvalitetne destinacije, ali i kao dijela Destinacije Europa. Potencijal na kojem će se graditi položaj Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma je blizina vodećih europskih emitivnih turističkih tržišta uz povoljan geoprometni položaj, a i ulazak Hrvatske u šengenski prostor učinit će putovanja za EU građane još sigurnijim, lakšim i bez prepreka.

Kao osnovni alat za pozicioniranje na stranim tržištima, izradit će se Strateški marketinški i operativni plan hrvatskog turizma (SMOPHT). Uz taj krovni marketinški alat, razvit će se i regionalni i lokalni planovi, a temeljem njih će se provoditi aktivnosti u cilju promoviranja turističkih atrakcija koje mogu doprinijeti smanjenju sezonalnosti i ravnomjernijem teritorijalnom razvoju turizma.

Jedno od temeljnih polazišta SMOPHT-a jest činjenica da hrvatski turizam u pogledu kvantitativnih pokazatelja prometa već niz godina, pa i tijekom te nakon vrhunca COVID pandemije, raste brže od globalnog i europskog prosjeka, no istovremeno raste i rizik vezan za neželjeno tržišno pozicioniranje (masovni turizam niske kvalitete) i neodrživost, koji progresivno postaje veći, uzme li se u obzir geografska i sezonalna koncentracija potražnje turista.

Novi SMOPHT, bit će okvir za provođenje aktivnosti u iduće četiri godine i iskorak u brendiranju Hrvatske kao održive i sigurne turističke destinacije visoke vrijednosti te podloga za novi komunikacijski koncept koji će Hrvatsku učiniti prepoznatljivom po širokoj i kvalitetnoj turističkoj ponudi i proizvodima, odnosno napraviti snažan odmak od percepcije Hrvatske kao pretežito ljetne odmorišne destinacije kroz izgradnju imidža Hrvatske kao turističke destinacije visoke vrijednosti.

Imajući u vidu navedeni strateški zaokret, SMOPHT-om se uspostavlja razvojna vizija koja će rezultirati turističkim repozicioniranjem uz afirmaciju visoko kvalitetnih iskustava namijenjenim turistima spremnih i na višu potrošnju, uz istovremenu zaštitu i njegovanje jedinstvenih hrvatskih običaja i autentičnih sadržaja, kako bi se uz zadržavanje visokih

standarda održivosti osigurao socioekonomski boljitak zajednice te postigli željeni ekonomski učinci.

Strateški marketinški i operativni plan hrvatskog turizma definira nove ciljeve, ali i komunikacijsku strategiju. Pritom će poseban naglasak biti na održivosti, digitalizaciji kao ključnoj odrednici konkurentnosti, jačanju kvalitete usluga te na novom pristupu marketinškim aktivnostima. SMOPHT će predvidjeti korištenje ključnih konkurentskih prednosti, dok će strateški prioriteti biti fokusirani na vodeće proizvodne brendove unutar portfelja turističkih proizvoda, kao što su iskustvo u prirodi, *citybreak*, MICE, odmor u hotelima uz more, nautički turizam i sl.

S ciljem optimizacije marketinških ulaganja, komunikacijske aktivnosti provodit će se s fokusom na regionalne geozone na najznačajnijim emitivnim tržištima. Definirano je 15 *drive-in* geozona na tržištima optimalno dostupnim cestovnim prijevozom te 35 *fly-in* geozona na tržištima optimalno dostupnim zrakoplovima. Pritom, posebna je pozornost posvećena ulozi domaćeg tržišta te odabranog skupa dalekih (*long haul*) tržišta, imajući u vidu njihove specifičnosti u pogledu odlika potražnje te doprinosa strateškim ciljevima.

U skladu sa SMOPHT-om, cilj je identitet i imidž brenda uskladiti sa strateškim pozicioniranjem „turističke Hrvatske“, s fokusom na šest odabranih imidža i percepcija destinacije: destinacija iznimne ljepote, srednjoeuropska i jadranska *premium* destinacija, destinacija s nizom segmenata turističke ponude, „doživljajna“ destinacija, destinacija idealna za posjet tijekom pred i postsezone te održiva destinacija.

Na takav će način brend, nakon provedbe procesa afirmacije nove „velike ideje“ (kao temelja redefiniranja krovnog komunikacijskog koncepta i vizualnog identiteta), biti usklađen s ciljnim skupinama potrošača na koje se Hrvatska namjerava osloniti u procesu kvalitativnog repozicioniranja.

Navedeno će predstavljati podlogu za uspostavu promišljene komunikacijske strategije koja ulazi u područje integriranog komuniciranja, kombinirajući oglašavanje s odnosima s medijima, indirektnu s direktnom komunikacijom, *online* s *offline* kanalima, uz sadržaje generirane od strane nositelja komunikacije i krajnjih korisnika (turista) i fleksibilno kombiniranje "velikih" kampanja s nizom „mikro kampanja“, netipičnih formata i naglašene inovativnosti i kreativnosti.

Provedba svih promotivnih aktivnosti predviđenih za provedbu SMOPHT, doprinijet će repozicioniranju Hrvatske kao cjelogodišnje, autentične, regionalno uravnotežene destinacije.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Stvoriti preduvjete za repozicioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima,
- Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu.

Tablica 2. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.53 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Održivost putovanja i turizma	57	≤ 50

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Repozicioniranjem Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma predstavlja doprinos održivosti u najširem kontekstu, dakle kako okolišnom, tako i društvenom i ekonomskom aspektu. Realizacijom ovog posebnog cilja posebno se doprinosi sljedećim ciljevima održivog razvoja (SDG): cilj 8 – dostojanstveni rad i ekonomski rast, cilj 10 – smanjenje nejednakosti, što proizlazi iz vremenske i prostorne ujednačenije distribucije turističkog prometa u Hrvatskoj. Izravno se doprinosi cilju 11 – održivi gradovi i zajednice što donosi unaprjeđenju uvjeta boravka turistima ali i uvjeta života lokalnog stanovništva koje je u fokusu održivog razvoja.

Posebni cilj 3. Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor

Negativan utjecaj turizma na sastavnice okoliša, prirodne resurse i prostor najviše je izražen u razdoblju sezonske koncentracije turista (od lipnja do kraja rujna). Uslijed intenzivnih turističkih kretanja dolazi do pojačane potrošnje pitke vode, intenzivnog trošenja energije i ispuštanja emisija onečišćujućih tvari u sastavnice okoliša (zrak, vodu, more i tlo) te do opterećenja okoliša rastućim količinama otpada i štetnim učincima na ekosustave, osobito na bioraznolikost. Uslijed prekoračenja prihvatnog potencijala u pojedinim destinacijama ili užim lokacijama (npr. plaže, središta destinacija, atraktivni prirodni i kulturni lokaliteti) dolazi do pritiska na infrastrukturu, degradaciju okoliša, betonizaciju prostora što rezultira nezadovoljstvom turista, ali i lokalnog stanovništva. Ovi negativni utjecaji nisu proizašli iz broja dolazaka i noćenja, već prije svega iz izrazite prostorne i vremenske koncentriranosti turističkog prometa. S obzirom na rast turističkog prometa i značajke pojedinog oblika turizma, opterećenja na okoliš, prirodu i prostor su u porastu, naročito na obalnom prostoru Hrvatske U cilju poticanja turizma na smanjenje negativnog utjecaja potrebno je poticati održive oblike

poslovanja turističkih organizacija te provoditi integrirano prostorno planiranje. Zbog interdisciplinarnosti turizma na nacionalnoj će se razini razraditi programi i mjere koje će financijski i tehnički omogućiti provedbu održivog razvoja turizma.

Sukladno Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026. u visokoobrazovnom sustavu poticat će se istraživanje, razvoj i inovacije u svim sektorima s naglaskom na ključne nacionalne industrije i industrije u nastajanju s posebnim usmjerenjem na jačanje otpornosti i konkurentnosti gospodarstva i društva, što će dati značajan doprinos realizaciji ovog posebnog cilja.

Smanjenje pritisaka iz turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor ostvarit će se poticanjem okolišno prihvatljivih rješenja koja će se implementirati u poslovanje dionika u turizmu. Potvrda okolišne izvrsnosti dokazuje se globalno, EU i nacionalno priznatim dobrovoljnim certifikatima te uvođenjem i provedbom sustava upravljanja okolišem s neovisnim ocjenjivanjem. Primjeri su *International Organization for Standardization (ISO)*, *EU Ecolabel*¹⁹, *Eco Management and Audit Scheme (EMAS)*²⁰ ili ekvivalenti kojima dionici u turizmu dokazuju smanjenje svog utjecaja na okoliš i prirodne resurse, što će u konačnici rezultirati povećanjem produktivnosti u poslovanju. Također će se poticati uspostava kratkih dobavnih lanaca za turističko-ugostiteljske djelatnosti, npr. u sinergiji s poljoprivredom za ekološke i druge poljoprivredne proizvode. Radi sprječavanja degradacije morskih ekosustava, u narednom će se razdoblju poticati okolišno prihvatljivo sidrenje plovila u turizmu te voditi računa o prihvatnom kapacitetu Jadranskog mora.

Također je nužno implementirati koncept kružnog gospodarstva u turizmu u skladu s hijerarhijom otpada uz naglasak na sprječavanje nastanka otpada i njegovo ponovno korištenje. Kako bi se to postiglo, provodit će se projekti usmjereni na smanjenje otpada u ugostiteljskim objektima, osobito otpada od plastike. Povećanje potreba za vodom, kao i broja onečišćivača, ukazuje na važnost održivog gospodarenja vodom kojim se, na temelju procjena sadašnjih i budućih korisnika, osigurava kontinuirano očuvanje kvalitete voda. U narednom će se razdoblju poticati i uvođenje resursno učinkovitih rješenja radi doprinosa zaštiti vodnih resursa i mora, kao što su upotreba tehničke vode za razne namjene, sustavi za smanjenje potrošnje vode, desalinizatori i slično. Temeljem već ostvarene suradnje s drugim tijelima državne i javne uprave u području kružnog gospodarstva nastavit će se razvijati i poticati prakse resursne učinkovitosti, kao što je to dosad učinjeno na provedbi projekta smanjenja otpada od hrane u hotelima i sličnim aktivnostima. Projekti implementacije dobrih praksi za smanjenje i

¹⁹ EU Ecolabel je dobrovoljna eko-oznaka Europske unije koja temeljem standardiziranih kriterija promiče okolišnu održivost roba i usluga tijekom njihovog cijelog životnog ciklusa (od vađenja sirovina do odlaganja) i usluga, a provjeru usklađenost roba i usluga sa zadanim kriterijima verificira neovisna treća strana.

²⁰ EMAS (eng. Eco management Audit Scheme) je sustav upravljanja okolišem kojeg je Europska unija razvila za procjenu, izvješćivanje i unapređivanje okolišne održivosti organizacija svih vrsta i veličina, a provjeru usklađenosti organizacija sa zahtjevima sustava verificira neovisna treća strana.

sprječavanje nastajanja otpada od hrane u turističkim objektima će se provoditi komplementarno na Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske za razdoblje od 2023. do 2028. godine, čiji je nositelj provedbe Ministarstvo poljoprivrede. Kako bi se podigla svijest i unaprijedile kompetencije dionika u turizmu u području okolišne održivosti, aktivnosti koje će se provoditi podrazumijevaju provedbu programa održivih okolišnih edukacija dionika u turizmu, razmjenu znanja stečenog u provedenim projektima i inicijativama te trajnu uspostavu edukacijskih alata. Također se za dionike i zainteresiranu javnost planiraju uspostaviti ili unaprijediti informacijsko-komunikacijski alati kojima će se kontinuirano komunicirati postignuća i planovi vezani uz razvoj održivog turizma s naglaskom na informiranje kroz Portal održivosti turizma Republike Hrvatske.

Osim svijesti dionika i informiranja široke javnosti, potrebno je jačati kapacitete i kompetencije djelatnika Ministarstva turizma i sporta u području okolišne održivosti turizma, osobito kroz njihovo aktivno sudjelovanje u tijelima globalnih, EU i nacionalnih organizacija, kao i u projektima i inicijativama vezanima za okolišno održivi turizam.

Svrha provedbe mjera i pripadajućih aktivnosti je smanjiti pritiske turističkih aktivnosti na sastavnice okoliša, prirodu i prostor te osigurati resursnu učinkovitost uz povećanje produktivnosti turističkih organizacija, što će se osigurati poticanjem uvođenja ekoloških inovacija (suvremenih tehničkih i tehnoloških rješenja te inovativnih poslovnih procesa) u turizmu. Time će se ublažiti i dugoročno trajno smanjivati emisije opterećenja iz turizma, pri čemu će zaštita kopnenih i morskih ekosustava i njihovih resursa s naglaskom na zaštićena područja imati osobit značaj, budući da se radi o atrakcijskoj turističkoj osnovi Hrvatske. Informiranjem i edukacijom dionika u turizmu osigurat će se visoki stupanj razumijevanja nužnosti okolišne održivosti turizma, što će se provoditi razmjenom znanja i praksi na radionicama, skupovima i sličnim aktivnostima te popratnim materijalima za unaprjeđenje kompetencija dionika u turizmu. Osim toga, nužno je i osiguranje kompetentnih ljudskih kapaciteta i širenje baze znanja Ministarstva za provedbu projekata, prikupljanje i obradu podataka te informiranje i edukaciju dionika u turizmu. Takvi će kadrovi biti osposobljeni za aktivno sudjelovanje u tijelima globalnih, EU i nacionalnih organizacija te i inicijativama iz područja okolišne održivosti turizma.

Aktivnosti u svrhu provedbe mjere unaprjeđenja sustavnog i održivog planiranja prostora utemeljenog na prihvatnom kapacitetu destinacije, podrazumijeva izradu i provedbu programa sufinanciranja za izradu studija prihvatnog kapaciteta destinacija te podršku njihovoj implementaciji u prostorne planove destinacija. Time će se unaprijediti upravljanje posjetiteljima u destinacijama na osnovi važećeg prihvatnog kapaciteta destinacije. Kako bi se to osiguralo, omogućit će se korištenje podataka za planiranje i alata za poslovnu inteligenciju nužnih za donošenje okolišno i prostorno adekvatnih odluka. Osigurat će se i ulaganja u razvoj informacijsko-tehničkih (IT) alata za upravljanje posjetiteljima na destinacijskim razinama,

kao i drugih aktivnosti za smanjenje preopterećenosti prostora u okviru okolišno i prostorno održivog destinacijskog menadžmenta.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Poticati smanjenje pritisaka iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu.
- Unaprijediti sustavno i održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije.

Tablica 3. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.61 Udio potrošnje vode turista u ukupnoj potrošnji vode na razini Republike Hrvatske (DZS prema Eurostat metodi)	6,4 %	6,3 %
OI.02.8.54 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Pritisak i utjecaj potražnje	117	< 100

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Smanjenjem negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor doprinijet će se ciljevima održivog razvoja (SDG) cilju 6 – čista voda i sanitarni uvjeti, cilju 7 – pristupačna i čista energija, cilju 13 – zaštita klime, cilju 14 – zaštita i očuvanje mora i oceana i cilju 15 – očuvanje života na zemlji. Navedeni ciljevi podrazumijevaju većinom ekološku komponentu održivog razvoja, koji uključuju okolišno prihvatljiva rješenja.

Također, implementacijom koncepta kružnog gospodarstva potrebno je kontinuirano podizati svijest i unaprijediti kompetencije dionika u turizmu u području okolišne održivosti turizma.

Aktivnosti sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane u okviru provedbe Plana sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske pridonose cilju 12 - odgovorna proizvodnja i potrošnja sa specifičnim ciljem smanjenja otpada od hrane po stanovniku za polovinu na razini maloprodaje i potrošača te smanjenja gubitaka hrane duž cijelog lanca proizvodnje i opskrbe.

Održivim planiranjem prostora, koje je utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije doprinijet će se i cilju 11 – održivi gradovi i zajednice.

Posebni cilj 4. Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime

Posljedice klimatskih promjena, poput povećanja temperature, podizanja temperature i razine mora, pojave ekstremnih vremenskih događaja te pojave s njima povezanih bolesti djelovat će na turističku prepoznatljivost Republike Hrvatske. Kao svugdje u svijetu, tako i u Hrvatskoj negativan međuodnos turizma i klimatskih promjena sve je više izražen, a upravo će rješavanje povezanih izazova utjecati na kreiranje turističke ponude. Stoga će se sustavno poduzimati mjere ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama.

Turizam podrazumijeva smještaj, prijevoz, potrošnju hrane, rekreaciju, zabavu i srodne aktivnosti. Energetski je vrlo intenzivan, a trenutno gotovo sva energija koja se koristi u turističkim aktivnostima dolazi iz fosilnih goriva. Rješenje za smanjenje emisije ugljika u atmosferu je dekarbonizacija turizma (privatne i javne turističke infrastrukture), što podrazumijeva korištenje izvora energije s niskim udjelom ugljika, odnosno obnovljivih izvora energije (poput energije vjetra, sunčeve energije, biomase, geotermalne energije, energije valova, morskih struja, vodika i druge) te provedbu aktivnosti energetske učinkovitosti. Smanjenje emisija ugljika poticat će se i upotrebom vozila ili plovila s „nultom emisijom CO₂“, poput onih na električni pogon te održivi oblici mobilnosti posjetitelja (npr. cikloturizam i pješaćenje). Očuvanje prirodnih ponora ugljika u šumama, tlu, poljoprivrednim zemljištima i močvarama (koje treba očuvati i dodatno povećati njihovu funkciju sekvenciranja) također je ključno za smanjenje emisija ugljika (povezano s Posebnim ciljem 3). Budući da su vodeni i kopneni ekosustavi ključni za smanjivanje ugljika ispuštenog u atmosferu, Ministarstvo će s drugim tijelima državne i javne uprave poticati sadnju dodatnih stabala u šumskim, urbanim i periurbanim područjima vodeći računa o vrstama karakterističnim za podneblje na kojem se vrši sadnja.

Prema Strategiji prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, stupanj ranjivosti Hrvatske moguće je ocijeniti već i podatkom da udio poljoprivrede i turizma u ukupnom BDP-u iznosi oko jedne četvrtine ukupnog BDP-a. Upravo ovo horizontalno pitanje prilagodbe klimatskih promjenama, naglašava važnost interdisciplinarnog djelovanja i suradnje svih relevantnih dionika te činjenicu kako je turizam jedan od osam sektora ključnih za postizanje otpornosti hrvatskog gospodarstva na posljedice klimatskih promjena.

U svrhu jačanja otpornosti turizma na posljedice klimatskih promjena, u narednom se razdoblju planiraju unaprijediti postojeći i uspostaviti novi mehanizmi kojima će se osigurati provedba mjera Strategije prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, s naglaskom na edukaciju i jačanje svijesti ciljanih skupina dionika (npr. srednjih i strukovnih škola, udruga u turizmu) o rizicima, učincima i načinima prilagodbe turizma na klimatske promjene.

Radi unaprjeđenja uloge Ministarstva u području ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama jačat će se kapaciteti i kompetencije njihovih djelatnika usmjeravanjem na edukaciju i na aktivno sudjelovanje u relevantnim projektima, inicijativama te u radu globalnih, EU i nacionalnih organizacija.

Ključno je uvažiti najnovije tehničke, tehnološke i društvene i poslovne inovacije kako bi se do 2050. osiguralo dosezanje EU cilja za gospodarstvo bez ugljičnog otiska. Pritom je nužno dati prednost rješenjima temeljenima na lokalnim prirodnim resursima, koja ublažavaju učinke klimatskih promjena.

Svrha navedenih mjera je podržati kontinuitet dekarbonizacije turizma u skladu s globalnim i EU ciljevima te osigurati njegovu otpornost na klimatske promjene.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma.
- Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena.

Tablica 4. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2021.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.59 Intenzitet stakleničkih plinova prouzročen turizmom (indeks)	89,55	70,00
OI.02.8.60 Energetska intenzivnost u turizmu (indeks)	57,16	55,00

Izvor podataka: EU Tourism Dashboard

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime pozitivno će djelovati na ostvarenje brojnih ciljeva Agende 2030 i Europskog zelenog plana. Tako će poticanje dekarbonizacije turizma pozitivno djelovati na sljedeće ciljeve iz Agende 2030: čista voda i sanitarni uvjeti (cilj broj 6), pristupačna i čista energija (cilj broj 7), zaštita klime (cilj broj 13), očuvanje vodenog svijeta (cilj broj 14), očuvanje života na zemlji (cilj broj 15).

Osim toga potrebno osigurati određene mjere prilagodbe turističke infrastrukture na klimatske promjene što će pozitivno djelovati na ostvarenje sljedećih ciljeva: zdravlje i blagostanje (cilj broj 3) te održivi gradovi i zajednice (cilj broj 11).

Posebni cilj 5. Jačanje ljudskih potencijala u turizmu

Konkurentnost turizma, ali i gospodarstva u cjelini, uvelike ovisi o kvaliteti ljudskih potencijala u pogledu njihovih ključnih kompetencija za obavljanje poslova, ali i kvantiteti koja bi morala zadovoljiti potražnju na tržištu rada. U turizmu je to još više naglašeno jer je upravo gostoljubivost važan dio autentičnog doživljaja Hrvatske i jedna od prepoznatljivih karakteristika našeg turizma. Jačanje ljudskih potencijala u turizmu je ključan element sveobuhvatne reforme sustava upravljanja razvojem turizma koji će doprinijeti njegovoj konkurentnosti i održivosti, osigurat će kvalitetna radna mjesta te kvalitetan život i rad lokalnog stanovništva.

Jačanje ljudskih potencijala u turizmu, bit će usmjereno na osiguravanje potrebnoga broja zaposlenih u skladu sa zahtjevima tržišta rada te na stjecanje i razvoj kompetencija zaposlenih s ciljem bolje prilagodbe na izazove s kojima se turizam suočava.

Kontinuirano unaprjeđenje mjera zapošljavanja, radnog zakonodavstva i pravog okvira doprinosit će stvaranju modernoga tržišta rada kroz fleksibilizaciju i mobilnost ljudskih potencijala čime će se doprinijeti značajnijem uključivanju ljudskih potencijala na tržište rada za potrebe turizma. Navedena unaprjeđenja osiguravat će podizanje kvalitete uvjeta rada zaposlenika, stvaranju sigurnijih i kvalitetnijih radnih mjesta te smanjenje negativnih učinka sezonalnosti turizma na broj zaposlenih. Time će turizam postati atraktivniji u pogledu privlačenja radne snage.

Kako bi se zanimanja u turizmu približila mladima, provodit će se mjere **promocije zanimanja**, osobito program stipendiranja te program promocije i jačanja kompetencija strukovnih zanimanja za turizam.

Nastavit će se program stipendiranja učenika i studenata u turističkim zanimanjima u suradnji s poslodavcima u turizmu i ugostiteljstvu, odnosno hotelima, kampovima, turističkim agencijama i dr. Odmah po završetku redovnog školovanja, odnosno studiranja, partner ima obvezu sklopiti sa stipendistom ugovor o radu na određeno vrijeme ili ugovor o radu pripravnika. Cilj ove mjere je motiviranje mladih za ugostiteljsko-turistička zanimanja te kvalitetnije povezivanje obrazovnih ustanova i poslodavaca u turizmu.

Kroz program promocije i jačanja kompetencija strukovnih zanimanja za turizam, poticat će se jačanje kompetencija učenika srednjih strukovnih i umjetničkih škola i razvijanje svijesti o mogućnostima razvoja karijere u turizmu. Program će se nastaviti kao vrednovanje projekata strukovnih škola kojima se potiče motiviranje mladih za rad u turizmu te doprinos mladih u rješavanju najvažnijih izazova hrvatskog turizma, a osobito kroz projekte koji su usmjereni na povezivanje obrazovnog sustava i poslodavaca u turizmu, poboljšanje pristupačnosti turistima s invaliditetom te ublažavanje utjecaja turizma na klimu i okoliš i obratno

U cilju motiviranja na razvoj karijere u turizmu kod drugih skupina (odrasli, zaposleni i dr.) nastaviti će se sufinanciranje programa i projekata udruga koji su usmjereni na poticanje cjeloživotnog osposobljavanja i usavršavanja za rad u turizmu.

Usklađivanje kompetencija s potrebama tržišta rada provodit će se u regionalnim centrima kompetentnosti koji će u suradnji s poslodavcima razvijati programe relevantne za tržište rada i time odgovoriti na potrebe poslodavaca za specifičnim kompetencijama, a osobito onima vezanim za zelenu i digitalnu tranziciju te nove trendove i potrebe turista. Osim toga, osobita pozornost će se posvetiti upravljačkim kompetencijama u turizmu.

U okviru reforme, kako bi se što prikladnije odgovorilo na potrebe poslodavaca za specifičnim kompetencijama, provest će se istraživanje o trenutnim potrebama poslodavaca, ali i trendovima koji će potaknuti potrebu za novim kompetencijama. Temeljem provedenog istraživanja izradit će se kraći obrazovni programi, kako osobama koje žele što prije ući na tržište rada za poslove u turizmu, tako i onima koje su već zaposlene u turizmu, a potrebno im je stjecanje novih znanja i vještina za svakodnevni posao. Takvi kraći programi također će radnicima zaposlenim na sezonskim poslovima omogućiti dodatno jačanje kompetencija tijekom vremena van sezone.

Ova mjera će se provoditi u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje koji će isto provesti putem sustava vaučera za nezaposlene i zaposlene osobe za edukaciju prema izrađenim programima.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Poticati i promovirati zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva.
- Usklađivati kompetencije ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu.

Tablica 5. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.55 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Ljudski resursi i tržište rada	73	≤ 60

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Osnaživanje ljudskih potencijala kroz programe promocije i jačanja kompetencija strukovnih zanimanja u turizmu te razvoj kraćih obrazovnih programa doprinijet će osiguravanju

potrebnog broja kvalitetnog kadra sa svrhom dobivanja autentičnog doživljaja od strane posjetitelja (Cilj 4 – kvalitetno obrazovanje).

Unaprjeđenje radno-pravnog okvira za zaposlene u turizmu rezultirat će boljim uvjetima rada i time potaknuti dodatne kadrove za rad u turizmu što će utjecati na bolje ekonomske uvjete života lokalnog stanovništva i smanjenje iseljavanja iz manjih sredina (Cilj 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast i Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice).

Trend uvoza radne snage za posljedicu ima i širenje shvaćanja i razumijevanja prema drugim kulturama, stoga turizam može poticati multikulturalnu toleranciju i razumijevanje (Cilj 16 – Mir, pravda i snažne institucije).

Posebni cilj 6. Unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta

Unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta nužno je u kontekstu ublažavanja sezonalnosti, osiguravanja zapošljavanja te formiranja proizvoda visoke dodane vrijednosti i u konačnici osiguranja konkurentnosti hrvatskog turizma. Cilj je povećanje udjela visoko kvalitetnog smještaja prvenstveno u segmentu hotelskog smještaja, ali i unaprjeđenje kvalitete u svim segmentima smještaja.

Kako bi se povećao udio smještaja visoke dodane vrijednosti u ukupnoj strukturi smještaja uz uvažavanje načela održivosti, u okviru provedbe mjere podrške ulaganjima poduzetnika namijenjene provedbi posebnog cilja 1, ulaganja će se usmjeriti osobito u smještaj visoke kvalitete te u razvoj obiteljskih i boutique hotela i kampova.

Važna mjera za unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta je zelena i digitalna transformacija smještajnih kapaciteta u domaćinstvima u poduzetnike u turizmu, stvaranjem obiteljskih i/ili specijaliziranih malih hotela najmanje kategorije tri zvjezdice ili hotel baština.

U kontekstu ove transformacije poticat će se modernizacija i podizanje kvalitete, unaprjeđenje higijensko-zdravstvenih i sigurnosnih uvjeta te uvođenje inovativnih sadržaja više dodane vrijednosti, ulaganja u korištenje obnovljivih izvora energije, postizanja više razine energetske učinkovitosti te korištenja digitalnih tehnologija.

Unaprjeđenje sustava kategorizacije provest će se modernizacijom propisa o razvrstavanju i kategorizaciji objekata, na način da se propisani standardi za kategorizaciju smještajnih objekata usklade s trendovima na turističkom tržištu te uvođenjem standarda ekološki prihvatljivog i društveno odgovornog poslovanja objekata.

Preferencije gostiju se mijenjaju i među glavnim faktorima pri odabiru objekata visoko mjesto zauzimaju objekti koji imaju pozitivan ekološki i društveni utjecaj, stoga je potrebno uvoditi standarde održivosti i u smještajne objekte. Stoga će se pri kategorizaciji poseban naglasak staviti na aspekte ekološke i društvene održivosti. Ekološki elementi koji će se vrednovati pri

kategorizaciji uključuju posebice gospodarenje otpadom, *zero waste* poslovanje, korištenje kupaonske kozmetike u dozatorima, korištenje štednih žarulja, uštedu energije na principu pametne sobe, dizalice topline, stanice za punjenje električnih i hibridnih vozila i sl. Vrednovat će se i društvena održivost, a osobito sudjelovanje lokalnog stanovništva u pružanju usluge (smještaj kod domaćina), omogućavanje pristupačnosti osobama s invaliditetom, implementacija održivih načina gradnje i materijala. I konačno, vrednovat će se i ekonomska održivost, kupnja od lokalnih proizvođača, zapošljavanje lokalnog stanovništva i sl.

Prilagodбом standarda za kategorizaciju objekata potrebama i očekivanjima gostiju, osigurava se povećanje prosječne zauzetosti smještajnog kapaciteta, proizvodna diferencijacija, efikasnija komercijalizacija kapaciteta, bolje tržišno pozicioniranje s kvalitetnim proizvodom te aktivniji ekonomski promet.

Republika Hrvatska u svojem vlasništvu ima značajnu imovinu koja trenutno ne generira dodanu vrijednost, a moguće ju je iskoristiti aktivacijom u turističke svrhe. Navedeno zahtijeva identifikaciju one neaktivne državne imovine koja ima potencijal valorizacije u turizmu i definiranje realnih prioriteta za njezinu aktivaciju na temelju spremnosti infrastrukture, strateškog značaja za lokalnu sredinu, prostorno-planskih preduvjeta i ostalih potrebnih kriterija.

U svrhu aktivacije državne imovine za turizam predviđene su aktivnosti koje će, sukladno standardnim međunarodnim procedurama i jasnom projektnom zadatku, osigurati potencijalnim investitorima jasan uvid u lokaciju i opremljenost razvojne zone, veličinu i strukturu ulaganja, prihvatljiv poslovno-upravljački model, način uključivanja/sudjelovanja u investicijskom natjecanju i slično. Također, u suradnji s ostalim tijelima, provest će se aktivnosti na izradi knjige tržišno spremnih turističkih investicijskih projekata. Stvorit će se novi okvir za poticanje investicijskih projekata u turizmu, pri čemu će osnovni kriterij biti doprinos ostvarenju strateških ciljeva.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Unaprijediti okvir za pružanje usluga u turizmu.
- Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete.

Tablica 6. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.62 Udio hotela i sličnog smještaja* u ukupnim smještajnim kapacitetima (postelje)	13 %	17 %

OI.02.8.63 Udio hotela s četiri i pet zvjezdica u ukupnim hotelskim kapacitetima (objekti)	51 %	65 %
--	------	------

* Prema Državnom zavodu za statistiku ova skupina uključuje: hotele, hotele baštine, aparthotele, integralne hotele, difuzne hotele, lječilišne hotele, hotele posebnog standarda, turistička naselja, turističke apartmane, pansioni, lječilišne pansioni.

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Modernizacija i podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta uz naglasak na zelenu i digitalnu transformaciju preduvjet su za osiguravanje boljih uvjeta rada i života lokalnog stanovništva (Cilj 8 - Dostojanstven rad i ekonomski rast).

Kriterij poticanja investicijskih projekata u okviru ovog posebnog cilja koji impliciraju poštivanje raspoloživih resursa i principa održivosti osigurat će doprinos ublažavanju klimatskih promjena, zaštiti i očuvanju okoliša i ekosustava (Cilj 6 – Čista voda i sanitarni uvjeti; Cilj 3 – Zaštita klime; Cilj 14 – Očuvanje vodenog svijeta).

Posebni cilj 7. Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja

Poslovno okruženje utječe na privlačenje investicija i uspješnost poslovanja, a poticajno poslovno okruženje je jedan od preduvjeta za konkurentnost.

Ostvarenje poticajnog poslovnog okruženja temelji se i na smanjenju fiskalnih, parafiskalnih i administrativnih nameta u cilju privlačenja investitora u hrvatski turizam u funkciji povećanja bruto dodane vrijednosti i jačanju konkurentnosti turizma. Kako bi se to postiglo, poduzimat će se aktivnosti koje će izravno ili posredno utjecati na poticanje poslovnog okruženja u turizmu.

Definirat će se i nove mjere poticanja koje će osigurati diverzifikaciju i daljnji razvoj sustava poticanja ulaganja u svrhu razvoja održivog, zelenog i digitalnog turizma.

Fokus novih poreznih politika usmjeren je prema povećanju konkurentnosti smještaja više dodane vrijednosti i onoga na područjima niže turističke razvijenosti te redefiniranje poreznog tretmana obiteljskog smještaja.

U budućem strateškom razdoblju redefinirat će se uvjeti pružanja ugostiteljskih usluga u domaćinstvu uzimajući u obzir društvene, ekološke i ekonomske kriterije.

U cilju smanjenja administrativnih opterećenja kao i poboljšanje koordinacije između različitih ministarstva, poticat će se donošenje novih te izmjene i dopune postojećih zakonskih rješenja koji imaju velik utjecaj na stvaranje poslovnog okruženja u turizmu, a koji nisu u izravnoj nadležnosti Ministarstva turizma i sporta. Naglasak će biti na smanjenju administrativnih barijera, regulativnih ograničenja tržišta roba i usluga, nastavku parafiskalnog rasterećenja

poduzetnika i dinamiziranja razvoja turizma u funkciji kreiranja dodane vrijednosti u turizmu i multiplikativnog utjecaja na cjelokupno gospodarstvo, afirmirajući održiv i zeleni razvoj u uvjetima digitalizacije. Daljnji razvoj e-usluga će doprinijeti smanjenju administrativnog opterećenja.

Također, nastavit će se aktivnosti na administrativnom rasterećenju gospodarstva koji je dio reformskog paketa iz Nacionalnog plana reformi u okviru Europskog semestra, u svrhu stvaranja poticajne investicijske klime, jednostavnijih uvjeta poslovanja i osiguranja lakšeg pristupa tržištu usluga kroz punu implementaciju Direktive 123/2006/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu.

Poslovno okruženje obuhvaća i pristup sredstvima financiranja, stoga će se aktivno poduzimati mjere za pristup sredstvima financiranja za razvoj poslovanja i podizanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika te pružiti podrška ulaganjima koja rezultiraju povećanjem produktivnosti i konkurentnosti s naglaskom na zelenu i digitalnu tranziciju.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu.
- Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđenja poslovnog okruženja.

Tablica 7. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelj ishoda	Polazna vrijednost	Ciljana vrijednost
	2019.	2027.
OI.02.8.56 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Poslovno okruženje	108	≤ 80

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Kreiranjem poticajnog okruženja u turizmu utjecat će na podizanje konkurentnosti destinacije (Cilj 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast). Nove investicije i poduzetničke inicijative doprinjet će inovativnim turističkim sadržajima što će povećati dodanu vrijednost i konkurentnost turizma (Cilj 9 – Industrija, inovacija i infrastruktura).

Cilj doprinosi digitalnoj transformaciji hrvatskog turizma osmišljavanjem i kreiranjem e-usluga koje ubrzavaju i smanjuju troškove poslovanja i olakšavaju administrativne procese

(hrvatski digitalni turizam e-Turizam – npr. digitalizacija procesa kategorizacije turističkih i ugostiteljskih objekata, davanja dozvola za rad pružateljima usluga u turizmu).

Posebni cilj 8. Razvoj inovacija i digitalne transformacije turizma

Inovacije i digitalna transformacija turizma predstavlja značajan potencijal i važan čimbenik u postizanju konkurentnosti turizma. Inovativna i digitalna rješenja pomažu rješavanju ključnih problema s kojima se turizam susreće, od klimatskih promjena do nedostatka radne snage, a pomažu odgovoriti i na izazove zaštite okoliša i, u konačnici, povećavaju konkurentnost.

Mjera kojom će se postići razvoj inovacija je poticanje ulaganja u povećanje otpornosti i produktivnosti poduzeća, kao i bolje pozicioniranje na turističkom tržištu kroz uvođenje inovacija i digitalnih tehnologija. Inovacije koje će se poticati, moraju biti usmjerene na smanjenje učinaka prekomjernog turizma u najrazvijenijim turističkim područjima, održivi i niskouglijčni rast turizma visoke kvalitete u slabije razvijenim turističkim područjima te jačanje društvene održivosti kroz povećanje zaposlenosti u lokalnim zajednicama. Sukladno Nacionalnom planu opravka i otpornosti 2021. - 2026., dio ukupnih ulaganja dodijelit će se za ulaganja usmjerena na ublažavanje klimatskih promjena ili prilagodbu tim promjenama, digitalizaciju, aktivnosti dekarbonizacije turizma, energetske učinkovitosti ili smanjenja otpada te za prelazak na kružno gospodarstvo.

Poticat će se ulaganja u inovacije, kao i ulaganja poduzetnika u razvoj proizvoda i usluga te poslovnih modela unutar jednog ili više područja istraživanja, razvoja i inovacija u ekosustavima u lancu vrijednosti turizma koji doprinose zelenoj i digitalnoj tranziciji.

Osim digitalne transformacije poduzetnika i njihova poslovanja, koja će se podupirati drugim mjerama ovoga Nacionalnog plana, ključan čimbenik u jačanju konkurentnosti i inovacija je bolje i inovativno korištenje podataka.

Mjere usmjerene na jačanje digitalizacije i bolje korištenje podataka su razvoj naprednih e-usluga i alata za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima te poslovne inteligencije od strane javne uprave. Ovi alati će poduzetnike potaknuti na njihovo korištenje te ih time usmjeriti na razvoj inovativnih usluga koje potiču održivost, ali i potražnju turista.

Razvoj e-usluga provest će se kroz postupnu digitalnu transformaciju upravnih i neupravnih postupaka u turizmu s ciljem daljnjeg administrativnog rasterećenja poduzetnika kroz pojednostavljenje i ubrzanje procedura čime će se olakšati poslovanje poduzetnika i komunikaciju s javnom upravom. Administrativno rasterećenje usmjereno je prvenstveno na poslovanje bez papira te smanjivanje utroška vremena poduzetnika za ispunjavanje brojnih obrazaca.

Aplikativno rješenje za upravljanje destinacijama uključujući i rješenje za upravljanje turističkim tokovima, bit će podrška turističkim zajednicama u integriranom upravljanju

destinacijom, a pomoći će i jačanju efikasnosti rada turističkih zajednica u području održivog upravljanja destinacijama. Ovo aplikativno rješenje sadržavat će i modul za učinkovito upravljanje turističkim tokovima u destinacijama na lokalnoj i regionalnoj razini, a koristit će ga i lokalne i područne (regionalne) samouprave. IT rješenje za učinkovito upravljanje destinacijama kao i učinkovito upravljanje turističkim tokovima odnose se na uspostavu baza podataka kao i razvoj procesa i postupaka za upravljanje destinacijama, s ciljem uspostave pametnih destinacija, poboljšanja doživljaja destinacije od strane turista, jačanje zadovoljstva lokalnog stanovništva, upravljanja volumenom turističkih dolazaka i slično. Alat će potaknuti digitalnu transformaciju u smjeru razvoja pametne destinacije gdje se mnogim segmentima destinacije, od parkinga, prometa, gospodarenja otpadom ili buke, upravlja izravno, u stvarnom vremenu, s aktualnim povratnim informacijama o rezultatima poduzetih mjera.

Sustav poslovne inteligencije (*Business intelligence* – BI), omogućit će napredno korištenje podataka javnom sektoru u donošenju odluka u kreiranju javnih politika, pružit će i podršku poduzetnicima u donošenju poslovnih odluka. BI sustav će omogućiti daljnje povezivanje svih podataka o turizmu prikupljenih pri praćenju pokazatelja održivosti, ali i svih koji se nalaze u javnim registrima poput: Središnjeg turističkog registra, sustava e-Visitor, sustava CROSTO i indikatora satelitskog računa održivog turizma Hrvatske. Podaci će biti povezani geolokacijskim parametrima i s mogućnošću vizualizacije te stvaranja grafikona. Sustav će imati mogućnost stvaranja „što ako“ scenarija unutar podataka te stvarati izvještaje koji mogu odgovoriti na pitanja u stvarnom vremenu što pomaže predviđanju te time i ostvarivanju željenih rezultata.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Poticati inovacije.
- Razviti IT sustave i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima.

Tablica 8. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.57 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – ICT readiness	5,3	5,7

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Poticanjem razvoja inovativnih i digitalnih rješenja u turizmu utjecat će na podizanje konkurentnosti destinacije posebno slabije razvijenih turističkih područja. Posljedično, doći će

do povećanja broja zaposlenih u lokalnim zajednicama i jačanju ekonomskih prilika (Cilj 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast).

Razvoj pametnih destinacija i njihovo integrirano upravljanje doprinijet će poboljšanju urbane infrastrukture, osiguravanju uvjeta za učinkovitiji promet i smanjenje onečišćenja zraka, važnim faktorima za kvalitetan život stanovnika i boravak turista (Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice).

Kroz administrativno rasterećenje poduzetnika i poboljšanje komunikacije s javnom upravom olakšat će se poslovanje poduzetnika što će pridonijeti postizanju ciljeva održivog razvoja (Cilj 17 – Partnerstvom do ciljeva).

Posebni cilj 9. Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma

Uspostavljanje učinkovitog okvira za djelotvorno upravljanje razvojem održivog turizma, što uključuje i zakonodavni okvir, nužan je preduvjet otpornosti hrvatskog turizma.

Zakonodavni okvir jedan je osnovnih preduvjeta za dugoročnu otpornost i dio je sveobuhvatne reforme turizma u smjeru održivosti. Unaprjeđenje zakonodavnog okvira provest će se na način da će se izraditi novi Zakon o turizmu, a u drugoj fazi će se provesti i detaljna analiza postojećih propisa te potreba njihova usklađivanja s krovnim zakonom.

Krovni Zakon o turizmu definirat će alate za vođenje turističke politike te razvoja održivog turizma u destinaciji, sustav poticanja te ostala pitanja od značaja za turizam.

Zakonom će se uspostaviti sustav pokazatelja održivosti turizma, kao i sustav koji će omogućiti kvalitetno praćenje i analizu podataka, i to na način da će se definirati koje podatke je potrebno prikupljati, definirat će se obveznici prikupljanja podataka te načine prikupljanja iz javno dostupnih izvora i od ispitanika. Budući da su turisti ključni dionici koji svojim stavovima i interesima stvaraju trendove, osigurat će se i prikupljanje podataka izravno od posjetitelja. Stvorit će se i okvir za analizu prikupljenih podataka što je jedan od važnih preduvjeta donošenja odluka kao alata za vođenje turističke politike.

Osim toga, Zakon će uspostaviti sektorski okvir za poticanje ulaganja i poticaje koji će usmjeravati sektor sukladno aktima strateškog planiranja. Kako bi se osigurala učinkovitost poticaja, odnosno pravilno usmjerila sredstva na način da ulaganja doprinose ostvarenju ciljeva, predvidjet će se praćenje i analiza. Uspostavit će se baza podataka o projektima koja će osigurati analizu učinaka mjera.

Pri izradi Zakona, vodit će se računa o definiranju uloge ključnih dionika u razvoju turizma.

Uloga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u kreiranju i provedbi turističkih politika će biti jasnije definirana, a osigurat će se i novi alati za upravljanje turističkim

tokovima u skladu s prihvatnim kapacitetima. Ovakav pristup će osigurati veću participaciju lokalne zajednice u usmjeravanju razvoja turizma

Potporu ovim procesima pružat će i turističke zajednice, koje će Zakonom biti dodatno ojačane kao organizacije za upravljanje destinacijom, uz nove odgovornosti i ulogu u integriranom upravljanju destinacijom.

Po donošenju krovnog Zakona o turizmu, izradit će se analiza svih postojećih propisa koji uređuju obavljanje turističke djelatnosti i pružanje usluga u turizmu. U slučaju da se pokaže potrebnim, pristupit će se i izmjeni propisa s ciljem usklađivanja s krovnim Zakonom.

Osim propisa koji uređuju obavljanje turističke djelatnosti i pružanje usluga u turizmu, provest će se i analiza propisa koji izravno utječu na konkurentnost i održivost turizma, osobito propisa vezanih za ekonomske politike, okolišne politike, propise iz područja radnog zakonodavstva i sl. te će se inicirati njihova izmjena u slučaju da to bude potrebno za osiguravanje konkurentnosti održivosti.

Uz zakonodavni okvir, za razvoj održivog turizma i osiguranja otpornosti ključno je unaprjeđenje sustava upravljanja razvojem turizma na nacionalnoj i lokalnoj razini u svim elementima upravljanja. Posebno je važno poticati unaprjeđenje učinkovitosti sustava turističkih zajednica te nastavak integracije DMO (destinacijska menadžment organizacija) principa kao i njihovo preuzimanje novih odgovornosti.

Nova uloga u integriranom upravljanju destinacijom, odnosno upravljanju svim elementima koji čine destinaciju (atrakcije, dodatni sadržaj, suprastruktura, promocija, pristup), provodit će se kroz razvoj proizvoda, istraživanje i strateško planiranje, osiguravanje infrastrukture te razvoj ljudskih potencijala. Primarno potiče se unaprjeđenje učinkovitosti sustava turističkih zajednica kao i njegove poveznice s ostalim dionicima u turizmu (Ministarstvo, dionici u destinaciji), nastavak integracije DMO principa kao i daljnje poticanje efikasnijeg rada i ulaganja proračuna turističkih zajednica.

Alati koji će turističkim zajednicama omogućiti upravljanje destinacijom vezani su za upravljanje turističkim tokovima, a osnovni preduvjet za njihovo korištenje bit će izračun prihvatnih kapaciteta destinacija.

Izračun prihvatnih kapaciteta ukazuje na moguće opterećenje infrastrukture (komunalne, prometne i ostale), a bez uništavanja resursa, narušavanja kvalitete života lokalnog stanovništva i, u konačnici, kako bi se turistima osigurao kvalitetan doživljaj. Pri tome je važno naglasiti kako se prihvatni kapacitet računa na razini destinacije, a ne na razini jedinica lokalne samouprave te je potrebno uzeti u obzir atrakcije i infrastrukturu koja privlači turiste i time stvara određeni pritisak na susjedne jedinice lokalne samouprave. Primjer za to je svakako kada turisti ili posjetitelji s brodova na kružnim putovanjima odlaze u razgled obližnjih gradova i

time dodatno opterete prometnu infrastrukturu. S ciljem ispravnog dimenzioniranja potrebe, važno je uzeti u obzir sve parametre i elemente koji čine destinaciju.

Izračun prihvatnih kapaciteta, osim za potrebe provedbe turističkih politika i upravljanje turističkim tokovima, važna je podloga za donošenje odluka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pri izgradnji infrastrukture, ali i pri prostornom planiranju, osobito pri planiranju turističkih zona. Upravo zato je važno i ojačati ulogu lokalne zajednice u kreiranju turističkih politika, i to kroz aktivnije sudjelovanje u tijelima turističke zajednice, a i kroz predstavnička tijela građana.

Iz toga je vidljiva i nova uloga turističkih zajednica koje će osigurati stručnu pomoć i podatke za donošenje odluka vezanih za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti. Na taj način će se osigurati održivi razvoj destinacije stvaranjem uvjeta za korištenje resursa na održivi način, odnosno kako bi se očuvala autentičnost, kao i ekološki i resursni integritet prostora.

Podaci i analiza podataka o turističkom prometu u destinaciji, uključujući jednodnevne posjetitelje, prikupljeni od strane turističkih zajednica, postat će podloga za donošenje odluka o modernizaciji i prilagođavanja javne i privatne infrastrukture, komunalne i prometne infrastrukture za definiranje alata za upravljanje turističkim tokovima. Neki od alata su uvođenje naplate ulaska u određene destinacije i korištenje tako prikupljenih sredstava za ublažavanje posljedica prekomjernog turizma. Isto tako, alat koji lokalnim i područnim (regionalnim) samoupravama stoji na raspolaganju, bit će odluka o broju smještajnih kapaciteta, ugostiteljskih objekata i turističkih atrakcija temeljem podataka o turističkom prometu.

Kao potpora turističkim zajednicama u izvršenju nove uloge, razvit će se IT alat za upravljanje turističkim tokovima i za upravljanje destinacijom.

U prevladavanju problema nedovoljne efikasnosti upravljanja razvojem turizma, uspostaviti će se upravljačka ingerencija unutar vertikalne sustava turističkih zajednica u funkciji vertikalne koordinacije i horizontalnog povezivanja.

Preduvjeti za provedbu planiranih mjera i aktivnosti su osiguranje ljudskih i financijskih kapaciteta, kontinuirana edukacija svih djelatnika, uspostavljanje programa za djelatnike u sustavu turističkih zajednica (za jačanje digitalnih vještina i vještina za upravljanje destinacijom), prikupljanje relevantnih podataka i transformacija u informacije i znanje u funkciji efikasnog poslovnog odlučivanja i strateškog promišljanja razvoja.

Kako bi se ojačali kapaciteti turističkih zajednica, izraditi će se i provesti program edukacije o upravljanju destinacijom za zaposlenike turističkih zajednica.

Točni i relevantni podaci su preduvjet za donošenje kvalitetnih javnih politika, ali i akata strateškog planiranja na nacionalnoj razini, na razini destinacije i na razini poduzetnika. Stoga

je unaprjeđenje sustava praćenja podataka identificirano kao važan dio sveobuhvatne reforme sustava upravljanja razvojem turizma u smjeru održivosti.

Kako bi se osigurala učinkovita provedba javnih politika i razvoj turizma usmjeren ka održivosti, unaprijedit će se sustav praćenja podataka. Budući da se dosad izrađivao Satelitski račun turizma, koji je u obzir uzimao samo ekonomske podatke izravnog i neizravnog učinka turizma na gospodarstvo, praćenje i uspostava tijeka podataka proširit će se i na okolišne te na društvene aspekte turizma.

Uspostavit će se Sustav satelitskih računa održivog turizma Republike Hrvatske koji će obuhvatiti podatke i procjene okolišne održivosti turizma i društvene održivosti turizma na odabranih deset destinacija u Republici Hrvatskoj. Na taj će se način Sustav uspostaviti na nacionalnoj, regionalnoj razini te na razini odabranih deset destinacija. Ovaj sustav bit će okvir za prikupljanje ključnih ekonomsko-okolišnih podataka, a izradit će se i IT alat koji će omogućiti sustavnu analizu i korištenje prikupljenih podataka za planiranje i upravljanje razvojem održivog turizma.

Svrha prikupljanja i analize ovih podataka sustavno je praćenje ekonomske, okolišne i društvene održivosti hrvatskog turizma uspostavljenim setom Pokazatelja, čime će biti moguće evaluirati učinkovitost i opravdanost mjera politike.

Pokazatelji održivosti bit će odabrani u skladu s Europskim sustavom pokazatelja održivosti (ETIS) čime će i turističke destinacije imati utemeljenje za mjerenje održivosti te bolje planiranje i upravljanje.

Sustav satelitskih računa održivog turizma Republike Hrvatske se naslanja na metodološki okvir nacionalnog računovodstva te na ekonomsko-okolišnog računovodstvo uspostavljeno u Europskoj uniji, i to:

(i) Europski sustav nacionalnih i regionalnih računa [European System Of Accounts, ESA 2010] (UREDBA (EU) br. 549/2013 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 21. svibnja 2013.) te

(ii) Europski ekonomski računi okoliša [EEEA] (Uredba (EU) br. 691/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2011. o europskim ekonomskim računima okoliša te Uredbi (EU) br. 538/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2011 o europskim ekonomskim računima okoliša).

Osim toga, uspostava satelitskih računa održivog turizma na nacionalnoj i regionalnoj razini zasnivat će se na pristupu razrađenom u dokumentu World Tourism Organization (UNWTO): Linking The TSA And The SEEA: A Technical Note koji, kao relevantna okvirna smjernica, razrađuje mogućnosti povezivanja informacija iz sustava okolišno-ekonomskih računa (SEEA) i satelitskog računa turizma.

Uvođenjem sustava satelitskih računa stvaraju se preduvjeti za donošenje kvalitetnih javnih politika na svim razinama te omogućuju utemeljene podloge za učinkovitije strateško planiranje. Implementacijom sustava okolišno-ekonomskog računovodstva, povezat će se ekonomski i okolišni parametri, čime se omogućava mjerenje utjecaja turizma na okoliš i prirodne resurse.

Ovako uspostavljeni sustav praćenja i obrade podataka te javne objave pokazateljima omogućit će praćenje učinka mjera i aktivnosti u postizanju održivosti, a ujedno će omogućiti i usporedivost na EU ali i svjetskoj razini. Uspostavom ovakvog sustava stvorit će se preduvjeti za uključivanje u European data space, što će i hrvatskim institucijama i poduzetnicima omogućiti pristup velikom broju podataka o turizmu u ostalim EU državama.

Važan dio sustava prikupljanja i praćenja podataka je i IT alat koji će osigurati pohranu i razmjenu te obradu podataka iz svih relevantnih izvora u okviru Hrvatskog digitalnog turizma, Hrvatskog opservatorija održivog razvoja turizma (CROSTO) i sustava eVisitor.

Prikupljeni podaci učinit će se dostupnima široj javnosti, a osobito poduzetnicima kroz sustav poslovne inteligencije (engl. *business intelligence*). Navedeni sustav će biti učinkovit analitički alat koji će osigurati izradu podatkovno utemeljenih analiza nužnih za provedbu turističkih politika, donošenje strateških odluka, ali i donošenja poslovnih odluka na razini poduzetnika.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti.
- Uspostaviti sustav satelitskih računa održivog turizma.
- Stvoriti preduvjete za učinkovito prikupljanje podataka.

Tablica 9. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost 2019.	Ciljana vrijednost 2027.
OI.02.8.58 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Politike i uvjeti djelovanja	39	≤35

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Donošenjem novog Zakona o turizmu i usklađivanjem postojećih propisa uspostaviti će se novi sustav pokazatelja održivosti turizma. Prikupljanjem i analizom podataka razvit će se alati za vođenje turističke politike i alati za upravljanje turističkim tokovima čime će se osigurati bolja transparentnost, a time i mogućnost participacije te bolje suradnje institucija, lokalne zajednice i civilnog društva (Cilj 17 – Partnerstvom do ciljeva) te će se kroz krovni Zakon o turizmu osnažiti uloga institucija (Cilj 16 – Mir, pravda i snažne institucije).

Važnost cilja za digitalnu i zelenu transformaciju se temelji u definiranju pokazatelja i standarda osiguravanja održivosti turizma (a osobito zelenih i digitalnih standarda).

Unaprjeđenjem djelotvornosti sustava turističkih zajednica uključujući i nastavak integracije u DMO omogućit će integrirano upravljanje destinacijom. Korištenjem alata izračuna prihvatnih kapaciteta, lokalne i područne (regionalne) samouprave omogućit će se kvalitetno prostorno planiranje uključujući modernizaciju sustava komunalnih usluga vodeći računa i o korištenju vode u turizmu i kontroli onečišćenja (Cilj 6 – čista voda i sanitarni uvjeti).

Planiranje turističkih politika, upravljanje turističkim tokovima, preuzimanje novih odgovornosti od strane DMO-a ojačat će ulogu lokalne zajednice i ključnih dionika u donošenju odluka kao i ulogu lokalnih stanovnika čime će se potaknuti urbana obnova, ruralni razvoj destinacije i utjecati na smanjenje nejednakosti (Cilj 10 – smanjenje nejednakosti).

Unaprjeđenje sustava praćenja podataka sastavni je dio digitalne transformacije turizma i velikoj mjeri doprinosi njegovom praćenju i planiranju na svim razinama – od nacionalne do lokalne razine. U širem kontekstu doprinosi realizaciji ciljeva održivog razvoja, dominantno cilju 9 – industrija, inovacije, infrastruktura.

Poseban cilj 10. Odgovoriti na trendove u razvoju turističkih destinacija

Na razvoj turizma u Hrvatskoj jak utjecaj imaju i trendovi na globalnom turističkom tržištu. S obzirom na izrazitu dinamiku globalnog turističkog tržišta, izuzetno je važno snažiti otpornost turizma, sukladno čemu je otpornost turizma definirana i kao jedan od strateških ciljeva hrvatskog turizma. Posebno se ističu trendovi koji će usmjeriti razvoj prema održivom, pristupačnom i uključivom turizmu. Potrebe turista sve se brže mijenjaju pod utjecajem nepredvidivih globalnih događanja i užurbanog načina života pa sve više traže inovativne i održive proizvode i usluge, veću pristupačnost i bržu digitalnu i zelenu tranziciju svih subjekata u lancu stvaranja vrijednosti.

Mjera kojom će se osigurati razvoj destinacije u skladu s trendovima i potrebama je razvoj pametnih destinacija. Cilj mjere je upravljanje razvojem destinacije temeljeno na tehnologiji, inovativnosti, pristupačnosti i održivosti, uz korištenje digitalnih alata.

Prvi korak u stvaranju pametne destinacije je analiza stanja i potreba destinacije, postojećih elemenata pametne destinacije (razina digitalizacije, pristupačnosti, održivosti) i identificiranje potencijala na kojima se može graditi razvoj, odnosno prirodnih i kulturnih potencijala te atrakcija. Temeljem rezultata analize, izradit će se plan upravljanja destinacijom koji treba predvidjeti što je potrebno unaprijediti i stvoriti preduvjete za implementaciju. Primjena tehnologije u stvaranju pametne destinacije bazirat će se na korištenju podataka (engl. *big data*) koji omogućavaju razumijevanje potreba turista i prije nego dođu u destinaciju, a to će se omogućiti korištenjem BI sustava.

Aktivnosti u stvaranju pametnih destinacija, provodit će prvenstveno lokalne i područne (regionalne) samouprave kroz suradnju s turističkim zajednicama, turističkim agencijama, Hrvatskom turističkom zajednicom i drugim zainteresiranim dionicima.

Kroz umrežavanje, transfer znanja i primjere najbolje prakse te unaprjeđenje kompetencija u turizmu podizat će se svijest o važnosti uključivosti, pristupačnosti i odgovornom upravljanja resursima.

Osim umrežavanja i razmjene iskustava na nacionalnoj razini, postoje i mogućnosti uključivanja u inicijative i projekte EU te suradnja s drugim EU članicama radi razmjene iskustava i najboljih praksi te informacija o alatima koje pametni gradovi primjenjuju i time jačanje inovativnog razvoja turizma u Hrvatskoj i EU.

Sigurnost je danas ključan element pri odabiru destinacija turista. Hrvatska je globalno prepoznata kao sigurna destinacija. To pokazuje i visoko 23. mjesto na ljestvici *Indeksa razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF)* u pokazatelju *Zaštita i sigurnost*, ali i visoko mjesto u pokazatelju *Zdravlje i higijena*. Sigurnost je jedan od ključnih faktora za uspjeh turizma, i zato je važno uspostaviti i/ili unaprjeđivati mehanizme koji umanjuju izloženost turista, lokalnog stanovništva i poduzetnika sigurnosnim rizicima.

Očuvanje percepcije Hrvatske kao sigurne turističke destinacije jedan je od prioriteta u brendiranju destinacije.

Skup mjera kojima će se povećati osjećaj sigurnosti su:

- Nastavak sudjelovanja u projektu Ministarstva unutarnjih poslova „Sigurna turistička destinacija“, kojim se osigurava boravak stranih policajaca tijekom vršne sezone. Ovim projektom turistima se stvara dodatni osjećaj sigurnosti, osobito kroz komunikaciju na vlastitom jeziku.
- Nastavak projekata prevencije nesreća te zaštite i spašavanja u suradnji s HGSS-om.
- Upravljanje percepcijom o Hrvatskoj kao sigurnoj destinaciji (promotivne aktivnosti).
- Osiguravanje dodatnih timova medicinske pomoći.

Pandemija je ukazala na to koliko je važan zdravstveni sustav za sigurnost putovanja, ali i dostupnost radne snage, što znači da je važno da zdravstveni sustav može osigurati prikladnu skrb oboljelima i ozlijeđenima.

Mjere usmjerene na sigurnost vezanu za zdravlje su:

- osnivanje turističkih ambulanti,
- jasna komunikacija o mjerama koje se provode,
- prema potrebi nastavak primjene i unaprjeđenja epidemioloških protokola,

- prilagođavanje pravila za prelazak granice kao i razmjena i praćenje podataka o boravku turista.

MJERE ZA PROVEDBU CILJA:

- Razvijati pametne destinacije koje se temelje na inovativnosti, pristupačnosti i održivosti.
- Očuvati percepciju Hrvatske kao sigurne destinacije.

Tablica 10. Pokazatelji ishoda za posebni cilj

Pokazatelji ishoda	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
	2019.	2027.
OI.02.8.67 Broj uključenih gradova (destinacija) u <i>Smart cities marketplaces</i> *	2	20

*(<https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/projects-and-sites/cities>)

* Napomena: Smart Cities Marketplace, Rijeka (Fellow city, https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/projects-and-sites/cities?f%5B0%5D=fellow_city%3A1&page=7) ; Hvar („1 Demo site“ – Location of project site <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/city/hvar>)

Doprinos ciljevima održivog razvoja (SDG)

Globalni trendovi koji usmjeravaju razvoj turizma doprinijet će razvoju pametnih destinacija, osiguravanju pristupačnosti informacija i infrastrukture, održivosti i prilagodbi turizma klimatskim promjenama te će doprinijeti uključivanju osoba s poteškoćama u turističke aktivnosti i smanjenju nejednakosti (Cilj 8 Dostojanstven rad i ekonomski rast i Cilj 10 Smanjena nejednakost).

Percepcija Hrvatske kao sigurne turističke destinacije u području zdravlja osigurana je kroz sustav sigurnog putovanja u kojem zdravstveni sustav može skrbiti o oboljelima kroz turističke ambulante i dodatne timove medicinske pomoći. Osim zdravstvenog sustava, važan element ima i skrb za *outdoor* aktivnosti kako domaćih tako i stranih gostiju (Cilj 3 – Zdravlje i blagostanje).

Uzimajući u obzir da turisti dolaze iz različitih zemalja sa specifičnim kulturnim vrijednostima i običajima, provođenjem projekta Sigurna destinacija i osiguravanjem boravka stranih policajaca tijekom ljetnih mjeseci osiguravaju se uvjeti za toleranciju, razumijevanje i sprječavanje nasilja (Cilj 16 – Mir, pravda i snažne institucije). Osiguravanje sigurnosti se može ostvariti samo sinergijom svih dionika na svim razinama (Cilj 17 – Partnerstvom do ciljeva).

5. Indikativni financijski plan

Financijski okvir za provedbu ovog Nacionalnog plana sadržan je u **Državnom proračunu Republike Hrvatske**, svim izvorima financiranja koji se objedinjuju u državnom proračunu i proračunima koji čine dio proračuna opće države, iz **Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. (NPOO)**, **Programa konkurentnost i kohezija 2021. – 2027. (PKK)**, **Programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027.**, **Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. (ITP)** te programa **EU fondova**.

Za provedbu Nacionalnog plana sredstva su osigurana u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2023. i projekcijama za 2024. i 2025., godinu u okviru financijskog plana Ministarstva turizma i sporta u iznosu od 81.477.059,00 eura za 2023., u iznosu od 121.538.364,00 eura za 2024. i u iznosu od 132.942.613,00 eura za 2025. godinu. Proračunska sredstva potrebna za naredne godine planirat će se u okviru limita ukupnih rashoda Ministarstva turizma i sporta te procjena troškova za 2026. i 2027. godinu iznosi 580.003.891,56 eura. Procijenjeni ukupan trošak provedbe Nacionalnog plana do 2027. godine iznosi 915.961.927,56 eura.

Hrvatska će iz 750 milijardi eura vrijednog paketa pomoći za gospodarski oporavak država članica te kroz izmijenjeni **Višegodišnji financijski okvir, odnosno proračun Europske unije za razdoblje 2021. – 2027.**, na raspolaganju imati više od 23,5 milijarde eura (što je preko 40 % godišnjeg BDP-a Hrvatske), što predstavlja snažnu polugu za gospodarski rast i razvoj. Od toga će se dio sredstava odnositi na instrument *Next Generation EU* plana za oporavak i otpornost, čime će se financirati potpora zaposlenicima, malim i srednjim poduzećima, digitalna transformacija te potpore sektorima u potrebi, od turizma do kulture. Više od 30 % sredstava iz plana za oporavak i otpornost trebat će uložiti u niskouglični razvoj radi postizanja klimatske neutralnosti te povećanja otpornosti na klimatske promjene, a oko 20 % u digitalnu tranziciju.

Kroz ključan instrument oporavka Europski mehanizam za oporavak i otpornost (*Recovery and Resilience Facility*), Hrvatska je osigurala potpore koje će poduprijeti provedbu javnih investicija i reformi za jačanje otpornosti gospodarstva, poticanje zapošljavanja, razvoj vještina, obrazovanje, istraživanje, razvoj i inovacije te jačanje zdravstvenog sustava, javne uprave i financijskog sektora.

Posebno značajan element financijske omotnice dostupne Hrvatskoj jesu sredstva iz **Višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027.** u fondovima regionalne politike EU-a, ali i ruralnog razvoja, poljoprivrede i ribarstva te fondovima za sigurnost i migracije. Njima će se još intenzivnije financirati razvojne potrebe Hrvatske i ulagati u strateške ciljeve poput prepoznatljivog, konkurentnog, inovativnog i digitalnog gospodarstva i društva, zelenu i digitalnu tranziciju te ravnomjeran regionalni razvoj. Ta sredstva usmjerit će

se i u jačanje kompetencija državne i javne uprave te učinkovitosti pravosuđa, u obrazovanje, demografsku obnovu, zdrav, aktivan i kvalitetan život, razvoj poljoprivrede te u očuvanje kulturne baštine, što je sve u funkciji razvoja održivog turizma i implementaciji Nacionalnog plana.

Europska Komisija u svibnju 2020. godine donijela je prijedlog plana oporavka tako da on bude održiv, ravnomjeran, uključiv i pravedan za sve države članice te predložila stvaranje novog instrumenta za oporavak pod nazivom EU sljedeće generacije i Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. do 2027. godine čime su državama članicama omogućene 1.824 milijarde eura za oporavak svog gospodarstva. Komisija je također objavila prilagođeni program rada za 2020. godinu u kojem će se dati prioritete radnje potrebne za poticanje oporavka i otpornosti Europe.⁶⁰ U okviru ovih ciljeva zemlje članice EU mogu planirati svoj budući turistički razvoj.

Kroz Mehanizam oporavka i otpornosti EU za turizam je Republici Hrvatskoj odobreno 289,2 milijuna eura. U okviru potkomponente 1.6 Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026., koja se odnosi na turizam, Ministarstvo je navelo investicije koje doprinose oporavku, otpornosti te zelenoj i digitalnoj tranziciji turizma. Od 289,3 milijuna eura 60 % sredstava namijenjeno je poduzetnicima u cilju izravnih ulaganja u privatni sektor, dok je preostali dio namijenjen ulaganjima u javnu turističku infrastrukturu.

Prihodi od naknada za koncesije za korištenje turističkog zemljišta i prihodi od prodaje turističkog zemljišta, koji pripadaju Republici Hrvatskoj temeljem Zakona o turističkom i ostalom građevinskom zemljištu neprocijenjenom u postupku pretvorbe i privatizacije, namjenska su sredstva **Fonda za razvoj turizma**, kao Aktivnosti 761044 – Fond za turizam u Razdjelu 090 – Ministarstvo turizma i sporta državnog proračuna Republike Hrvatske. Sredstva Fonda koriste se u svrhu razvoja turističke infrastrukture i očuvanja turističke resursne osnove.

Prema proračunu Ministarstva turizma i sporta u razdoblju od 2023. do 2025. godine kao izvori financiranja za pojedine aktivnosti navedene su: A587055 **Konkurentnost turističkog gospodarstva** u iznosu od 9.463.135,00 eura, A761044 **Fond za turizam** u iznosu od 8.003.184,00 eura, A819027 **Poticaj za povećanje sigurnosti turista** u iznosu od 1.315.282,00 eura, A587014 **Jačanje turističkog tržišta i ljudskih potencijala u turizmu** u iznosu od 5.043.339,00 eura, A587058 **Podrška upravljanju Strategijom EU za Jadransku i Jonsku regiju (EUSAIR)** u iznosu od 498.345,00 eura, A916036 **Podrška razvoju turističkih proizvoda posebnih oblika turizma** u iznosu od 497.712,00 eura, A587061 **Ulaganja u turističku infrastrukturu u funkciji razvoja posebnih oblika turizma** u iznosu od 1.298.813,00 eura, A587056 **OP Ljudski potencijali prioritet 2, 3 i 5** u iznosu od 22.408.627,00 eura i A587001 **Turistička promidžba Republike Hrvatske** koja se transferira **Hrvatskoj turističkoj zajednici** i ulazi u njihov proračun zajedno s njihovim izvornim prihodima. Financijski plan Hrvatske turističke zajednice vezan je za **Strateški marketinški i**

operativni plan hrvatskog turizma za razdoblje 2022. do 2026. godine. Za unaprjeđenje ponude, promociju i ostale marketinške aktivnosti značajna sredstva predviđena su kroz cijeli sustav **turističkih zajednica.**

Ukupni trošak provedbe Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana razvoja održivog turizma za razdoblje do 2025. godine 542.533.055,10 eura.

Prema **Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026. u okviru potkomponente C1.6. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma u okviru reformske mjere C1.6. R1 Povećanje otpornosti i održivosti turističkog sektora** procijenjeni je trošak 1,3 milijuna eura za razdoblje provedbe od veljače 2020. godine do lipnja 2026. godine.

Za reformsku mjeru **C1.6. R1-I1 Regionalna diverzifikacija i specijalizacija hrvatskog turizma kroz ulaganja u razvoj turističkih proizvoda visoke dodane vrijednosti** procijenjeni trošak iznosi 123,4 milijuna eura za razdoblje provedbe od veljače 2020. do lipnja 2026. godine.

Reformska mjera **C1.6. R1-I2 Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma** procjenjuje trošak od 165,9 milijuna eura za razdoblje provedbe od veljače 2020. do lipnja 2026.godine.

U okviru investicija C1.6. R1-I1 i C1.6. R1-I2 u tijeku je provedba postupka dodjele bespovratnih sredstava za razvoj turističkih proizvoda prihvatljivih za okoliš, učinkovitost resursa te zelenu i digitalnu tranziciju. Pritom će se voditi računa o financijskom kapacitetu pojedine jedinice kako bi se omogućilo što veće sufinanciranje iz državnih sredstava jedinicama kojima su sredstva iz državnog proračuna neophodna za financiranje europskih projekata, u skladu s kriterijima koje propisuje Vlada i mogućnostima Državnog proračuna. Kako bi se ubrzala provedba europskih fondova, pojednostavit će se i digitalizirati procedure te uspostaviti sustav upravljanja EU fondovima po mjeri korisnika.

U okviru posljednje reformske mjere **C1.6. R1-I3 Jačanje kapaciteta sustava za otporan i održiv turizam** procijenjeni trošak iznosi 1,3 milijuna eura za razdoblje provedbe od lipnja 2020. do lipnja 2026. godine. Nositelj provedbi svih navedenih reformskih mjera je Ministarstvo.

Prema **Programu konkurentnost i kohezija 2021. – 2027. (PKK)** planirano je sufinanciranje u iznosu do 85 % ukupne vrijednosti projekata.

Projekti za razvoj održivog turizma imat će mogućnost financirati se kroz zaseban specifični cilj radi pružanja potpore hrvatskom gospodarstvu koje snažno ovisi o turizmu. Time će se omogućiti iskorištavanje punog potencijala održivog turizma za gospodarski oporavak, socijalnu uključenost i socijalne inovacije, ne dovodeći u pitanje mogućnosti pružanja potpore iz EFRR-a tim sektorima u okviru drugih specifičnih ciljeva. Tako je planirano financiranje

jačanja održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova u turizmu, otvaranjem radnih mjesta u njima ili pak kroz produktivna ulaganja te poticanje održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa poticanjem integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti.

Programom Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027. predviđena je podrška ulaganjima u ljude i sustave u politikama zapošljavanja, obrazovanja i socijalne uključenosti čime se podupire ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija.

Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027. (ITP) fokusiran je na teritorijalni razvoj koji posebno adresira potrebe regionalne i lokalne razine, osobito: održivo regionalno gospodarstvo; razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka te fond za pravednu tranziciju.

Ukupna visina proračuna za financiranje svih provedbenih mehanizama Višegodišnjeg financijskog okvira procijenjena je na iznos od 213 milijuna eura.

6. Okvir za praćenje i vrednovanje

Okvir za praćenje, izvještavanje i vrednovanje Nacionalnog plana usklađen je s mjerodavnim zakonodavnim okvirom sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, podzakonskim propisima kojima se uređuje provedba postupka vrednovanja, kao i podzakonskim propisima kojima se definiraju rokovi, postupci praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ovaj Nacionalni plan donosi Vlada Republike Hrvatske te se objavljuje u „Narodnim novinama“.

Postupak praćenja provedbe Nacionalnog plana provodit će se sukladno odredbama propisa kojima se uređuje područje strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske.

Ministarstvo će, kao nositelj izrade Nacionalnog plana, podnositi godišnja izvješća o provedbi Koordinacijskom tijelu u skladu s propisanim rokovima. Izvješća sadrže podatke o stupnju ostvarenja posebnih ciljeva te povezanih pokazatelja. Sustavno će se pratiti rizici u provedbi i osigurati podaci potrebni za informirano donošenje odluka i učinkovito upravljanje provedbom javnih politika.

Vrednovanje se provodi u skladu s odredbama propisa kojima se uređuje područje strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske.

Prethodno vrednovanje provedeno je istovremeno s procesom izrade Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine te se rezultati utvrđeni postupkom prethodnog vrednovanja nalaze u Prilogu III.

Srednjoročno vrednovanje provest će se u II. kvartalu 2025. godine, dok će se naknadno vrednovanje provesti u 2028. godini. Tako će se sažeto ocijeniti cjelokupni utjecaj i učinak Nacionalnog plana, odnosno njegova djelotvornost i učinkovitost u cijelom razdoblju provedbe do 2027. godine.

7. Prioriteti javne politike (međuresorna suradnja)

Usvajanje Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, odnosno uvođenjem smjernica za izradu dugoročnih, srednjoročnih i kratkoročnih akata strateškog planiranja značajan je doprinos formiranju, donošenju i provedbi jasnih i mjerljivih javnih politika. S obzirom na to da se svi akti strateškog planiranja donose sukladno definiranoj metodologiji osigurana je međusobna povezanost akata i povezanost s proračunom i ostalim izvorima financiranja čime se doprinosi efikasnijoj provedbi. Navedeno predstavlja važan iskorak u boljoj međusobnoj povezanosti javnih politika. U okviru sustava potrebno je dalje osiguranje provedbe sustava strateškog planiranja na razini jedinca lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Prethodno navedeno posebno je značajno uvažavajući složenost turizma, njegov utjecaj i prožetost kroz sve elemente gospodarskog i društvenog sustava Republike Hrvatske s ciljem održivog razvoja turizma i uvažavanja svih aspekata tog koncepta.

Nacionalni plan razvoj održivog turizma do 2027. godine u potpunosti je usklađen s planovima višeg reda, a napose Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine. Uz Ministarstvo kao glavnog nositelja izrade i realizacije Nacionalnog plana, s obzirom na obuhvat planiranih aktivnosti, iznimnu važnost pri implementaciji imat će suradnja s ostalim nadležnim tijelima državne uprave, županijama, gradovima, općinama i sustavom turističkih zajednica. Suradnjom struke, znanosti, administracije i javne uprave na svim razinama i iz različitih područja moguće je unaprijediti turističku ponudu Hrvatske, konkurentnost hrvatskog turizma i maksimalno naglasiti pozitivne utjecaje koje razvoj turizma ima na društvo u cjelini.

Provedbi Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine posebno će doprinijeti Vijeće za upravljanje razvojem turizma sastavljeno je od ministara iz resora najuže povezanih s donošenjem odluka od najviše razine značaja za hrvatski turizam (kultura, poljoprivreda, zdravstvo, socijala, promet, sport, gospodarstvo i održivi razvoj, prostorno planiranje, regionalni razvoj), potpredsjednikom Vlade Republike Hrvatske za gospodarstvo, a predsjedka mu predsjednik Vlade Republike Hrvatske.

Prioriteti javne politike koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma u periodu provedbe Nacionalnog plana, a u nadležnosti su drugih tijela državne uprave su:

- *Prioriteti provedbe javne politike koje će doprinijeti razvoju poduzetništva i obrta:* administrativno rasterećenje i digitalizacija poslovanja, podrška rastu produktivnosti malih i srednjih poduzetnika;
- *Prioriteti provedbe obrazovne politike:* povećanje kvalitete, učinkovitosti i relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja kroz jačanje i promicanje učenja temeljenog na radu, izvrsnosti i fleksibilnosti; daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola te njihovo povezivanje s gospodarstvom i tržištem rada;
- *Prioriteti provedbe javne politike kojima će se pridonijeti razvoju kulture i medija:* zaštita, očuvanje, prezentacija i ekonomsko vrednovanje kulturne i povijesne baštine;
- *Prioriteti politike u području državne i javne uprave:* optimizacija i digitalizacija usluga i procesa državne i javne uprave;
- *Prioriteti provedbe politike zdravog i aktivnog življenja:* poboljšanje kvalitete i dostupnosti sportske infrastrukture i rekreativne infrastrukture;
- *Prioriteti provedbe politike u području održivog okoliša:* očuvanje i poboljšanje bioraznolikosti te održivo upravljanje ekosustavima, prirodnim dobrima i bioraznolikošću,
- *Prioriteti provedbe politike u području proizvodnje hrane i razvoja biogospodarstva:* oživljavanje ruralnih područja i unaprjeđenje kvalitete života u ruralnim i obalnim područjima;
- *Prioriteti provedbe politike u području digitalne tranzicije društva i gospodarstva:* uspostava standardiziranih platformi za povezivanje i poslovanje;
- *Prioriteti provedbe politike u području obrazovanja i osposobljavanja za rad u digitalno transformiranom društvu:* podizanje digitalnih kompetencija profesionalaca iz ne-informatičkih zanimanja;
- *Prioriteti provedbe politike u području razvoja potpomognutih i brdsko-planinskih područja:* ekonomska regeneracija depriviranih područja;
- *Prioriteti provedbe politike u području razvoja pametnih i održivih otoka:* održivi razvoj i strukturna preobrazba otočnog gospodarstva
- *Prioriteti provedbe politike u području pametne specijalizacije i jačanja pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti:* turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine, uspostava regionalnih eko i inovacijskih sustava za poduzetnika, teritorijalno brendiranje i promocija regionalnog gospodarstva.

Tablica 11: Međuresorna suradnja Ministarstva turizma i sporta i ključnih resora za provedbu posebnih ciljeva Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine

Posebni cilj	Međuresorna suradnja Ministarstva turizma i sporta i ključnih resora za provedbu
Razvoj vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa	Uključenost različitih resora ovisno o aktivnostima na pojedinim turističkim proizvodima
Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Ministarstvo kulture i medija Ministarstvo poljoprivrede
Smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Ministarstvo poljoprivrede
Smanjenje negativnog međuodnosa turizma i klime	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
Jačanje ljudskih potencijala u turizmu	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Ministarstvo znanosti i obrazovanja Ministarstvo financija
Unaprjeđenje strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta	Ministarstvo financija Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja	Ministarstvo financija Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Ministarstvo poljoprivrede
Razvoj inovacija i digitalne transformacije turizma	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Uspostavljanje učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma	Državni zavod za statistiku, različiti resori (ovisno o podacima)
Odgovoriti na trendove u razvoju turističkih destinacija	Ministarstvo unutarnjih poslova Ministarstvo zdravstva

Zaključno, zbog specifičnosti turizma, međuresorna suradnja, sustavne i usklađene javne politike od temeljnog su značaja za razvoj održivog turizma u Hrvatskoj.

PRILOG I. Utjecaj provedbe mjera Nacionalnog plana na razvoj posebnih oblika turizma

Posebni oblici turizma su posebno istaknuti u okviru Posebnog cilja 1, no potrebno je naglasiti da i ostali ciljevi i mjere definirane Nacionalnim planom u potpunosti podržavaju razvoj posebnih oblika turizma, uvažavajući njihove specifičnosti. Naime, razvoj posebnih oblika turizma doprinosi realizaciji postavljenih posebnih ciljeva, ali i obrnuto.

Za repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma neophodno je poticanje razvoja posebnih oblika turizma jer će oni pozitivno utjecati na produljenje sezone i ravnomjerniji regionalni turistički razvoj. S obzirom na bogatstvo resursa, trendove na turističkom tržištu te sve veću ekološku i društvenu osviještenost turista, ali i svih dionika u turizmu, posebni oblici turizma imaju veliki razvojni potencijal. Za očekivati je kako će, primjerice oblici poput eno-gastronomskog, zdravstvenog, kulturnog, sportskog, aktivnog, seoskog agroturizma, turizma na rijekama i jezerima i drugi, doprinijeti smanjenju opterećenja iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu kao i smanjenju prostornog opterećenja (njihovim razvojem doći će do aktiviranja manje turistički razvijenih područja te rasterećenja visoko opterećenih lokacija).

Mjere u okviru posebnih ciljeva jačanja ljudskih potencijala osiguranja poticajnog poslovnog okruženja kao i poticanja inovacija i digitalne transformacije nedvojbeno će doprinijeti razvoju posebnih oblika turizma jer se bez njihove implementacije ni ne može očekivati kvalitativni turistički razvojni pomak.

Nadalje, uspostavljanjem djelotvornog sustava upravljanja razvojem održivog turizma, jačanjem suradnje lokalnih dionika s turističkim agencijama kao destinacijskim menadžment kompanijama, posebni oblici turizma prioritetizirat će se na nižim razinama sukladno razvojnim potrebama i potencijalima pojedine destinacije.

Razvojem posebnih oblika turizma, Hrvatska će biti u korak s trendovima te će biti u stanju odgovoriti sve većoj potražnji za turističkim proizvodima u skladu sa specifičnim interesima turista. Navedeno će doprinijeti stvaranju uvjeta za daljnji razvoj cjelogodišnjeg, prostorno ujednačenog, konkurentnog, inovativnog i otpornog turizma.

Eno-gastronomski turizam

„**Gastronomski turizam** je oblik turizma koji obilježava doživljaj posjetitelja povezan s hranom i srodnim proizvodima i aktivnostima tijekom putovanja. Osim aktivnosti vezanih za izvorna, tradicionalna ili inovativna kulinarska iskustva, gastronomski turizam može uključivati i druge srodne aktivnosti kao što su posjeti lokalnim proizvođačima, sudjelovanje na festivalima hrane i pohađanje kuharskih radionica. **Eno-turizam** (vinski turizam), kao

podvrsta gastronomskog turizma, odnosi se na turizam s ciljem posjećivanja vinograda i vinarija, kušanja, konzumiranja i kupnje vina, često na licu mjesta ili u neposrednoj blizini.“²¹

U okviru Nacionalnog plana mjere za realizaciju razvoja vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa koje uključuju podršku ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma (mjere 1.2.) i poticaj razvoja turističkih proizvoda više dodane vrijednosti osigurat će preduvjete za razvoj eno-gastronomskog turizma (mjera 1.1.).

Gastronomski identitet kao dio neopipljive kulturne baštine predstavlja značajan motiv za putovanje, a time i za turističku potrošnju. U današnjem globaliziranom svijetu, hrana je jedna od najistaknutijih točaka kulturne razlike među regijama i zajednicama, kao i važan kamen temeljac kulturnog identiteta. Za mnoge destinacije proizvodnja hrane kao i proizvodnja vina predstavljaju sastavni dio njihove povijesti i identiteta te su postali ključni elementi brenda destinacije. Gastronomski i vinski turizam predstavljaju priliku za revitalizaciju i diverzifikaciju turizma, promicanje lokalnog gospodarskog razvoja i uključivanje različitih dionika. Stoga će gastronomija i vinski turizam biti važan segment promicanja i brendiranja destinacija, održavanju i očuvanju lokalne tradicije i raznolikosti te iskorištavanju i valorizaciji autentičnosti a ta promocija će dati novi zamah razvoju novih proizvoda u okviru ovog posebnog oblika turizma (mjera 2.1. Stvaranje preduvjeta za repositioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima i 2.2. Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu).

Razvoj eno-gastronomskog turizma temeljit će se na autentičnoj ponudi hrane i vina autohtonih sorti, kulinarskom naslijeđu, domaćim namirnicama, prehrambeni proizvodima zaštićenog geografskog podrijetla, tradicionalnim ugostiteljskim objektima i interpretaciji eno – gastronomije na suvremen način. Iznimno je značajna mediteranska prehrana koja kao nematerijalno kulturno dobro predstavlja ukupnost vještina, znanja, praksi, vjerovanja, ponašanja i običaja vezanih uz poljoprivredu i ribarstvo, sakupljanje, preradu, pripremanje i osobito konzumiranje hrane, podrazumijeva stil života te se stoga može koristiti kroz različite oblike turizma.

Dodatno treba uvažavati i razvijati ponudu hrane i pića temeljene na potrebama i zahtjevima gosta (košer, halal, vegetarijanska, vegan, bezglutenska prehrana i sl.).

Održiva gastronomija, usklađena s usmjerenjem hrvatskog turizma ka održivosti, podrazumijeva način pripreme hrane prilikom kojeg se uzima u obzir podrijetlo sastojaka te način njihove proizvodnje i transporta.²² Načela koja se promiču održivom gastronomijom su:

²¹ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

²² FAO (Food and Agriculture Organisation) (2020): Calling all foodies: this one's for you! Dostupno na: <https://www.fao.org/fao-stories/article/en/c/1198076/>. Pristupljeno: 18.1.2023.

podrška lokalnim proizvođačima, odabir sezonskih namirnica, očuvanje kulinarskih tradicija te minimiziranje otpada hrane. Potrošači danas lokalnu hranu vide kao svježiju, zdravu, ekološki prihvatljivu i ekonomski održivu za ruralne zajednice. Sve veća važnost se pridaje kvaliteti održive hrane proizvedene u ruralnim područjima koja zastupa drugačiju filozofiju od standardiziranih prehrambenih proizvoda koji se nude u prodajnim lancima. Podupiranje poljoprivrednih praksi s malim utjecajem na okoliš i lokalnih ruralnih zajednica postalo je od iznimne važnosti za potrošače koji cijene etičku i odgovornu potrošnju. Upravo zato će se posebna pažnja staviti na poticanje primjene koncepta kružnog gospodarstva koji doprinosi okolišnoj održivosti ali i većoj konkurentnosti ponude u ugostiteljskim objektima i gastronomskoj ponudi. Osobito će se poticati aktivnosti poput nabave energetske učinkovite opreme, korištenja obnovljivih izvora energije, smanjenja otpada od hrane, edukacije osoblja za zero waste pristup i sl.

Ljudski potencijali ključni su izazov eno-gastronomskog turizma danas te je jačanje ljudskih potencijala definirano kao poseban cilj u Nacionalnom planu. Novi zahtjevi gostiju, novi trendovi u eno-gastronomiji, istovremeno jačanje i autohtonog i inovativnog nameće potrebu jačanje kompetencija sadašnjih i budućih zaposlenika i njihovo usklađivanje s potrebama suvremenih procesa u eno-gastronomiji (mjera 5.2. Usklađivati kompetencije ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu). Značajan doprinos unaprjeđenju kompetencija zaposlenih u HoReCa sektoru očekuje se iz uspostavljenih centara kompetentnosti za turizam i ugostiteljstvo, i to kako u strukovnom obrazovanju, tako i programima cjeloživotnog obrazovanja. Kako bi hrvatska gastronomija mogla odgovoriti na ove izazove, dio kratkih obrazovnih programa namijenjeni jačanju kompetencija razvijenih u okviru mjere 5.2, bit će vezani upravo uz ove specifične potrebe koje su nužan preduvjet za razvoj gastronomije.

Kako bi se osigurao potreban broj radnika koji će osigurati kvalitetnu gastronomsku ponudu, aktivnosti promocije zanimanja u okviru mjere 5.1 „Poticati i promovirati zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva“ provodit će se u suradnji s poslodavcima u ugostiteljstvu za učenike u ugostiteljskim zanimanjima.

Kao i u ostalim djelatnostima, digitalizacija je također važan preduvjet za razvoj gastronomije, i mogućnosti njezine primjene su brojne, od sustava rezervacija, narudžbi do digitalnih kuhinjskih ploča i ostalih inovativnih rješenja vezanih uz održivost. Upravo zato će u mjerama razvoja proizvoda u mjeri 1.1. „Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma“ i 1.2 „Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma“, biti moguće financirati i aktivnosti vezane uz digitalizaciju. Hrvatski turizam ima usmjerenost ka cjelogodišnjem poslovanju sukladno Posebnom cilju 2. Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje

autentične destinacije održivog turizma, što će doprinijeti stabilnosti radnih mjesta i njihovoj poželjnosti na tržištu rada.

Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja putem mjere 7.1. Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu 7.2. Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđenje poslovnog okruženja uz osiguranje pristupa sredstvima financiranja potaknut će nova ulaganja u eno-gastronomski turizam. Mjerama 9.1. „Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizmu u smjeru održivosti“, 9.2. „Uspostaviti sustav satelitskih računa održivog turizma“ i 9.3. „Stvoriti preduvjete za učinkovito prikupljanje podataka“ za uspostavu učinkovitog okvira za djelotvorno upravljanje razvojem održivog turizma osigurava se djelotvorno destinacijsko upravljanje eno-gastronomskim turizmom.

Zdravstveni turizam

„**Zdravstveni turizam** obuhvaća one oblike turizma kojima je primarna motivacija doprinos fizičkom, mentalnom ili duhovnom zdravlju kroz medicinske i wellness aktivnosti koje povećavaju sposobnost pojedinaca da zadovolje svoje potrebe i bolje funkcioniraju u svom okruženju i društvu. Zdravstveni je turizam krovni pojam za podvrste wellness turizam i medicinski turizam.“²³

Prema prognozama globalnog razvoja očekuje se da će novi razvojni ciklus obilježiti „industrija zdravlja“, u kojoj će važnu ulogu imati zdravstveni turizam.

Hrvatska ima obilne prirodne ljekovite činitelje, dugu tradiciju i kompetentne ljudske potencijale za razvoj zdravstvenog turizma, kako u segmentu medicinske, lječilišne i wellness ponude. Područje prirodnih ljekovitih činitelja uređeno je na način da ljekovitost prirodnih ljekovitih činitelja utvrđuje posebno ovlaštena pravna osoba te se temeljem propisane procedure utvrđuje da lječilište/specijalna bolnica ispunjava zahtjeve za pružanje lječilišnih usluga u termalnom lječilištu (toplicama), peloidnom lječilištu, talasoterapijskom lječilištu, klimatskom lječilištu i naftalanskom lječilištu.

Zdravstveni turizam razvija se u kontinentalnom dijelu Hrvatske doprinoseći ravnomjernijem regionalnom turističkom razvoju, ali i u priobalju temeljem korištenja blagotvornih učinaka mora i klime. U tom kontekstu, upravo je zdravstveni turizam prepoznat kao pokretač razvoja i osobito je istaknut u provedbi mjere 1. 1 Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu i 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma.

U definiranju odrednica razvoja zdravstvenoga turizma uvažavaju se temeljna načela europske politike koja naglašava potrebu uspostavljanja održivoga gospodarskog razvoja, kroz

²³ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

zapošljavanje, inovacije, obrazovanje, uključivost u zajednicu, brigu o klimatskim promjenama, orijentaciju na održivu energiju i sl. Uvažavaju se i demografski trendovi odnosno činjenica da na razini EU ima sve više osoba starije životne dobi, koji su potencijalno značajan tržišni segment za razvoj zdravstvenog turizma. Današnji sustav vrijednosti ljudi, usmjerenost na očuvanje zdravlja i brige o sebi podupire opravdanost ulaganja u zdravstveni turizam. Zdravstveni turizam, dakle, usmjeren je na široke segmente tržišta i u svojim oblicima može biti glavni motiv dolaska turista, ali i sekundarni, odnosno kvalitetna dopuna postojećoj ponudi destinacije. Za zdravstveni turizam uz strana emitivna tržišta značajno je i domaće tržište. Mjere 2.1. i 2.2. direktno će doprinijeti boljem tržišnom pozicioniranju zdravstvenog turizma.

Novi zahtjevi traže odgovarajuću prilagodbu oblika i sadržaja zdravstveno-turističke ponude na razini turističke destinacije, ali i zadovoljenje odgovarajućih infrastrukturnih pretpostavki. Ne manje značajno je prilagođavanje klimatskim promjenama (mjera 4.1. Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma, 4.2. Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena), vodeći računa o obnovljivim izvorima energije (mjera 3.1.) te podršci informacijske i komunikacijske tehnologije, odnosno digitalizacije svih procesa što je podržano mjerama 8.1. Poticati inovacije i 8.2. Razviti IT sustave i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima iz Nacionalnog plana.

Mjere poticaja razvoja turističkih proizvoda više dodane vrijednosti (1.1.) i podrška ulaganjima poduzetnika (mjera 1.2.) značajno će doprinijeti unaprjeđenju konkurentnosti zdravstvenog turizma Hrvatske imajući pri tome u vidu sve specifičnosti potreba ovog segmenta ponude za repositioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma. Specifične kompetencije, znanja i vještine, ljudskih potencijala potrebnih za kvalitetan zdravstveni turizam razvijati će se mjerama poticanja obrazovanja, usklađivanja kompetencija ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta (mjera 5.2.), unaprjeđenje mjera zapošljavanja i radnog zakonodavstva i pravnog okvira, uz stalnu promociju zanimanja (mjera 5.1.). Upravo zdravstveni turizam zahtjeva specifične kompetencije zaposlenih i to kako onih u segmentu zdravstvenih usluga, tako i ugostiteljstva. Dinamičan razvoj novih znanja traži dodatna ulaganja u obrazovanje zaposlenika kako bi se unaprijedile postojeće i stekle nove kompetencije za potrebne poslove vezane uz zdravstveni turizam što će se realizirati kroz implementaciju mjere 5.2. Nacionalnog plana.

Putem mjere 7.2. stvorit će se učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđenje poslovnog okruženja i osigurat će se pristup izvorima financiranja. U svrhu moderniziranja sustava kategorizacije smještajnih kapaciteta koji su nužan element zdravstvenog turizma provodit će se aktivnosti u okviru mjere 6.1. i poticati ulaganje u smještaj visoke kvalitete (mjera 6.2.).

Hrvatski turizam bit će održiv i u najvećoj mogućoj mjeri pristupačan svim skupinama ljudi, a dio kojih su i značajan segment zdravstvenog turizma. Očuvanje percepcije Hrvatske kao

sigurne destinacije (mjera 10.2.) uz uspostavu učinkovitog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma putem implementacija mjera 9.1. 9.2 i 9.3. potpora je daljem razvoju zdravstvenog turizma.

Predviđa se kako će zdravstveni turizam u idućem desetljeću najbrže rasti. Taj trend je uvjetovan nizom društvenih promjena: značajne demografske promjene (starenje populacije) kao i duboko usađene vrijednosti suvremenog društva vezane uz potrebe za zdravim životom. Zdravstveni turizam, odnosno zdravstveno-turistički proizvodi i usluge, smatra se posebnim oblikom turizma budućnosti, koji ostvaruje visoku dodanu vrijednost, ima mogućnost cjelogodišnjeg poslovanja i u potpunosti je u skladu s trendovima i potrebama turističkog tržišta.

Sportski turizam

„**Sportski turizam** oblik je turizma u kojem se iskustvo posjetitelja odnosi na sudjelovanje ili promatranje sportskog događaja koji općenito uključuje komercijalne i nekomercijalne aktivnosti natjecateljske prirode.“²⁴

Bazira se na putovanjima radi sudjelovanja u sportskim aktivnostima, u svrhu sportske pripreme ili sportskog natjecanja, promatranja sporta ili posjeta sportskim atrakcijama. Može uključivati širok raspon aktivnosti koje se odvijaju na zatvorenim i otvorenim prostorima, a sve popularnija putovanja u sportskom turizmu postaju veliki sportski događaji. S obzirom ne to da sport postaje jedna od najznačajnijih praksi provođenja slobodnog vremena uz rastući broj putovanja zbog svjetske popularnosti sporta, turističke destinacije formuliraju i komercijaliziraju proizvode i usluge vezane za sport u cilju privlačenja većeg broja turista, ali i stvaranja imidža destinacije.

Sportski turizam u najvećoj je mjeri ovisan o ponudi i kvaliteti sportskih aktivnosti i usluga te infrastrukturi čemu doprinosi mjera 1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu. Po svojim specifičnim infrastrukturnim zahtjevima sportski turizam može se razvijati ravnomjerno diljem Hrvatske (u zavisnosti od sportske infrastrukture), aktivirajući sve raspoložive potencijale destinacija čemu će doprinos dati provođenje mjera 2.1. i 2.2., a koje se odnose na promotivne aktivnosti i provođenje Strateškog marketinškog operativnog plana hrvatskog turizma.

U većini podvrsta sportskog turizma ne ovisi o sezonalnosti pa kao takav predstavlja poticaj za stvaranje više dodane vrijednosti, priliku za povezivanje javnog i privatnog sektora kroz izgradnju i korištenje infrastrukture, inovativnog načina brendiranja i stvaranja imidža destinacije i dr. Snažan identitet sportskog turizma destinacije osim robne marke zahtjeva i

²⁴ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

stvaranje osjećaja mjesta stoga sportska destinacija treba naglasiti jedinstvene attribute destinacije, kao što su njezini sportski sadržaji, kulturna ponuda i prirodne ljepote. Važan atribut razvoja sportskog turizma je razvijanje partnerstva. Partnerstvo sa sportskim timovima, događajima i sportašima može pomoći u poboljšanju ugleda destinacije i privlačenju više posjetitelja. Ta se partnerstva trebaju iskoristiti u marketinškim kampanjama i promocijama. Brendiranje destinacije sportskog turizma je stvaranje uvjerljive marke koja izdvaja konkurentske prednosti destinacije od ostalih. Razumijevanjem potreba i interesa ciljnog tržišta, razvojem jedinstvenog identiteta marke i ispunjavanjem obećanja brenda, destinacija može privući više sportskih turista i izgraditi reputaciju prepoznatljive destinacije sportskog turizma (mjera 2.1.)

Sportski turizam u razvojnoj perspektivi podupire dugoročnu ekonomsku, ekološku i društvenu dobrobit dionika u destinaciji, lokalnog stanovništva i turista. Održivi sportski turizam usmjeren je na minimiziranje negativnih utjecaja aktivnosti sportskog turizma na okoliš (mjera 3.1.) kao što su devastacija prirodnih resursa radi izgradnje infrastrukture (mjera 3.2.) i sl. Sportski turizam može donijeti društvenu korist destinaciji promicanjem kulturne razmjene, poticanjem angažmana zajednice i podržavanjem lokalnih poduzeća, a razvoj treba osigurati pravednu raspodjelu koristi od turizma uz poštovanje lokalne kulture i načina života lokalne zajednice.

Sportski turizam u pozitivnoj je interakciji s mjerama za realizaciju razvoja vremenski i prostorno ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa: mjera 1.1. i mjera 1.2. S obzirom na to da se značajan dio sportskih aktivnosti odvija u prirodi važna je primjena mjere podizanja svijesti i unaprjeđenje kompetencije dionika u sportskom turizmu u području okolišne održivosti što će se poduprijeti mjerom 3.1. i pripadajućim aktivnostima koje podižu svijest i unaprjeđuju kompetencije dionika sportskog turizma u području okolišne održivosti.

S obzirom na specifičnosti sportskog turizma i prateće infrastrukture i aktivnosti potrebno je voditi računa o mjeri 3.2. Unaprijediti sustavno i održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije kao i mjeri 8.2. Razviti IT sustave i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima.

Pri organiziranju sportskih događanja, posebno onih velikih koje utječu na stakleničke plinove, ali i sportska događanja na koja se mogu reflektirati klimatske promjene potrebno je voditi računa o implementaciji mjera za smanjenje negativnog odnosa turizma i klime i to mjere 4.1. Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma i 4.2. Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena.

Kao i u svim posebnim oblicima turizma ljudski potencijali su temeljna okosnica razvoja. Stoga je posebno značajna implementacija mjera koje jačaju ljudske potencijale: 5.1. Poticati i

promovirati zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva, 5.2. Usklađivati kompetencije ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu.

Razvoj sportskog turizma zahtjeva nove investicije te je provođenje mjera 7.1. za administrativno rasterećenje dionika u turizmu i 7.2. za stvaranje učinkovitog okvira s ciljem unaprjeđenje poslovnog okruženja koje obuhvaća parafiskalno rasterećenje i osiguranje pristupa sredstvima financiranja od visoke važnosti.

Mjere u funkciji uspostavljanja učinkovitog okvira za djelotvorno upravljanje razvojem održivog turizma u svojoj sveobuhvatnosti daju pozitivan poticaj razvoju sportskog turizma (napose mjere 9.1 i 9.2.).

Za razvoj sportskog turizma od posebnog je značenja provođenje mjere 10.2. Očuvati percepciju Hrvatske kao sigurne destinacije i to očuvanjem sigurnosti zajednice. To je temeljni preduvjet održavanja sportskih događaja.

Aktivni (rekreativni) turizam

Aktivni turizam predstavlja oblik turizma u kojem je rekreacija (sudjelovanje u fizičkim aktivnostima, ili bilo koji oblik aktivnog ili pasivnog uključivanja u sportsku aktivnost na osobnoj ili organiziranoj razini) osnovna motivacija putovanja.²⁵

Aktivni turizam može biti izvrstan način za poboljšanje tjelesne spremnosti, mentalnog blagostanja i općeg zdravlja na putovanju. Aktivnosti aktivnog turizma mogu se promatrati kroz *soft* (meki ili lagani) oblike koji obuhvaćaju aktivnosti niskog rizika kao što su lagane šetnje ili vožnja biciklom te kroz *hard* (tvrde ili teške) aktivnosti koje podrazumijevaju visoku razinu rizika prilikom odvijanja aktivnosti kao što je to primjer kod skokova s padobranom, *bungee jumpingom* ili sl.

Aktivni turizam često se povezuje s praksama održivog turizma jer promiče ekološki prihvatljive aktivnosti i pomaže u smanjenju negativnog utjecaja turizma na prirodnu i kulturnu baštinu destinacije. Također, pruža ekonomske koristi lokalnim zajednicama, budući da posjetitelji ostaju dulje i troše više novca na aktivnosti i usluge. Motivi odabira destinacije u aktivnom turizmu često su ciljano određeni jer turisti s određenom namjerom za provođenjem aktivnog odmora biraju određenu destinaciju. Potražnja za određenom vrstom aktivnosti ovisi o klimatskim, geografskim i prirodnim karakteristikama prostora na kojima se aktivnost odvija. Naime, aktivni turizam najčešće se odvija na otvorenom prostoru te njegovoj održivosti doprinosi mjera 3.1. koja se odnosi na smanjenje pritisaka na sastavnice okoliša i prirodu okolišno prihvatljivim rješenjima te mjera 3.2. koja podrazumijeva sustavno i održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije. Najnovija istraživanja trendove u aktivnom turizmu promatraju s aspekta novih profila turista, vrsta i

²⁵ <https://aktivniturizam.hr/destinacija/aktivni-turizam/hrvatska>

oblika *outdoor* aktivnosti, socio-demografskih karakteristika turista, društvenih promjena, utjecaja klimatskih promjena na odvijanje aktivnosti (mjere 4.1. i 4.2.), ali i upotrebe visoke tehnologije u *outdoor* aktivnostima (mjera 10.1.) uz osiguranje pristupačnosti i održivosti, pa razvoj aktivnog turizma treba temeljiti na novim trendovima ponude i potražnje što je Posebni cilj 10. Nacionalnog plana.

Pozitivna karakteristika aktivnog turizma je mogućnost prilagodbe svim godišnjim dobima, neovisnost o sezonalnosti i vremenskim prilikama jer upravo hard oblici aktivnog turizma često iziskuju ekstremne vremenske uvjete. Usluge aktivnog turizma sve su više orijentirane pružanju jedinstvenog doživljaja i emocije. U tom obliku razvoj novih tehnologija kroz virtualnu i proširenu stvarnost ima velik utjecaj na razvoj aktivnog turizma, a koja se posebno ističe u formiranju usluge, izradi sportske opreme i pružanju sigurnosti prilikom odvijanja aktivnosti.

Razvoj aktivnog turizma u budućnosti treba se promatrati u prilagođavanju generacijskim skupinama, profiliranju tržišnih segmenata u kojima će ponuda aktivnog turizma biti prilagođena i usmjerena solo putnicima, obiteljima s djecom ali i poslovnim putnicima na *bleisure* putovanjima (*business & leisure travel*) što je povezano s provođenjem mjera 2.1. Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i domaćem tržištu kao cjelogodišnje, autentične, regionalno uravnotežene destinacije što je artikulirao provedbom Strateškog marketinškog operativnog plana hrvatskog turizma (mjera 2.2.).

Jačanje ljudskih potencijala u turizmu će putem mjera za unaprjeđenje zapošljavanja, radnog zakonodavstva i pravnog okvira (mjera 5.1.), usklađivanja kompetencija sa zahtjevima tržišta rada i specifičnostima aktivnog turizma te stalno poticanje obrazovanja za razvoj postojećih i stjecanja novih kompetencija (mjera 5.2.) biti od posebne važnosti.

Aktivni (rekreativni) turizam integralni je dio značajnog broja turističkih putovanja i dopunjava se s ostalim posebnim oblicima turizam, posebno obalni turizam „sunca i mora“, zdravstveni, seoski-agro turizam.

Aktivni turizam razvijat će se u ruralnim i gradskim lokacijama, na kontinentu, gorju i priobalju, tijekom cijele godine. Infrastruktura za aktivni turizam dostupna je i lokalnom stanovništvu i unaprjeđuje uvjete i kvalitetu njihova života, stoga ulaganja u javnu turističku infrastrukturu za aktivni turizam (mjera 1.1.) imaju višestruko pozitivne utjecaje.

Kulturni turizam

„**Kulturni turizam** je oblik turizma u kojem je osnovna motivacija posjetitelja naučiti, otkriti, doživjeti i posjetiti materijalne i nematerijalne kulturne atrakcije i proizvode u turističkoj destinaciji. Te se atrakcije i proizvodi odnose na skup prepoznatljivih materijalnih, intelektualnih, duhovnih i emocionalnih obilježja društva. Ta obilježja obuhvaćaju umjetnost i

arhitekturu, povijesnu i kulturnu baštinu, kulinarsku baštinu, književnost, glazbu, kulturne i kreativne industrije i žive kulture sa stilom života, vrijednosnim sustavima, uvjerenjima i tradicijama društva.“²⁶

U realizaciji cilja razvoja prostorno i vremenski ravnomjernije raspoređenog turističkog prometa kroz posebne oblike turizma doprinijet će i kulturni turizam i to kroz ulaganja u okviru mjere 1.1. razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti te mjere 1.2. podršku ulaganjima poduzetnika. Osobito će se poticati razvoj proizvoda i ulaganja u javnu turističku infrastrukturu koja će doprinijeti povećanju atraktivnosti destinacija za koje već postoji potražnja turista pa tako i za kulturni turizam koji se temelji na jedinstvenom identitetu različitih regija te bogatstvu i raznolikosti kulturnih resursa. Važna su ulaganja u posjetiteljsku infrastrukturu koja obuhvaća infrastrukturu u funkciji valorizacije kulturne baštine destinacije, napose one pod zaštitom UNESCO-a (dvorce, utvrde, kurije, centre za posjetitelje i interpretacijske centre za interpretaciju materijalne i nematerijalne kulturne baštine, tematske staze i dr.).

Kulturni turizam je posljednjih desetljeća sve značajnije prisutan u turističkim putovanjima. Razlozi leže u različitim promjenama koje okružuju suvremenog putnika, a to su prije svega brojnost i različitost informacijskih izvora (Internet), rast obrazovanja, povećanje slobodnog vremena predviđenog za putovanja, želja za novim iskustvima, itd. Svako putovanje obuhvaća neki kulturni segment premda isti najčešće nije primarni motiv putovanja pa tako u okviru putovanja turist i poslušati glazbu lokalnih izvođača, pogleda izložbu, kulturnu atrakciju, i dr. Turisti su u potrazi za novim iskustvima u kulturi i to bez obzira na to je li ta motivacija kulturom i umjetnošću slučajna tijekom boravka u destinaciji ili namjerna, ona je sastavni dio svakog putovanja. U skladu s tim novim izazovima, turističke destinacije nude svoju različitu kulturnu-povijesnu baštinu, umjetnost, svoje kulturne vrijednosti i na taj način ostvaruju kulturno-turistički proizvod kako bi postale dodatno prepoznatljive i konkurentne na turističkom tržištu.

Posebnost kulturnog turizma očituje se u različitosti ponude koje destinacije pružaju i to kroz tradicijske vrijednosti, lokalne obrte, kulturne rute i staze, zaštitu i revitalizaciju kulturne i graditeljske baštine (naglasak na kružno gospodarstvo), umjetnost, ali i kroz ostvarenje različitih programa, kulturnih događaja i manifestacija. Razvoj kulturnog turizma otvara mogućnosti revitalizacije i diverzifikacije turizma te je osobita prilika za one destinacije koje su manje turistički razvijene, a bogate su kulturnim resursima. Upravljanje kulturnim turizmom važno je i u onim destinacijama koje se susreću s problemom prekomjernog turizma u ponudi vrijedne kulturne baštine. Nadalje, uključivanje različitih dionika i njihovo sinergijsko djelovanje važno je u razvoju kulturno turističkih proizvoda. U takvoj suradnji vrlo je važno

²⁶ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

lokalno stanovništvo kao dionik na čijim se vrijednostima gradi kulturni turistički proizvod. U razvoj je potrebno uključiti kulturne i kreativne industrije koje osiguravaju uspješno brendiranje i prepoznatljivost kulturno-turističke ponude.

Kulturni turizam značajno doprinosi repozicioniranju Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma u prilog te će realizacija mjere 2.1. (Stvaranje preduvjeta za pozicioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima) i mjere 2.2. koja podrazumijeva provođenje promotivnih aktivnosti na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu svakako doprinijeti i razvoju kulturnog turizma. Pri njegovu razvoju potrebno je voditi računa o smanjenju pritiska iz kulturnog turizma na sastavnice okoliša te primjenjivati okolišno prihvatljiva rješenja, implementirati koncept kružnog gospodarstva (mjera 3.1.). U uvjetima razvoja kulturnog turizma u destinacijama gdje se bilježi visoka koncentracija turista smanjenje negativnih utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor osigurat će se primjenom mjere 3.2. Unaprijediti sustavno i održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije.

Prihvalu turista doprinijet će mjere modernizacije sustava kategorizacije smještajnih objekata (mjera 6.1.) uz ulaganja u smještaj visoke kvalitete (mjera 6.2.).

Administrativno rasterećenje gospodarstva (mjera 7.1.) i stvaranje učinkovitog okvira s ciljem unaprjeđenja poslovnog okruženja koje uključuje osiguranje pristupa financiranja (mjera 7.2.) treba omogućiti nove investicije u kulturnom turizmu. Napose je važno poticati inovacije u kulturi (mjera 8.1) uz razvoj IT sustava i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima (mjera 8.2.).

Pametne destinacije koje se temelje na tehnologiji, inovativnosti, pristupačnosti i održivosti razvijaju se uz podršku mjere 10.1., a za kulturni turizam od posebnog je značaja očuvanje percepcije Hrvatske kao sigurne destinacije (mjera 10.2.).

Kulturni turizam, odnosno ponuda, značajno doprinosi kvaliteti doživljaja turista koji dolaze iz različitih motiva, a koji dio svojeg vremena i sredstava posvećuju i kulturnim sadržajima. Razvojem sadržaja kulturnog turizma unaprjeđuju se uvjeti i kvaliteta života lokalnog stanovništva. Stoga su mjere za uspostavu učinkovitog okvira za djelotvorno upravljanje razvojem održivog turizma visoke razine važnosti za kulturni turizam (mjera 9.1., 9.2 i 9.3.).

Sinergijsko djelovanje kulture i turizma u stvaranju kulturnog turizma doprinosi stvaranju prepoznatljivog kulturnog turističkog proizvoda te inoviranju turističke ponude, ali i afirmaciji odgovornog i održivog razvoja. Pojedini segmenti kulturnog turizma poput tzv. filmskog turizma potaknutog snimanjem audiovizualnih djela na lokacijama u Republici Hrvatskoj, postali su atraktivan marketinški alat koji doprinosi imidžu destinacije i povećanju interesa turista za posjet lokacijama na kojima su snimani njihovi omiljeni filmovi.

Važan segment kulturnog turizma i značajan razvojni potencijal je vjerski turizam. S ciljem njegova unaprjeđenja poticat će se turistička valorizacija vjerskih okupljanja, razvoj hodočasničkih ruta, putova i sakralne baštine. Ove aktivnosti su podržane u Posebnom cilju 1.

Hrvatska ima dugu povijest vjerskog turizma utemeljenu na brojnim svetištima, poput svetišta Majke Božje Bistričke, Gospe Sinjske i Gospe od Aljmaša, ali i brojnih svetišta i sakralnih objekata koji privlače brojne hodočasnike.

Održivi vjerski turizam, trebao bi biti zasnovan na uvažavanju društvene-kulturne autentičnosti destinacija, očuvanjem njihovog sakralnog nasljeđa kao i vjerskih događaja i tradicijskih vrijednosti te doprinositi međukulturalnom razumijevanju i toleranciji te osiguravanju da, pored uvažavanja vjerskih događaja i zaštite sakralnih objekata, postoji mogućnost razvoja održive i dugoročne turističke aktivnosti.

Seoski-agro turizam

„**Seoski turizam** je oblik turizma u kojem se iskustvo posjetitelja odnosi na širok spektar proizvoda i aktivnosti povezanih s prirodom, poljoprivredom, seoskim životom i kulturom, ribolovom i razgledavanjem. Aktivnosti seoskog turizma odvijaju se u neurbanim (ruralnim) područjima sa sljedećim obilježjima: i) niska gustoća naseljenosti, ii) krajobraz i zemljišta u kojima dominiraju poljoprivreda i šumarstvo i iii) tradicionalna društvena struktura i način života.“²⁷ „**Agroturizam** se odnosi na aktivnosti povezane s poljoprivredom koje se provode na farmi ili u drugim poljoprivrednim okruženjima u svrhu zabave ili obrazovanja.“²⁸

Turizam značajno doprinosi gospodarskom razvoju i kvaliteti života lokalnog stanovništva u ruralnom područjima: pomaže revitalizaciji ruralnih zajednica, smanjuje migraciju u urbana područja, otvara mogućnosti za nove poduzetničke projekte, pozitivno utječe na očuvanje lokalne kulture, tradicije i nasljeđa, kreira tržište za poljoprivredne i druge proizvode, potiče ulaganja u infrastrukturu, inicira raste potražnje za različitim proizvodima i uslugama.²⁹ Pozitivno djeluje na zapošljivost lokalnih stanovnika jer se otvara čitava lepeza mogućih aktivnosti i poduzetničkih projekata. Posebno pozitivno na razvoj ruralnog turizam djeluje klasterizacija i umrežavanje većeg broja dionika stvarajući sinergijske efekte.

Kao i u svim procesima, tako su i u razvoju turizma u ruralnim područjima ključni pokretači razvoja upravo su ljudi koji žive na tim prostorima, a koji moraju izgraditi cijeli niz partnerskih i vezanih odnosa gradeći turističku infrastrukturu i snažeći turističku ponudu primjerenu

²⁷ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

²⁸ Arroyo, C. G, Barbieri C., & Rich S. R. (2013). Defining agritourism: A comparative study of stakeholders' perceptions in Missouri and North Carolina. *Tourism Management*, 37(August), 39–47.

²⁹ Travel & Tourism Analyst (2007). London: Mintel.

očekivanjima turista. Razvijajući i ulažući u sadržaje turističke ponude ruralnih područja povećavaju se mogućnosti ostvarenja prihoda lokalnog stanovništva, diže razina očekivane poduzetničke aktivnosti te kreira mreža institucija, turističkih organizacija i agencija koje su fokusirane na intenzivniji turistički razvoj ruralnih područja. Uz ekonomske učinke, razvoj ruralnog turizam svakako utječe i na napredniji društveni razvoj sredine.³⁰ Seoski-agro turizam ima potencijal za razvojni iskorak kako u kontinentalnom dijelu Hrvatske, u gorskim područjima, ruralnim sredinama na otocima i u priobalju i posebno njegovom zaleđu.

Kako bi se omogućio adekvatni razvoj i promocija seoskog turizma te praćenje njegovih učinaka, pristupit će se izmjeni postojećih zakonskih propisa u cilju definiranja ovog posebnog oblika turizma, kategorizacije i označavanja objekata te stvaranja povoljnog poslovnog okružja za bavljenje ovom kompleksnom djelatnošću koja ujedinjuje poljoprivrednu proizvodnju, turizam, ugostiteljstvo, i zaštitu i promociju kulturne baštine. Temelj daljnjeg razvoja seoskog turizma je rješavanje zakonodavnih izazova koje se rješava provedbom mjere 9.1. Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti koja uključuje niz aktivnosti na usklađivanju propisa. Jačat će se uloga sustava turističkih zajednica u stvaranju održivog i poticajnog okruženja u upravljanju destinacijom (mjera 9.1. Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizmu u smjeru održivosti).

Izgradnja nove, i povećanje kvalitete postojeće turističke infrastrukture poticana je mjerom 1.1. kao i mjerom 1.2. kojom se daje podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma, a koja uključuju i ulaganja u razvoj dodatne turističke ponude i sadržaja na selu.

Posebno je potrebno istaknuti potrebu organiziranja dodanih programa edukacije za poduzetnike u turizmu u ruralnim područjima, budući da su upravo u ovom segment vrlo često prisutni poduzetnici koji se takvim oblicima djelatnosti bave po prvi puta i nemaju dovoljno niti teorijskih znanja niti praktičnih iskustava. U tom kontekstu poseban je značaj implementacija mjera za realizaciju cilja – jačanje ljudskih potencijala, s naglaskom na poticanje obrazovanja s ciljem razvoja postojećih i stjecanja novih kompetencija za poslove u turizmu te usklađivanje kompetencija sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada (mjera 5.2.). Kompetencije potrebne za razvoj seoskog turizma, uvelike su vezane uz gastronomiju i prezentaciju hrane i pića te je ove aktivnosti nužno provesti u sinergiji.

S pojavom turističke aktivnosti u određenom području, posebno u njegovim višim razvojnim fazama javlja se veći pritisak ljudi na prostor od do tada prisutnog, što može dovesti do neuravnoteženosti i šteta na okolišu. Konceptija održivog razvoja turizma, njezini ciljevi, načela i aktivno sudjelovanje svih subjekata i interesnih skupina u planiranju razvoja turizma ima zadatak svesti te potencijalne negativne utjecaje turizma na što manju mjeru te su za razvoj

³⁰ Smolčić Jurdana, D., Soldić Frleta, D. (2012). Economic and Social Aspects of Rural Tourism, Proceedings of the 6th International Conference "An Enterprise Odyssey: Corporate governance and public policy – path to sustainable future", University of Zagreb, Faculty of Economics & Business, Zagreb, 1245-1256.

seoskog-agro turizma značajne mjere podizanja svijesti o značaju okolišne održivosti turizma, unaprjeđenja sustavnog i održivog planiranja razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu i implementacija kružnog gospodarstva (mjere 3.1. i 3.2.). Administrativno i parafiskalno rasterećenje, pristup izvorima financiranja (mjera 7.1. i 7.2), kao i moderniziranje sustava kategorizacije smještajnih kapaciteta i razine usluge (mjera 6.1.), uz poticanje ulaganja u smještaj visoke kvalitete primjerene ruralnim prostorima (mjera 6.2.) doprinijet će rastu turističkog prometa i turističke potrošnje te posljedično ekonomskoj održivosti koncepta održivog turizma.

U cilju razvoja dodatnih sadržaja, poticat će se ulaganja u centre za posjetitelje i interpretacijske centre ruralne baštine kako bi se interpretirala lokalna eno-gastronomija, poljoprivreda, običaji i sl. te kako bi se multiplicirala turistička potrošnja (mjera 1.1.) Razvoj seoskog turizma mora se temeljiti na suradnji i umrežavanju svih dionika na selu.

Razvoj pametnih destinacija, uz inovacije i pristupačnost budućnost su i seoskog-agro turizma u kojem smjeru se očekuju efekti mjere 10.1. Dosadašnju percepciju Hrvatske i posebno ruralnih prostora kao sigurnih destinacija potrebno je i dalje očuvati što se osigurava mjerom 10.2. a uključuje kako sigurnost zajednice tako i očuvanje zdravlja ljudi.

Turizam u ruralnim područjima nužno je razvijati na osnovama koncepcije održivog razvoja koja promovira kontrolirani rast i razvoj uz maksimalno očuvanje i racionalno korištenje resursa.

Poslovni turizam

„**Poslovni turizam** oblik je turizma u kojem posjetitelji putuju iz profesionalnih i/ili poslovnih razloga do odredišta izvan mjesta rada i boravka, s ciljem sudjelovanja na sastanku, poslovnoj aktivnosti, ili događanju. Ključne sastavnice poslovnog turizma su sastanci, incentive/poticajna putovanja, stručni skupovi i izložbe. U poslovnom turizmu pojam 'industrija skupova' objedinjava objekte i usluge koji se koriste u djelatnosti organiziranja skupova. Poslovni turizam može se spojiti s bilo kojim drugom vrstom turizma tijekom istog putovanja.“³¹

Obilježja poslovnog turizma su bilježenje aktivnosti tijekom cijele godine (štoviše najmanje su tijekom vršne ljetne sezone), interakcija s drugim gospodarskim aktivnostima, usmjerenost na ponudu visoke kvalitete i iznadprosječna turistička potrošnja. Na dodatnu realizaciju potrošnje može se utjecati prvenstveno kvalitetom i raznovrsnošću ostalih sadržaja destinacija. Poslovni turizam obuhvaća poslovne ljude koji putuju iz poslovnih motiva (MICE) no istodobno koriste svoje slobodno vrijeme u lokalnim rekreacijskim aktivnostima i zabavi, što također uključuje posjete lokalnim restoranima. Stoga se može zaključiti da se poslovni turizam umrežava i

³¹ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

podupire i razvoj ostalih posebnih oblika turizma (eno-gastronomski, kulturni, zdravstveni, aktivni i drugi).

Mjera poticanja razvoja turističkih proizvoda više dodane vrijednosti i ulaganja u turističku infrastrukturu direktno se reflektira na poslovni turizam (mjera 1.1.). Mjere koje doprinose unaprjeđenju strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta putem modernizacije sustava kategorizacije i ulaganja u smještaj visoke kvalitete doprinijet će stvaranju uvjeta za dalji razvoj poslovnog turizma (mjera 6.1. i 6.2.). Očuvanje percepcije Hrvatske kao sigurne destinacije, kao i zdravstvena sigurnost ključne su za privlačenje ovog segmenta tržišta (mjera 10.2.).

Održivost postavlja nove zahtjeve i pred poslovni turizam: *zero-waste* koncepti, upotreba suvremene tehnologije, razvoj prometne infrastrukture i pametnih destinacijskih rješenja koja smanjuju negativan utjecaj na okoliš i prirodu što se podupire primjenom mjere 3.1. Poštivanje prihvatnog kapaciteta destinacije neophodna su za pozitivnu percepciju destinacija poslovnog turizma na turističkom tržištu (mjera 3.2.).

Razvoj pametnih destinacija koje se temelje na tehnologiji, inovativnosti, pristupačnosti i održivosti uz jačanje svijesti i znanja svih dionika u turizmu o upravljanju pametnim destinacijama i novim trendovima mjere 10.1. direktno podupiru razvoj poslovnog turizma. U okviru osiguranja poticajnog poslovnog okruženja za nove investicije osigurati će se administrativno rasterećenje (mjera 7.1.), parafiskalno rasterećenje i osigurati pristup sredstvima financiranja (mjera 7.2.). Navedeno je potrebno kako bi se unaprijedila kvaliteta svih usluga koje su vezane uz poslovni turizam.

Poslovni turizam kao vrlo kompetitivan oblik turizma navodi destinacije da provedu aktivnosti te istodobno ulažu u infrastrukturu (mjera 1.1.) kao i razvoj ljudskih potencijala čije kompetencije odgovaraju zahtjevima tržišta. Jačanje ljudskih potencijala realizira se putem mjere 5.1. unaprjeđenja zapošljavanja, radnog zakonodavstva i pravnog okvira, i usklađivanja kompetencija ljudskih potencijala za specifičnim zahtjevima radnih mjesta vezanih uz poslovni turizam te poticanje obrazovanja za dalji razvoj postojećih i unaprjeđenje novih kompetencija mjera 5.2.

Gradski turizam

„**Gradski turizam** je oblik turizma koji se odvija u urbanim sredinama čije se gospodarstvo temelji na upravi, industriji, trgovini i uslugama te predstavljaju prometna čvorišta. Gradske destinacije nude široku i raznoliku paletu kulturnih, arhitektonskih, tehnoloških, društvenih i prirodnih doživljaja i proizvoda za razonodu i poslovne aktivnosti.“³²

³² Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

Gradovi su destinacije koje posjećuju različite skupine turista; privlače kako poslovne ljude, segment visokoobrazovanih turista, tako i mlade. Gradovi su danas privlačni zbog velikog izbora atrakcija i sadržaja koje turistima omogućuju da naprave vlastiti izbor i formiraju sadržajni boravak upravo po svojim preferencijama. Razvijanje turizma pruža mogućnost gradovima da otvore svoja vrata svijetu, predstavljaju svoju kulturu, običaje, industrijska i druga dostignuća te izgrade svoj osebujni identitet.

Muzeji, interpretacijski centri, koncertne dvorane, kazališta, arene, stadioni grade se ili poboljšavaju, a potencijalne turističke četvrti se revitaliziraju. Gradovi žive dinamičnim ritmom, s brojnim događanjima koja se kreiraju za lokalno stanovništvo i turiste, ali i posebnim programima usmjerenim prvenstveno turistima. S obzirom na razvijenost prometne infrastrukture i dobru prometnu povezanost (ceste, zračne luke, luke za pomorski promet, željeznica) gradovi su česta odredišta za kratka putovanja (engl. *city break*) koja suvremeni turisti danas preferiraju.

Implementacija održivog turizma u gradovima ima brojne izazove. Prije svega potrebno je harmonizirati korištenje i odnos lokalnog stanovništva i turista oko ključnih punktova u gradovima na način da se ne narušava kvaliteta života lokalnog stanovništva, uz istovremeno osiguranje zadovoljstva turista. Turistički razvoj gradova donosi nove interakcije i promjene u društvu koje se reflektiraju i na lokalnu zajednicu – turizam nedvojbeno utječe i dinamizira društvene i ekonomske procese. Nekontrolirana apartmanizacija, korištenje stambenih prostora dominantno za kratkoročni najam, visoki rast cijena nekretnina i svih proizvoda i usluga, pritisak na lokalnu prometnu infrastrukturu, pojava kriminala i drugih neprihvatljivih oblika ponašanja, sve su tu popratne pojavnosti razvoja turizma u gradovima koje integriranim planiranjem svim aspektata razvoja grada treba prevenirati.

Održivi i pametni gradovi poželjna su destinacije za turiste i poželjna mjesta za život. Stoga je primjena mjere 10.1. razvoja pametnih destinacija koje se temelje na tehnologiji, inovativnosti, pristupačnosti i održivosti uz jačanje svijesti i znanja svih dionika o trendovima u turizmu za turistički razvoj gradova posebno značajno. Zbog velike koncentracije ljudi na manjem prostoru provodit će se mjere osiguranja sigurnosti zajednice (mjera 10.2.), kao i mjere za smanjenje negativnog utjecaja turizma na sastavnice okoliša, prirodu i prostor (mjera 3.1.). Održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnom kapacitetu imperativ je gradova – turističkih destinacija što se realizira putem mjere 3.2. Unaprijediti sustavno i održivo planiranje prostorom utemeljeno na prihvatnom kapacitetu destinacije. Mjerom 4.1. poticati će se smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma i jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena (mjera 4.2.)

Struktura gostiju u gradovima zahtjeva dodatna ulaganja u smještaj visoke kvalitete što se potiče mjerom 6.2. a koju prati i modernizacija sustava kategorizacije smještajnih objekata (mjera 6.1.) Navedeno moraju pratiti ulaganja u jačanje ljudskih potencijala što se omogućava

mjerom 5.1. (zapošljavanje, radno zakonodavstvo, pravni okvir, promocija zanimanja), 5.2. usklađivanje kompetencija ljudskih potencijala sa zahtjevima tržišta rada.

Mjera 2.1. osigurava promotivnu kampanju Hrvatske na emitivnim tržištima kao cjelogodišnje, autentične, regionalno uravnotežene destinacije što prati provedba Strateškog marketinškog operativnog plana.

U okviru gradskog turizma isprepliću se i nadopunjavaju brojni posebni oblici turizma, napose poslovni i kulturni turizam. Stoga je nužna suradnja stalna svih dionika i nositelja politika kako bi se formirala ponuda primjerena raspoloživim resursima grada i zahtjevima potražnje.

Hrvatska ima mogućnosti za razvoj gradskog turizma kako u glavnom gradu Zagrebu tako i drugim gradovima, na kontinentu i priobalju. Za razumijevanje grada kao turističke destinacije potrebno je razumjeti pojam grada kao složenog društvenog i ekonomskog sustava, kao i destinacije koja nudi brojne sadržaje i atrakcije (mjere 9.1., 9.2. i 9.3.).

Turistički razvoj gradova na načelima održivosti omogućava odvijanje turističkih aktivnosti tijekom cijele godine pružajući turistima integraciju modernih tehnoloških rješenja i sadržaja i autentičnih lokalnih iskustava.

Turizam na rijekama i jezerima

Turizam na rijekama i jezerima, iako nije dominantan na razini cijele Hrvatske, za pojedine regije i područja ima zapažen značaj.

Resursi plovnih rijeka Dunava, Drave i Save nisu dostatno turistički valorizirana iako su prisutni prirodni preduvjeti kao i potencijalno atraktivne lokacije duž plovnog puta. Jahting je prisutan u minimalnom obimu. Sagledavajući potencijal Dunava kao glavne europske rijeke koja dio svog toka ima i u Hrvatskoj razvijen je kruzning, dominantno vezan za luku Vukovar. Dunav je najznačajnija rijeka za unutarnju plovidbu kako zbog dužine tako i prirodnih karakteristika obalnog područja. Posebno značenje ima Hrvatska kao dio međunarodnih prijevoznih koridora.

Hrvatska ima veliki neiskorišteni potencijal razvoja turizma uz rijeke i jezera te je važno iskoristiti privlačnu snagu voda; naime podaci o kretanju turista jasno na globalnoj razini ukazuju na njihovu koncentraciju oko voda, bilo mora, jezera, rijeka. Uz to razvoj turizma na rijekama i jezerima ima dodatne kako ekonomske, tako i društvene utjecaje kroz oživljavanje područja uz rijeke i jezera, kako u poduzetničkom, tako i društvenom pogledu. Uz kruzning, jahting i izletničku plovidbu rijeke i jezera pružaju mogućnosti i u interakciji su s aktivnim turizmom (rafting, river riding, kajaking...).

U kontekstu razvoja turizma na rijekama i jezerima, njegove održivosti, važan je utjecaj klimatskih promjena, kao značajnog i određujućeg čimbenika, obzirom se odvija i u direktno je vezi sa vodnim tijelima.

Poseban segment turističkih aktivnosti vezuje se za kupališta i plažne prostore uz rijeke i jezera.

Nacionalni plan će kroz mjeru 1.1. omogućiti ulaganja u turističku infrastrukturu i putem mjere 1.2. dati podršku ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma. S obzirom na izrazitu osjetljivost i vrijednost prirodnih resursa sve projekte i aktivnosti, potrebno je poduzimati uz minimiziranje pritisaka turizma na okoliš i prirodu što se podupire mjerom 3.1.

Poticajno poslovno okruženje za nove investicije i u segment turizma na rijekama i jezerima omogućuju se mjerama 7.1. (administrativno rasterećenje) i 7.2. (unaprjeđenje poslovnog okruženja, parafiskalno rasterećenje i osiguranje pristupa sredstvima financiranja). Pri tome i ovaj oblik turizma treba integrirati inovacije i slijediti digitalnu i zelenu tranziciju turizma.

Turizmu na rijekama i jezerima potrebna je snažna podrška sustava turističkih zajednica čija je uloga u stvaranju održivog i poticajnog okruženja u upravljanju destinacijom definirana mjerom 9.1. Usklađivanje propisa koji uređuju obavljanje turističke djelatnosti i pružanja usluga u turizmu, kao i onih koji izravno utječu na konkurentnost i održivost također se pozitivno korelira s razvojem turizma na rijekama i jezerima. U lokalnoj zajednici ali i kod svih dionika jačat će se svijest i znanja o upravljanju pametnim destinacijama i novim trendovima u turizmu, uz inovativnost, pristupačnost i održivost (mjera 10.1.). Snažit će se percepcija Hrvatske kao sigurne destinacije (mjera 10.2.)

Nautički turizam

„**Nautički turizam** je plovidba i boravak turista (nautičar ili putnik) na plovnim objektima (jahta, brodica ili brod) za osobne potrebe ili gospodarsku djelatnost, kao i boravak u lukama nautičkog turizma i nautičkom dijelu luka otvorenim za javni promet, radi odmora, rekreacije i krstarenja.“³³

Nautički turizam ima izrazitu dodanu vrijednost. Uvažavajući razvedenost hrvatske obale i klimatske uvjete ima visoki razvojni potencijal. Za ukupni razvoj turizma i očuvanje obale i mora značajno je razvijati nautički turizam u smjeru održivosti. Pored riječnog - kruzing turizma, nautički turizam razvijen je i na rijekama. Stoga razvedenost hrvatske obale nije jedini visoki razvojni potencijal, već i prirodni riječni sustav, obzirom se nautičkim turizmom smatra i jahting na rijekama (individualni promet) kao i organizirana izletnička plovidba na domaćem i međunarodnom prometu.

³³ Zakon o pružanju usluga u turizmu, NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21

Osiguranje poticajnog poslovnog okruženja kroz administrativno rasterećenje (mjera 7.1.) te stvaranje učinkovitog okvira s ciljem unaprjeđenja poslovnog okruženja što uključuje parafiskalna rasterećenja i osiguranje pristupa sredstvima financiranja (mjera 7.2.) doprinijet će novim investicijama u nautički turizam. Poticat će se razvoj upravo turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu (mjera 1.1.) i dati podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma (mjera 1.2.).

Zbog osjetljivosti resursa važno je smanjenje negativnog utjecaja nautičkog turizma i brodarar (ploveći hoteli) na okoliš, prirodu i prostor što će se poticati mjerom 3.1. Smanjenje pritiska iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu okolišno prihvatljivim rješenjima koja će se implementirati i koja uključuju implementaciju koncepta kružnog gospodarstva i uopće jačanje svijesti i kompetencija svih dionika u području okolišne održivosti. Putem mjere 4.1. potaknut će se rješenja koja doprinose smanjenju stakleničkih plinova iz turizma. Jačanje otpornosti turizma na posljedice klimatskih promjena bit će moguće financirati u okviru mjere 4.2. Nacionalnog plana. S obzirom na visoku ekološku osviještenost ovog segmenta tržišta, primjena ovih mjera dodatno je potrebna, a nabavka potrebnih sredstava i tehnoloških rješenja moguća.

U funkciji realizacije posebnog cilja repozicioniranja Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma provodit će se promotivne aktivnosti i jačati digitalni marketing na emitivnim tržištima od značaja za nautički turizam (mjera 2.1.) u skladu sa Strateškim marketinškim operativnim planom hrvatskog turizma (mjera 2.2.). U okviru razvoja pametnih destinacija potrebno je i u segmentu nautičkog turizma primjenjivati rješenja temeljena na suvremenim tehnologijama, inovativnosti, osiguravajući pristupačnost i održivost (mjera 10.1). S ciljem poticanja inovacija i digitalne transformacije putem mjere 8.1. poticat će se inovacije i potrebna rješenja koja su permanentno prisutna potreba u segmentu nautičkog turizma.

Kao jedan od preduvjeta održivosti, za razvoj nautičkog turizma je osobito važan izračun prihvatnih kapaciteta koji će se poticati u okviru Posebnog cilja 9.

Za nautički turizam važna je uspostava učinkovitog okvira za djelotvorno upravljanje razvojem održivog turizma što uključuje zakonsku regulativu i usklađivanje propisa koji izravno utječu na konkurentnost i održivost (mjera 9.1.). Jačat će se uloga sustava turističkih zajednica upravo u smjeru stvaranja održivog i poticajnog okruženja u upravljanju destinacijom čiji je nautički segment neizostavni dio u dijelu priobalnih destinacija (mjera 9.2.).

Jačanje ljudskih potencijala važno je za kvalitetno funkcioniranje sustava nautičkog turizma. Unaprijedit će se mjere zapošljavanja, radnog zakonodavstva i pravnog okvira te promovirati zanimanja u turizmu, gdje se trebaju istaknuti i specifična zanimanja za nautički turizam (mjera 5.1.) S obzirom na specifičnosti zanimanja i poslova u nautičkom turizmu posebno je značajna

mjera 5.2. Usklađivanja kompetencija ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada.

Očuvati percepciju Hrvatske kao sigurne destinacija što će se realizirati kroz mjeru 10.2. ima poseban značaj i preduvjet je turističkih aktivnosti u svim segmentima, pa tako i nautičkom turizmu.

Obalni „sunce i more“ turizam

„**Obalni turizam** odnosi se na aktivnosti kao što su plivanje, surfanje, sunčanje i ostale dokoličarske, rekreacijske i sportske aktivnosti koje se odvijaju na obali mora, jezera ili rijeke. Blizina obale uvjet je za usluge i sadržaje koji podržavaju obalni turizam.

Turizam na unutarnjim vodama odnosi se na turističke aktivnosti kao što su krstarenje, jedrenje, vožnja čamcem i nautički sportovi koji se odvijaju na jezerima, rijekama, ribnjacima, potocima, podzemnim vodama, izvorima, špiljskim vodama i močvarama.“³⁴

Obalni turizam zasnovan na ponudi prvenstveno „sunca i mora“ dominantan je oblik turizma prisutan u Hrvatskoj. Odmor uz more, prvenstveno u ljetnim mjesecima, uživajući u prirodnim ljepotama prevladavajući je motiv dolaska turista što je rezultiralo izrazitom sezonalnošću turizma i prostornom neravnotežom u pogledu razvoja turizma na način da u realizaciji turističkog prometa dominira Jadranska Hrvatska.

Neosporno je da lijepa i razvedena obala i otoci, ugodna klima i postojeća turistička infrastruktura će i dalje biti u funkciji razvoja obalnog turizma „sunca i mora“. Posebno su značajni otoci i razvoj održivog turizma na tim jedinstvenim prostorom.

Suvremeni trendovi na tržištu, zahtjevi i očekivanja turista nameću potrebu sadržajnog razvoja obalnog turizma, diverzifikacije ponude na području Jadranske Hrvatske i umrežavanja s ostalim posebnim oblicima turizma.

Nautički turizam, kulturni turizam, eno-gastronomski turizam u direktnoj su pozitivnoj sprezi s unaprjeđenjem obalnog turizma „sunca i mora“. Zdravstveni turizam (s posebnim naglaskom na talasoterapije i pozitivne učinke mora i mikroklimatskih uvjeta), poslovni turizam na koji lokacijski pozitivno utječu poznate i u percepciji turista atraktivne priobalne destinacije te sportski i aktivni turizam moraju se razvijati usporedno, zajednički kreirajući i razvijajući turistički proizvod više dodane vrijednosti osiguravajući mogućnosti za produženje sezone. Štoviše, upravo umrežavanje s ovim posebnim oblicima turizma pruža obalnom turizmu pomak od ponude „sunca i mora“ ka ponudi bogatstva različitih sadržaja u funkciji cjelogodišnjeg poslovanja. Već prisutni procesi razvoja turizma u ruralnim područjima, seoskog agro turizma,

³⁴ Institut za turizam (2018), Konkurentnost turističke destinacije i vrste turizma: Prijedlog prijevoda UNWTO-ovih definicija; World Tourism Organization (2019), UNWTO Tourism Definitions, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

napose u zaleđu same priobalne crte i u unutrašnjim dijelovima otoka polučuju višestruke pozitivne utjecaje i značajno doprinose održivosti kroz revitalizaciju zapuštenih sela, otvaranje novih poduzetničkih mogućnosti, zadržavanje stanovništva, očuvanje običaja, tradicije, materijalne i nematerijalne baštine i pozitivnog utjecaja na razvoj poljoprivrede.

Navedeno bi, uz dalje unaprjeđenje turističke infrastrukture (mjera 1.1.) i rast kvalitete svih segmenata ponude vezanih za ovaj oblik turizma trebalo rezultirati rastom turističke potrošnje i jačanjem ekonomskih učinaka ovog oblika turizma, koji će nedvojbeno i u periodu do 2027. godine ostati dominantan. Slijedom navedenog, kroz mjeru 2.1. i 2.2. Nacionalnog plana provodit će se promotivne aktivnosti na emitivnom inozemnom i domaćem tržištu u skladu sa Strateškim marketinškim operativnim planom hrvatskog turizma.

S ciljem usmjeravanja obalnog turizma ka održivosti dat će se podrška ulaganjima poduzetnika za održivi turizam (mjera 1.2.). S obzirom na već uočene pritiske na okoliš, prirodu, od najviše razine značaja je provođenje mjere 3.1. Poticanje smanjenja pritisaka iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu okolišno prihvatljivim rješenjima koja će se implementirati u poslovanje turističkih organizacija, uz koncept kružnog gospodarstva i sveukupnog podizanja svijesti i kompetencija svih dionika u području okolišne održivosti. Prostorom kao temeljnim resursom razvoja turizma nužno je odgovorno upravljati što će se implementirati mjerom 3.2. koja se odnosi na sustavno i održivo planiranje razvojem turizma utemeljeno na prihvatnim kapacitetu destinacije. Time će se spriječiti prekomjerni turizam i uskladiti razvoj turizma s kapacitetima destinacije. Posebna pažnja usmjerit će se na prostore pod zaštitom, kao i plaže kao resurs od posebnog značaja.

Vremenska i prostorna koncentracija turizma u obalnom području uzrokuju i negativni međuodnos turizma i klime na čije smanjenje će se djelovati kroz mjeru 4.1 kojom će potiču aktivnosti i projekti koji imaju za cilj smanjenje emisija stakleničkih plinova iz turizma. Neminovnost klimatskih promjena kojima svjedočimo implicira primjenu mjere za jačanje otpornosti turizma na posljedice klimatskih promjena (mjera 4.2.), posebno zbog značaja klime za razvoj ovog oblika turizma.

U cilju jačanja ljudskih potencijala koji predstavljaju ključni izazov hrvatskog turizma, posebno u obalnim destinacijama na pozitivne pomake utjecat će se mjerama za unaprjeđenje zapošljavanja, radnog zakonodavstva i pravnog okvira uz privlačenje mladih i ostalih skupina za zapošljavanje u turizmu putem promoviranja zanimanja (mjera 5.1.). Nužnost stalnog rasta kvalitete usluga i potreba za specifičnim kompetencijama rješavat će se mjerom 5.2. (usklađivanje kompetencija ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada). Također istom mjerom rješavat će se unaprjeđenje postojećih i stjecanja novih kompetencija. Sustavu jačanja ljudskih potencijala očekuje se doprinos centara kompetentnosti za turizam i ugostiteljstvo (Pula, Opatija, Split, Dubrovnik).

Modernizirat će se sustav kategorizacije smještajnih kapaciteta (mjera 6.1.) s posebnim naglaskom na poticanje ulaganja u smještaj visoke kvalitete (mjera 6.2.) što treba rezultirati odmakom od izrazite sezonalnosti i pozitivnim ekonomskim učincima. Nove investicije potaknut će se mjerama osiguranja poticajnog poslovnog okruženja (7.1, 7.2) i poticati pametne destinacije, pristupačnost i održivost (mjera 10.1.). Razvoj inovacija (mjera 8.1.) i IT sustavi i napredne e-usluge za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima (mjera 8.2.) te uspostava učinkovitog okvira za djelotvorno upravljanje razvojem održivog turizma nužna je. Stoga će se uskladiti propisi koji uređuju obavljanje turističke djelatnosti i pružanja usluga u turizmu (mjera 9.1.). Digitaliziranje djelovanja turističkih zajednica i jačanje kapaciteta turističkih zajednica za upravljanje destinacijom jačat će ulogu sustava turističkih zajednica u usmjeravanju obalnog turizma ka održivosti (mjera 9.1.). Dodatno se proces upravljanja osnažuje uspostavom satelitskog računa održivog turizma (mjera 9.2.) i izradom alata za prikupljanje podataka (mjera 9.3.) kao nužnom podatkovnom osnovom za usmjeravanje razvojnih procesa. Očuvanje percepcije Hrvatske kao sigurne destinacije (mjera 10.2) provodit će se i dalje.

PRILOG II. Sažetak Strateške procjene utjecaja Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine na okoliš

Sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18) i Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš („Narodne novine“, broj 3/17) za Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine provodi se postupak strateške procjene utjecaja na okoliš (u daljnjem tekstu: postupak SPUO), koji je započeo u prosincu 2020. godine Odlukom o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine. Sukladno Rješenju Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, u okviru postupka SPUO provodi se i postupak Glavne ocjene prihvatljivosti Nacionalnog plana za ekološku mrežu.

Nakon postupka utvrđivanja sadržaja Strateške studije utjecaja na okoliš Nacionalnog plana (u daljnjem tekstu: Strateška studija) u kojem su sudjelovala relevantna tijela zadužena za pojedine sastavnice okoliša, jedinice područne (regionalne) samouprave, kao i ostala relevantna tijela i zainteresirana javnost, te donošenja Odluke o sadržaju strateške studije utjecaja na okoliš Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine, odabrani ovlaštenik je izradio nacrt Strateške studije. Po utvrđivanju cjelovitosti i stručne utemeljenosti Strateške studije od strane Povjerenstva za stratešku procjenu utjecaja na okoliš Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine, Strateška studija i nacrt Nacionalnog plana su Odlukom Ministarstva turizma i sporta upućeni u javnu raspravu u razdoblju od 9. lipnja do 9. srpnja 2023. godine, o čemu se u svrhu informiranja javnosti objavljuje Obavijest/informacija na internetskim stranicama Ministarstva te u dnevnom tisku.

Kao rezultati Strateške studije proizašle su mjere zaštite okoliša kako bi se prepoznati negativni utjecaji do kojih može doći provedbom Nacionalnog plana sveli na najmanju moguću razinu. Također, u okviru Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu predložene su mjere ublažavanja negativnih utjecaja Nacionalnog plana na ciljne vrste, stanišne tipove i ciljeve očuvanja te cjelovitost područja ekološke mreže. Nadalje, Strateškom studijom zaključeno je da se primjenom predloženih mjera može isključiti mogućnost značajnog negativnog utjecaja provedbe mjera Nacionalnog plana na okoliš i ekološku mrežu te se ne predlaže program praćenja stanja okoliša i ekološke mreže. U nastavku su dani tablični pregledi predloženih mjera.

Tablica Mjere zaštite okoliša

r. br.	Mjera zaštite okoliša	Mjera na koje se odnosi	NPOT koje se zaštititi	sastavnica okoliša / okolišna tema
1.	Poticati korištenje ekoloških poljoprivrednih proizvoda u turizmu.	1.1., 1.2.	Zrak Tlo i poljoprivreda Bioraznolikost Zaštićena područja	

2.	Poticati sadnju višegodišnje autohtone vegetacije kod izgradnje turističkih sadržaja i infrastrukture s ciljem sprječavanja pojave erozije tla.	1.1, 6.2., 7.2.	1.2., 7.1.,	Tlo i poljoprivreda
3.	Planirati adekvatnu odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda u skladu s trenutačnim mogućnostima i kapacitetima sustava odvodnje i u skladu s planiranim aktivnostima unaprjeđenja sustava, sukladno relevantnom zakonodavstvu.	1.1, 6.2., 7.2.	1.2., 7.1.,	Tlo i poljoprivreda Vode i more
4.	Pri izgradnji turističke infrastrukture i infrastrukture obnovljivih izvora energije ograničiti gubitak tla prenamjenom na najvrjednijim površinama poljoprivrednog zemljišta (osobito vrijedno obradivo (P1) i vrijedno obradivo (P2) poljoprivredno zemljište).	1.1, 4.1., 7.1., 7.2.	1.2., 6.2.,	Tlo i poljoprivreda
5.	Poticati agrokulturni identitet prepoznatih područja te uključivanje istog u turističku prezentaciju/ponudu u sklopu samih poljoprivrednih gospodarstava, čija je primarna poljoprivredna djelatnost te prerada i prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda.	1.1., 6.2., 7.2.	1.2., 7.1.,	Tlo i poljoprivreda Krajobraz Kulturna baština
6.	Izgradnju turističke infrastrukture na vodnim tijelima planirati u skladu s ciljem Okvirne direktive o vodama – postizanje najmanje dobrog stanja vodnih tijela.	1.1., 6.2., 7.2.	1.2., 7.1.,	Vode i more
7.	Izgradnju turističke infrastrukture i infrastrukture obnovljivih izvora energije planirati uz minimalne negativne utjecaje na ocjenu općekorisnih funkcija šuma te gospodarske i zaštitne funkcije šuma.	1.1., 4.1., 7.1., 7.2.	1.2., 6.2.,	Šume i šumarstvo Lovstvo i divljač
8.	Primjenjivati načelo integralnog pristupa pri planiranju turističke namjene, odnosno sveobuhvatno sagledavanje korištenja i zaštite prostora na način da se u najvećoj mogućoj mjeri očuva stabilnost i biološka raznolikost šumskih ekosustava, zadrže površine šumske sastojine visokog uzgojnog oblika te izbjegniju fragmentacije cjelovitog šumskog kompleksa, posebice u zaštićenom obalnom području mora.	1.1., 4.1., 7.1., 7.2.	1.2., 6.2.,	Šume i šumarstvo Lovstvo i divljač
9.	Pri pošumljavanju birati autohtone vrste šumskog drveća i niskog raslinja u sastavu vegetacije okolnog područja lokacije, u najvećoj mogućoj mjeri vrste otporne na utjecaj nastanka i širenja šumskih požara te koristiti šumske sadnice iz rasadnika s istog područja kako bi se spriječio unosa biljnih i životinjskih invazivnih vrsta.	4.1.		Šume i šumarstvo Lovstvo i divljač
10.	Prilikom razvoja turističke infrastrukture i infrastrukture obnovljivih izvora energije poticati planiranje i izgradnju zelene infrastrukture te primjenu rješenja temeljenih na prirodi (NbS).	1.1., 4.1., 7.1., 7.2.	1.2., 6.2.,	Stanovništvo i zdravlje Ljudi Kulturna baština Krajobraz Zrak Vode i more Tlo i poljoprivreda Šume i šumarstvo Georaznolikost
11.	Izgradnju infrastrukture planirati uz minimalne negativne utjecaje na vitalnost populacija divljači i proizvodnu sposobnost prirodnih staništa divljači.	1.1., 6.2., 7.2.	1.2., 7.1.,	Lovstvo i divljač
12.	Odrediti prihvatni turistički kapacitet destinacije/područja, koji će u obzir uzeti i svu potrebnu infrastrukturu za boravak turista (promet, vodoopskrba i odvodnja, gospodarenje otpadom, energetika...).	1.1., 2.1., 6.2., 7.2.	1.2., 2.2., 7.1.,	Zrak Vode i more Georaznolikost Krajobraz Tlo i poljoprivreda Kulturna baština Stanovništvo i zdravlje Ljudi Gospodarenje otpadom Šume i šumarstvo Lovstvo i divljač

13.	Izgradnju turističke infrastrukture planirati na „brownfield“ područjima te uz primjenu koncepta i mjera zelene infrastrukture.	1.1., 2.1., 4.1., 7.1., 1.2., 2.2., 6.2., 7.2.	Šume i šumarstvo Lovstvo i divljač
14.	Infrastrukturu obnovljivih izvora energije, kao i površine za uzgoj biljaka u energetske svrhe planirati izvan zaštićenih područja prirode i područja ekološke mreže te izvan područja rasprostranjenosti strogo zaštićenih vrsta i ugroženih i/ili rijetkih stanišnih tipova.	4.1.	Bioraznolikost Zaštićena područja
15.	Osigurati očuvanje prirodnih plaža u prirodnom stanju.	1.1., 1.2.	Bioraznolikost Zaštićena područja Krajobraz Kulturna baština
16.	Poticati postavljanje fotonaponskih panela na izgrađenim površinama (građevine, brownfield područja i sl.).	4.1.	Bioraznolikost Zaštićena područja
17.	Pri izgradnji turističke infrastrukture uzeti u obzir očuvanje biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže prirodnih staništa divljači, divlje faune i flore, posebice očuvanje cjelovitih šumskih područja i ritova. Nadalje, u najvećoj mogućoj mjeri osigurati mir u prirodnim staništima divljači, očuvati izvore vode i osigurati nesmetani pristup divljači vodi.	1.1., 6.2., 7.1., 1.2., 4.1., 7.2.	Lovstvo i divljač
18.	Izgradnju infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan područja rasprostranjenosti strogo zaštićenih vrsta i ugroženih i/ili rijetkih stanišnih tipova, planirati ih u blizini ili na već izgrađenom području i brownfield područjima te uz primjenu koncepta i mjera zelene infrastrukture.	1.1., 6.2., 7.2.	1.2., 7.1., Bioraznolikost Zaštićena područja prirode
19.	U obrani od poplava mora gdje je to moguće primijeniti obalni odmak.	4.2.	Bioraznolikost Zaštićena područja prirode Krajobraz Georaznolikost
20.	Izgradnju nove infrastrukture unutar zaštićenih područja prirode planirati na način da ne dolazi do negativnog utjecaja na prirodne vrijednosti zbog kojih je područje zaštićeno.	1.1., 4.1., 7.1., 1.2., 6.2., 7.2.	Zaštićena područja prirode
21.	Poticati postavljanje ekološki prihvatljivih sidrišta.	1.1., 1.2.	Bioraznolikost Zaštićena područja
22.	Za zahvate na javnoj turističkoj infrastrukturi koja je zaštićena kao nepokretno kulturno dobro, ili se nalazi na području unutar granica kulturnog dobra ishoditi posebne uvjete, prethodna odobrenja, potvrde i suglasnosti nadležnih tijela (Konzervatorskih odjela Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, odnosno Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode) sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.	1.1., 2.1., 4.1., 7.1., 1.2., 2.2., 6.2., 7.2.	Kulturna baština
23.	Ukoliko će pojedini zahvati biti planirani unutar arheoloških lokaliteta i zona, prije izgradnje zahvata provesti terenske preglede lokacija na kojima se planira zahvat, te po potrebi provesti zaštitna arheološka istraživanja i adekvatnu zaštitu nalazišta.	1.1., 2.1., 4.1., 7.1., 1.2., 2.2., 6.2., 7.2.	Kulturna baština
24.	Izgradnju turističke infrastrukture i infrastrukture obnovljivih izvora energije u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan područja značajnije georaznolikosti te ih planirati u blizini ili na već izgrađenom području i brownfield područjima.	1.1., 2.1., 4.1., 7.1., 1.2., 2.2., 6.2., 7.2.	Georaznolikost
25.	Izgradnju turističke infrastrukture i infrastrukture obnovljivih izvora energije planirati na način da se što je moguće bolje uklopi u postojeći krajobraz (posebice u obalnom području) te ju u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan vrijednih krajobraza, zaštićenih područja prirode i područja kulturne baštine, uz primjenu koncepta i mjera zelene infrastrukture.	1.1., 2.1., 4.1., 7.1., 1.2., 2.2., 6.2., 7.2.	Krajobraz Kulturna baština

26.	Uz obaveznu primjenu i uvažavanje pitanja klimatskih promjena, odnosno ublažavanja i postizanja klimatske neutralnosti kao i prilagodbe na/od klimatske promjene zbog jačanja otpornosti na klimatske promjene (priprema infrastrukture za klimatske promjene) turističke sadržaje i infrastrukturu planirati i implementirati u skladu sa zabilježenim i predviđenim klimatskim promjenama te primijeniti odgovarajuće mjere prilagodbe (npr. primjena mjera zelene infrastrukture i rješenje temeljenih na prirodi (NBS - nature based solutions), primjena izgradnje infrastrukture na kotu na kojoj se ne očekuju negativni utjecaji plavljenja zbog podizanja razine mora, izbjegavanje izgradnje na područjima s velikim rizikom od plavljenja i pojave bujičnih poplava, izbjegavanje stvaranja efekta toplinskih otoka, izbjegavanje stvaranja doprinosa bujičnim poplavama, izbjegavanje izgradnje na klizištima i odronima i sl.)	1.1., 2.1., 4.1., 7.1., 7.2.	1.2., 2.2., 6.2.,	Klimatske promjene (prilagodba)
------------	---	---------------------------------------	-------------------------	------------------------------------

Tablica Mjere ublažavanja negativnih utjecaja provedbe Plana na ekološku mrežu

r. br.	Mjera ublažavanja negativnih utjecaja	Mjera NPOT na koji se mjera ublažavanja odnosi
1.	Izgradnju infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan područja rasprostranjenosti ciljnih stanišnih tipova i staništa ciljnih vrsta.	1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma 6.2. Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete 7.1. Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu 7.2. Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđena poslovnoga okruženja
2.	Izgradnju infrastrukture planirati u potpunosti izvan područja rasprostranjenosti prioritetnih ciljnih stanišnih tipova.	1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma 6.2. Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete 7.1. Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu 7.2. Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđena poslovnoga okruženja
3.	Osigurati očuvanje prirodnih plaža u prirodnom stanju i očuvanje prirodne vegetacije na stijenama.	1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma
4.	Izgradnju infrastrukture provoditi uz planiranje odgovarajuće tehnologije pročišćavanja otpadnih voda, u skladu s trenutnim mogućnostima i kapacitetima sustava odvodnje i uskladiti je s planiranim aktivnostima unaprjeđenja sustava	1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma 6.2. Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete 7.1. Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu 7.2. Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđena poslovnoga okruženja
5	Odrediti prihvatni turistički kapacitet destinacije/područja, koji će u obzir uzeti i svu potrebnu infrastrukturu za boravak turista	1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma

	(promet, vodoopskrba i odvodnja, gospodarenje otpadom, energetika...).	<p>2.1. Stvaranje preduvjeta za repozicioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima</p> <p>2.2. Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu</p> <p>6.2. Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete</p> <p>7.1. Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu</p> <p>7.2. Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprjeđena poslovnoga okruženja</p>
6	Poticati korištenje ekoloških poljoprivrednih proizvoda u turizmu.	<p>1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma</p> <p>1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma</p>
7.	Poticati postavljanje ekološki prihvatljivih sidrišta.	<p>1.1. Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma</p> <p>1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma</p>
8.	Izgradnju postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije, uključujući i prostor za uzgoj biljaka u energetske svrhe, potrebno u najvećoj mogućoj mjeri planirati izvan područja ekološke mreže, a u slučaju izgradnje unutar ili u blizini područja ekološke mreže, uvažiti definirane ciljeve očuvanja.	4.1. Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma
9.	Poticati postavljanje fotonaponskih panela na izgrađenim površinama (građevine, brownfield područja i sl.).	4.1. Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma
10.	U obrani od poplava mora gdje god je to moguće primijeniti obalni odmak.	4.2. Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena

PRILOG III. Sažetak izvješća o provedenom postupku prethodnog vrednovanja

Nalazi i zaključci vrednovanja

Tijekom provedenog postupka vrednovanja *Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine* korišteni su propisani kriteriji vrednovanja te uobičajena evaluacijska pitanja koja se koriste prilikom realizacije prethodnog vrednovanja. Postupak vrednovanja odvijao se u tri ključna koraka i prijedlozi tima za vrednovanje usvajani su tijekom izrade svake daljnje verzije Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalni plan/Plan).

Tijekom primjene kriterija vrednovanja, kao što je to bio slučaj i tijekom vrednovanja Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine (u daljnjem tekstu: Strategija), vidljivo je kako prilikom odgovaranja na evaluacijska pitanja nije bilo moguće razmatrati pojedine kriterije potpuno izdvojeno. Niz kriterija je uzajamno povezan i upravo ti međuodnosi značajni su kada je riječ o stvaranju osnove za uspješnu provedbu Plana. To se, u prvom redu, odnosi na kriterij konzistentnosti i unutarnje usklađenosti, kriterij djelotvornosti i komplementarnosti, kriterij djelotvornosti i učinkovitosti te kriterij jasnoće u odnosu na sve druge kriterije. Ovakav pristup prilikom vrednovanja svake verzije zaprimljenog Nacrta omogućio je holističko i integrirano sagledavanje problematike, uz kontinuirano promišljanje kako stvoriti pretpostavke za što djelotvorniju i učinkovitiju provedbu Plana, kao i pretpostavke za postizanje održivosti očekivanih relevantnih učinaka.

U nastavku slijede zaključci vezani za nalaze vrednovanja po evaluacijskim pitanjima, u skladu s osnovnim kriterijima vrednovanja, uz naznaku ključnih preporuka upućenih Naručitelju i Izrađivaču za poboljšanje Nacrta Plana.

Vežano za **kriterij relevantnost**, nalazi vrednovanja potvrdili su da je analiza stanja sveobuhvatna i usklađena sa svim relevantnim nalazima iz analize Strategije. Analiza odražava ključne razvojne potrebe i potencijale, a analitički dio je osvježen recentnim podacima, zaključno s krajem 2021. godine. Stoga je poslužila kao relevantna osnova za izradu strateškog okvira Plana. Opisi u tekstu su izostavljeni ili skraćeni u mjeri u kojoj je to bilo izvedivo. U okviru kriterija relevantnosti vrednovanje je ujedno bilo usmjereno i na provjeru je li strateški okvir jasno povezan s utvrđenim potrebama. Strateški okvir Plana većim je dijelom bio dobro povezan s istaknutim razvojnim potrebama koje su prenesene iz Strategije. Ipak, kod prvog strateškog cilja Strategije (Cjelogodišnji i regionalni uravnotežen turizam), u strateškom okviru Plana nije bila vidljiva povezanost sa svim prioritetnim područjima koja su utvrđena Strategijom u okviru ovog cilja, a koja su odraz potreba u sektoru turizma. Primjerice, nije bio istaknut relevantan segment uključivog turizma, kojem je u Strategiji posvećena značajna pažnja. To je korigirano te je u daljnjem Nacrtu Plana, u cjelini, postignuta jasnija povezanost svih ključnih potreba sa strateškim okvirom. Vrednovanje primjenom ovog evaluacijskog pitanja potvrdilo je da je strateški okvir izrađen temeljem prethodno dobro formuliranih i relevantnih potreba. Temeljem obrazloženoga, zaključujemo da je Izrađivač kvalitetno doradio tekst vezano za ovaj kriterij.

Razmatranje **kriterija djelotvornosti/efektivnosti** uobičajeno je prvenstveno u okviru provedbe postupka vrednovanja akata strateškog planiranja tijekom i nakon njihove provedbe. Ovim je kriterijem razmatrano jesu li posebni ciljevi, mjere i aktivnosti predloženi u Planu i Akcijskom planu najbolji način rješavanja razvojnih potreba u sektoru turizma? Tijekom procesa vrednovanja Izrađivaču su u dva navrata dane sugestije koje su se odnosile na poboljšanje prijedloga posebnih ciljeva i mjera, uključujući prijedloge za poboljšanje pozicioniranja i formuliranje mjera. Ovo se pitanje nadovezuje i na kriterij relevantnosti. Naime, ima li manje relevantnih podataka u opisima posebnih ciljeva, tj. ako su oni formulirani na pretjerano općenitoj razini, kao što je to bio slučaj s nekoliko posebnih ciljeva, njihova usmjerenost na rješavanje ključnih potreba dolazi do izražaja u manjoj mjeri. Isto tako, koncentracija na rješavanje bitnih potreba može biti ograničena i suviše ekstenzivno opisanim posebnim ciljevima, kao što je to bio slučaj s dva posebna cilja. Slijedom primjene ovog evaluacijskog pitanja, potvrđena je usklađenost posebnih ciljeva i mjera s ranije istaknutim razvojnim potrebama i potencijalima. Kroz manje redakcije kod opisanih posebnih ciljeva te slijedom navedenih aktivnosti i svrhe mjera, vrednovanje je potvrdilo da je ova usklađenost potpuna i zadovoljavajuća.

Tijekom realizacije vrednovanja provjereno je također jesu li svi ključni dionici u turizmu konzultirani i uključeni u pripremu Plana na adekvatan način. Uz brojno i izuzetno angažirano sudjelovanje predstavnika iz Ministarstva turizma i sporta te temeljem praćenja razine aktivne uključenosti ključnih dionika može se potvrditi da se radilo o uzornom participativnom procesu prilikom izrade Plana, kao što je to bio slučaj i tijekom procesa izrade Strategije. Članovi radne skupine za izradu Plana predstavnici su devet Ministarstava, koja se dotiču problematike razvoja turizma, te niza komora, udruženja, udruga, saveza, koordinacijskih tijela, predstavnici relevantnih znanstvenih institucija i drugih tijela koja su značajna za razvoj sektora. Radna skupina uzorna je po broju članova (više od sto članova) te je vrlo raznolika, na osnovu čega se može pretpostaviti da će biti moguće ostvariti djelotvornu međusektorsku suradnju, kao i holistički i integriran pristup prilikom daljnjeg razvoja održivog turizma. Ujedno, ovakva je djelotvorna suradnja osnova za postizanje komplementarnosti mjera, što se pokazalo značajnim ne samo za izradu kvalitetnog Plana već će to u jednakoj mjeri biti važno i za njegovu uspješnu provedbu. Uz Ministarstvo, koje je glavni nositelj izrade i provedbe Plana, s obzirom na obuhvat planiranih aktivnosti, iznimnu važnost prilikom njegove provedbe imat će suradnja s ostalim nadležnim tijelima državne uprave, županijama, gradovima, općinama kao i sa sustavom turističkih zajednica. **U okviru kriterija provjereno je također jesu li utvrđeni kvalitetni pokazatelji ishoda za posebne ciljeve.** U zadnjem Nacrtu Plana odabrani su oni najprikladniji koje je bilo moguće prikupiti iz javno dostupnih baza, a koji osiguravaju kontinuirano praćenje ishoda i rezultata. U poglavlju 4. Plana (Posebni ciljevi i ključni pokazatelji ishoda) utvrđeni su pokazatelji ishoda za ostvarenje posebnih ciljeva. Ukupno je predloženo 14 pokazatelja ishoda i svi imaju naznačene početne i ciljne vrijednosti koje su utvrđene ambiciozno u mjeri u kojoj je to bilo moguće. Utvrđene pokazatelje ishoda za ostvarenje posebnih ciljeva smatramo dobrim i inovativnim. Preporuke koje su dane tijekom vrednovanja su usvojene.

Primjenom **kriterija konzistentnosti i unutarnje usklađenosti/koherentnosti** provjerena je unutarnja usklađenost ključnih elemenata Plana i Akcijskog plana kako bi se postigla neophodna unutarnja vertikalna intervencijska logika akta strateškog planiranja. Usklađenost dokumenta je u prvom koraku razmatrana u odnosu na nalaze iz analize stanja i SWOT analize, kao i analize potreba i potencijala. Vidljivo je da je strateški okvir Plana u potpunosti usklađen sa poglavljem 3.2. (Srednjoročne razvojne potrebe i razvojni potencijali), čime je ostvarena neophodna povezanost i dosljednost u odnosu na ključne analize. Provjerena je ujedno i ispravnost razine posebnih ciljeva i mjera. U prvobitnom prijedlogu nekoliko posebnih ciljeva i mjera bilo je krivo pozicionirano, tj. nisu bili ispravnog „ranga“. Nekoliko mjera je bilo pretjerano „nisko“ pozicionirano, a dio mjera bio je pretjerano općenito formuliran kako je detaljnije navedeno u nalazima Izvješća. Zaključno, u zadnjoj zaprimljenoj verziji Nacrta Plana vidljivo je da je strateški dio u cijelosti usklađen sa spomenutim analizama i da je hijerarhija posebnih ciljeva i mjera zadovoljavajuća. Tablice koje su dio Akcijskog plana, a vezane su za Plan doradene su sukladno prijedlozima. Ujedno su ispravljene manje nekonzistentnosti, preklapanja i formulacije, tj. prihvaćene su sve sugestije tima za vrednovanje usmjerene poboljšanju sveukupne usklađenosti dokumenta.

Vrednovanje je bilo usmjereno i na primjenu **kriterija vanjske usklađenosti/koherentnosti**, pomoću kojeg je provjerena usklađenost Plana s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (NRS 2030) te s drugim relevantnim strateškim smjernicama. Usklađenost Plana s ključnim nadređenim strateškim dokumentom, *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine* neupitna je jer je Plan u potpunosti usklađen sa Strategijom, a tijekom vrednovanja Strategije ovom je pitanju posvećena dužna pažnja. Svi strateški ciljevi Strategije usklađeni su sa NRS-om 2030, a posebni ciljevi Plana nadovezuju se na prioritetna područja Strategije koja su direktno usmjerena ostvarenju strateških ciljeva te obuhvaćaju sve relevantne teme koje vode realizaciji razvojnog smjera 1 (RS 1) – održivo gospodarstvo i društvo iz *Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030.* Vrednovanje je potvrdilo da je Plan, uz usklađenost sa NRS-om 2030 usklađen i sa sljedećim dokumentima: Strategijom prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu i Strategijom niskougličnog razvoja do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu.

Primjena **kriterija komplementarnosti** omogućila je provjeru jesu li mjere u Akcijskom planu komplementarne na način da omogućavaju među-osnažujući efekt i sinergiju te podržavaju li i druge javne politike? Ova je provjera bitna s obzirom na važnost među-osnažujućeg utjecaja pojedinih mjera prilikom realizacije drugih u okviru istog posebnog cilja kao i s obzirom na značaj podržavajućeg efekta mjera u okviru različitih posebnih ciljeva. U poglavlju 6. Izvješća (Nalazi), naznačene su sve uočene komplementarnosti kako posebnih ciljeva tako i mjera i to u okviru istog kao i različitih posebnih ciljeva. Spomenute međuovisnosti i sinergijski učinci potvrda su da se na holistički način sagledavao razvoj turizma za razdoblje pokriveno Planom. Ovakva istaknuta komplementarnost ujedno naglašava važnost sustavne primjene intenzivnog i svrhovitog participativnog pristupa tijekom provedbe Plana, tj. djelotvorne suradnje i koordinacije svih relevantnih dionika iz nadovezanih javnih politika koji mogu, posredno ili neposredno, pridonijeti uspješnoj realizaciji planiranih posebnih ciljeva i mjera. Ujedno,

ovakva uzorna komplementarnost dodatno naglašava nužnost integriranog sagledavanja razvoja turizma.

Kriterijem **učinkovitosti/efikasnosti** ocijenjeno je jesu li financijski, institucionalni i ljudski resursi predviđeni za provedbu Plana i Akcijskog Plana jasno identificirani i dovoljni za njegovu provedbu? Primjena ovog kriterija također je uobičajena u okviru postupka vrednovanja strateških dokumenata tijekom njihove provedbe. Ipak, tijekom postupka prethodnog vrednovanja moguće je dati načelnu prosudbu vezano za raspoloživost financijskih, institucionalnih i ljudskih resursa potrebnih za provedbu strateškog dokumenta. Načelnu osnovu za ovu prosudbu moguće je dati temeljem onoga što je obrazloženo u: Poglavlju 9. Strategije: *Međuresorna suradnja u provedbi Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine*; Poglavlju 10.: *Indikativan financijski plan* te u Prilogu 3. u kojem je riječ o *Organizacijskoj strukturi upravljanja turizmom u Hrvatskoj*. Dodatno, učinkovitost/efikasnost se, također, nadovezuje na nužnost primjene spomenutog integriranog pristupa prilikom promišljanja daljnjeg održivog razvoja turizma. Pri tom se misli na kontinuiranu učinkovitu kao i djelotvornu međusektorsku suradnju relevantnih resora, s obzirom na izuzetnu povezanost problematike razvoja turizma s problematikom pokrivenom drugim javnim politikama – regionalnom, gospodarskom, poljoprivrednom, kulturnom, klimatskom, socijalnom, zdravstvenom i drugima. Učinkovita suradnja i koordinacija relevantnih tijela pretpostavlja primjenu participativnog upravljanja i uključivanje svih bitnih aktera na svim hijerarhijskim razinama kako bi se osigurala kvalitetna provedba Plana. Koristi od ovakvog pristupa bit će stoga vidljive i kod drugih javnih politika, ne samo politike razvoja održivog turizma. Slijedom navedenog, moguće je zaključiti da su financijski, institucionalni i ljudski resursi predviđeni za provedbu Plana i Akcijskog Plana jasno identificirani i dovoljni za provedbu te da je institucionalni sustav kvalitetno osposobljen i adekvatan za njihovu provedbu. Zbog specifičnosti turizma, međuresorna suradnja te sustavne i usklađene javne politike od temeljnog su značaja za daljnji razvoj održivog turizma u Hrvatskoj. Preporuka je da se razina i kvaliteta suradnje prate tijekom razdoblja provedbe Plana te da se primjeni ovog kriterija posveti posebna pozornost u predstojećem vrednovanju Strategije i Plana tijekom njihove provedbe.

Tijekom realizacije procesa vrednovanja bilo je vidljivo da su radi poboljšanja usvajane brojne ključne sugestije tima za vrednovanje te su zaprimljene i izdvojene, pisanim putem, reakcije na sve komentare i sugestije za poboljšanja prva dva Nacrta Plana. Tijekom rada na izradi posljednjih verzija Nacrta, naglašena je odlična suradnja s istaknutim stručnjacima Ministarstva turizma i sporta kao i da su svi uključeni od strane Ministarstva pokazali visoku razinu profesionalnosti, odgovornosti, predanosti i vlasništva u odnosu na ovaj ključni strateški dokument za politiku razvoja turizma.

Slijedom prethodno istaknutoga, tim za vrednovanje pozitivno ocjenjuje izrađen Nacrt Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine.

PRILOG V. Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2025. godine

AKCIJSKI PLAN

ZA PROVEDBU

**NACIONALNOGA PLANA RAZVOJA
ODRŽIVOGA TURIZMA**

ZA RAZDOBLJE DO 2025. GODINE

Popis kratica

Kratica	Objasnenje
ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanja odraslih
AT	Austrija
DSZ	Državni zavod za statistiku
ŠP	Španjolska
FR	Francuska
EMAS	(eng. <i>Eco management Audit Scheme</i>) Sustav ekološkog upravljanja i neovisnog ocjenjivanja
EU	Europska unija
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost
HAMAG BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HGSS	Hrvatska gorska služba spašavanja
HR	Hrvatska
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
ICT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
TTDI-WEF	Indeks razvoja putovanja i turizma – Svjetski gospodarski forum
ISO	Sustav upravljanja kvalitetom
IT	informacijske tehnologije
ITR	indeks turističke razvijenosti
IZTZG	Institut za turizam
JLP(R)S	jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
JLS	jedinice lokalne samouprave
JU ZP	javne ustanove za zaštitu prirode
MFIN	Ministarstvo financija
MPGI	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
MINGOR	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
MINTS	Ministarstvo turizma i sporta
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MP	Ministarstvo poljoprivrede
MPU	Ministarstvo pravosuđa i uprave
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.
SEEA	Međunarodne smjernice ekonomsko-okolišnih računa
SMOPHT	Strateški marketinški i operativni plan

**POPIS POSEBNIH CILJEVA I MJERA S OPISOM I PRIPADAJUĆIM
POKAZATELJIMA**

Posebni cilj 1.

**RAZVOJ VREMENSKI I PROSTORNO RAVNOMJERNIJE RASPOREĐENOG
TURISTIČKOG PROMETA**

<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*</i>
OI.02.8.64 Udio noćenja izvan razdoblja od 1. 6. do 30. 9.	16 %	26 %
OI.02.8.65 Udio noćenja izvan Jadranske Hrvatske	5,4 %	9 %
OI.02.8.66 Udio JLS u I i II kategoriji indeksa turističke razvijenosti (ITR)	27 %	35 %

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 1.1.

Poticati razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu s naglaskom na razvoj posebnih oblika turizma

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Razvojem turističke infrastrukture, strukturiranim razvojem proizvoda više dodane vrijednosti i razvojem posebnih oblika turizma poticat će se uravnoteženi i održivi razvoj turizma. Razvoj nove i unaprjeđenje postojeće javne infrastrukture bit će primarno usmjereni na poticanje izgradnje ili rekonstrukcije infrastrukture za razvoj zdravstvenoga i aktivnoga turizma, posjetiteljske infrastrukture te infrastrukture u funkciji valorizacije gastronomske, enološke i druge ponude u pojedinoj destinaciji.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	✓ Broj ugovorenih projekata javne turističke infrastrukture 2023. – 22 2024. – 20 2025. – 20
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	144.989.855,10 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma – NPOO A916035.03 Regionalna diverzifikacija i specijalizacija hrvatskoga turizma – Investicija 1 – sve grupe 2023. - 14.250.470,00 2024. - 49.372.885,00 2025. - 49.372.885,00 ukupno = 112.996.240,00 EUR • A587061 Ulaganja u turističku infrastrukturu u funkciji razvoja posebnih oblika turizma 2023. - 489.204,00 2024. - 305.262,00 2025. - 504.347,00 ukupno = 1.298.813,00 EUR • A761044 Fond za turizam 2023. - 2025. = 2.400.955 * 3 godine = 7.202.865,00 EUR

	<ul style="list-style-type: none"> Fond za udružene turističke zajednice i Fond za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent - 6.237.972 (2023.) * 3 godine = 18.713.916,00 EUR Sredstva iz prihoda turističke pristojbe i turističke članarine sustava turističkih zajednica: Hrvatska turistička zajednica, regionalne i lokalne turističke zajednice - 1.592.673,70 * 3 godine = 4.778.021,10 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	sustav turističkih zajednica, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne ustanove, pravne osobe kojima je osnivač ili većinski vlasnik Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
<i>Oznaka mjere</i>	I
Mjera 1.2. Podrška ulaganjima poduzetnika za razvoj održivog turizma	
<i>Svrha provedbe mjere</i>	Mjera će rezultirati povećanjem konkurentnosti i turističkih proizvoda više dodane vrijednosti koji će pridonijeti razvoju održivog turizma. Poticati će se ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te otpornost poduzetnika u cijelom lancu vrijednosti turizma. Poticati će se razvoj turističkih proizvoda prihvatljivih za okoliš i učinkovitost resursa, posebice onih u turistički slabije razvijenim područjima te bolje pozicioniranje na turističkomu tržištu kroz uvođenje inovacija i digitalnih tehnologija. Mjerom će biti obuhvaćeni poduzetnici u turizmu i to mali, srednji i veliki poduzetnici.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Ukupan broj ugovorenih projekata s ciljem poticanja poduzetnika u turizmu 2023. – 170 2024. – 150 2025. – 150
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	130.417.051,57 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma – NPOO – A916035.04 Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika – Investicija 2 – Grupa 1 2023. - 25.781.428,81 2024. - 44.993.031,63 2025. - 54.166.832,67 ukupno = 124.941.293,07 EUR A587055 Konkurentnost turističkog gospodarstva 2023. - 2.271.419,00 2024. - 1.602.169,75 2025. - 1.602.169,75 ukupno = 5.475.758,50 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	HAMAG BICRO
<i>Oznaka mjere</i>	I

Posebni cilj 2.

REPOZICIONIRANJE HRVATSKE KAO CJelogodišnje Autentične DESTINACIJE Održivog Turizma

Pokazatelj ishoda	Početa vrijednost pokazatelja ishoda 2019.	Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*
OI.02.8.53 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Održivost putovanja i turizma	57	≤ 50

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 2.1.

Stvoriti preduvjete za repozicioniranje hrvatskog turizma na stranim tržištima

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Mjera će obuhvatiti izradu Strateškog, marketinškog i operativnog plana hrvatskoga turizma kao osnovnog alata za pozicioniranje Hrvatske na inozemnim tržištima, koji će definirati nove ciljeve i komunikacijsku strategiju. U okviru mjere će se provesti i aktivnosti predviđene Strateškim marketinškim i operativnim planom. Slijedom navedenoga krovnog dokumenta izradit će se regionalni i lokalni planovi u kojima će naglasak biti stavljen na one aktivnosti koje doprinose smanjenju sezonalnosti i ravnomjernom teritorijalnom razvoju turizma. Također, SMOPHT će biti podloga za novi komunikacijski koncept i vizualni identitet koji će Hrvatsku učiniti prepoznatljivom po širokoj i kvalitetnoj turističkoj ponudi i proizvodima, odnosno napraviti snažan odmak od percepcije Hrvatske kao pretežito ljetne odmorišne destinacije kroz izgradnju imidža Hrvatske kao turističke destinacije visoke vrijednosti.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none">Broj provedenih aktivnosti i inicijativa SMOPHT-a 2023. – 0 2024. – 5 2025. – 4
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	114.431.178,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none">A587001 Turistička promidžba Republike Hrvatske 2023. – 2025. = 1.919.902,00 * 3 = 5.759.706,00Proračun HTZ-a (svi prihodi HTZ-a (bez DP) + fondovi): 2023. – 2025. = 36.223.824,00 * 3 = 108.671.472,00
<i>Nositelj</i>	HTZ
<i>Suradnici u provedbi</i>	MINTS
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 2.2.

Promocija hrvatske turističke ponude na emitivnim tržištima i na domaćem tržištu

<i>Svrha provedbe mjere</i>	S ciljem ostvarivanja cjelogodišnjeg i regionalno uravnoteženog turizma provodit će se aktivnosti koje će pozicionirati Hrvatsku na turističkim tržištima kao visokokvalitetnu destinaciju cjelogodišnjega i autentičnoga održivoga turizma. Osim toga, izradit će se komunikacijska strategija, a provodit će se aktivnosti oglašavanja, odnosa s medijima, aktivnosti na online i offline kanalima te razne inovativne i kreativne kampanje.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none">Broj provedenih marketinških aktivnosti

	2023. – 30 2024. – 35 2025. – 35
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	80.005.201,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A587001 Turistička promidžba Republike Hrvatske 2023. – 2025. = 1.919.902,00 * 3 = 5.759.706,00 Proračun HTZ-a (izvorni prihodi HTZ-a od turističke pristojbe i turističke članarine): 2023. – 2025. = 24.748.498,00 * 3* = 74.245.495 EUR <p>*Riječ je o trogodišnjoj projekciji iz SMOPHT-a</p>
<i>Nositelj</i>	HTZ
<i>Suradnici u provedbi</i>	MINTS
<i>Oznaka mjere</i>	I

Posebni cilj 3.

SMANJENJE NEGATIVNOG UTJECAJA TURIZMA NA SASTAVNICE OKOLIŠA, PRIRODU I PROSTOR

<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*</i>
OI.02.8.61 Udio potrošnje vode turista u ukupnoj potrošnji vode na razini Republike Hrvatske (DSZ prema Eurostat metodi)	6,4 %	6,3 %
OI.02.8.54 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Pritisak i utjecaj potražnje	117	< 100

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 3.1.

Poticati smanjenje pritisaka iz turizma na sastavnice okoliša i prirodu

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha mjere je poticati smanjivanje opterećenja iz turizma na sastavnice okoliša i prirodne resurse. Stoga će se podržavati okolišno prihvatljiva rješenja koja je moguće implementirati u poslovanje dionika u turizmu. Implementirat će se koncept kruznoga gospodarstva, provedbom projekata usklađenih s EU hijerarhijom otpada u cilju smanjenja otpada u turističkim i ugostiteljskim objektima. Provodit će se aktivnosti koje će osigurati visoki stupanj razumijevanja nužnosti okolišno održivoga turizma informiranjem i edukacijom te podizanjem kompetencija dionika u turizmu, temeljem izrađenoga komunikacijskog plana i njegove provedbe. Provodit će se tematske i integrirane radionice te konferencija o održivosti u turizmu. Portal za promociju održivoga turizma kontinuirano će se održavati i ažurirati kao platforma razmjene znanja i informacija između MINTS i dionika.
-----------------------------	---

<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj certifikata eko-označavanja i sustava upravljanja okolišem s neovisnim ocjenjivanjem (npr. EU Ecolabel³⁵, ISO, EMAS³⁶ ili ekvivalenti) 2023. – 2 2024. – 2 2025. – 10 • Broj objekata koji su u skladu s EU hijerarhijom otpada implementirali prakse smanjenje otpada (naglasak na otpad od hrane i plastike) 2023. – 5 2024. – 8 2025. – 10 • Broj provedenih tematskih i integriranih radionica i konferencija 2023. – 5 2024. – 5 2025. – 5
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	149.313,00 EUR – tematske radionice, nastavak projekta smanji otpad od hrane i pilot za smanjenje upotrebe plastike
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A916036 Podrška razvoju turističkih proizvoda posebnih oblika turizma 2023. – 2025. = 49.771*3 = 149.313,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	MPGI, MINGOR, MZO, MMPI, MP, FZOEU, JLP(R)S, sustav turističkih zajednica, JU ZP
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 3.2.

Unaprijediti sustavno i održivo planiranje razvoja turizma utemeljeno na prihvatnomu kapacitetu destinacije

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha mjere je stvoriti preduvjete za ujednačeno, sustavno i održivo upravljanje razvojem turizma u destinaciji. Kroz mjeru će se osigurati metodološka osnova potrebna za izradu studija prihvatnih kapaciteta, uključivo i metodologija za izradu studija nosivih kapaciteta nautičkoga turizma i poticati izrada studija prihvatnih kapaciteta na razini destinacije koje će postati temelj planiranja razvoja destinacije.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađena metodologija studije prihvatnoga kapaciteta 2024. – 1 • Broj izrađenih studija prihvatnoga kapaciteta 2023. – 0 2024. – 0 2025. – 7 studija prihvatnoga kapaciteta
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	199.086,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A916036 Podrška razvoju turističkih proizvoda posebnih oblika turizma 2023. – 2025. = 66.362 * 3 = 199.086,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	JLP (R)S, turističke zajednice

³⁵ EU Ecolabel je dobrovoljna eko-oznaka Europske unije koja temeljem standardiziranih kriterija promiče okolišnu održivost roba i usluga tijekom njihovog cijelog životnog ciklusa (od vađenja sirovina do odlaganja) i usluga, a provjeru usklađenost roba i usluga sa zadanim kriterijima verificira neovisna treća strana.

³⁶ EMAS (eng. Eco management Audit Scheme) je sustav upravljanja okolišem kojeg je Europska unija razvila za procjenu, izvješćivanje i unapređivanje okolišne održivosti organizacija svih vrsta i veličina, a provjeru usklađenosti organizacija sa zahtjevima sustava verificira neovisna treća strana.

Oznaka mjere	I	
Posebni cilj 4.		
SMANJENJE NEGATIVNOG MEĐUODNOSA TURIZMA I KLIME		
<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2021.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*</i>
OI.02.8.59 Intenzitet stakleničkih plinova prouzročen turizmom (indeks)	89,55	70,00
OI.02.8.60 Energetska intenzivnost u turizmu (indeks)	57,16	55,00

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 4.1.	
Poticati smanjivanje emisija stakleničkih plinova iz turizma	
<i>Svrha provedbe mjere</i>	Radi smanjivanja emisija stakleničkih plinova iz turizma, mjera će osigurati postupnu dekarbonizaciju javne turističke infrastrukture. Mjera će poticati korištenje izvora energije s niskim udjelom ugljika, odnosno obnovljive izvore energije (poput energije vjetra, sunčeve energije i biomase) i provedbu mjera energetske učinkovitosti. Smanjenje emisija ugljika iz turističkih aktivnosti poticat će se upotrebom vozila ili plovila s „nulom emisijom CO2“, poput onih na električni pogon. Poticat će se povećanje odljeva stakleničkih plinova sadnjom dodatnih stabala u šumskim, urbanim i periurbanim područjima.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Broj sufinanciranih projekata s mjerom dekarbonizacije javne turističke infrastrukture 2023. – 0 2024. – 0 2025. – 20 Broj dodatnih stabala zasađenih u šumskim, urbanim i periurbanim područjima 2023. – 1000 2024. – 1000 2025. – 1000
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	1.280.319,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A 587001 Turistička promidžba Republike Hrvatske 2023. – 2025. = 160.000 * 3 godine = 480.000,00 EUR A761044 Fond za turizam 2023. – 2025. = 266.773 * 3 godine = 800.319,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	JLP(R)S, sustav turističkih zajednica, HTZ, JU ZP
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 4.2.	
Jačati otpornost turizma na posljedice klimatskih promjena	
<i>Svrha provedbe mjere</i>	U svrhu osvješćivanja nužnosti prilagodbe turističkoga sektora klimatskim promjenama i implementacije relevantnih mjera i aktivnosti,

	unaprijedit će se postojeći i uspostaviti novi mehanizmi kojima će se osigurati provedba mjera Strategije prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu. Naglasak je na edukaciju i jačanju svijesti ciljanih skupina dionika (npr. srednjih i strukovnih škola, udruga u turizmu) o rizicima, učincima i načinima prilagodbe turizma na klimatske promjene.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj provedenih edukacija u svrhu jačanja svijesti dionika u turizmu o prilagodbi klimatskim promjenama 2023. – 5 2024. – 5 2025. – 5 • Broj globalnih, EU i nacionalnih projekata i inicijativa vezanih za prilagodbu turizma klimatskim promjenama u kojima sudjeluje MINTS 2023. – 2 2024. – 2 2025. – 2
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	248.856,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A916036 Podrška razvoju turističkih proizvoda posebnih oblika turizma 2023. – 2025. = 49.771*3 = 149.313,00 EUR • A587014 Jačanje turističkog tržišta i ljudskih potencijala u turizmu - 2023. – 2025. = 33.181*3 = 99.543,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	MINGOR
<i>Oznaka mjere</i>	I

Posebni cilj 5.

JAČANJE LJUDSKIH POTENCIJALA U TURIZMU

<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*</i>
OI.02.8.55 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Ljudski resursi i tržište rada	73	≤ 60

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 5.1.

Poticati i promovirati zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Mjera je usmjerena na promociju zanimanja u turizmu s ciljem jačanja kompetencija i podizanja kvalitete ljudskih potencijala, motiviranjem mladih za rad u turizmu te povezivanjem obrazovnih institucija i poslodavaca u turizmu i ugostiteljstvu. Također, programima stipendiranja namjera je motivirati mlade i dodatno potaknuti interes učenika i studenata, ali i poslodavaca u turizmu za zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva te osigurati kvalitetu umrežavanja obrazovnih ustanova i poslodavaca.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj dodijeljenih stipendija (MINTS i poduzetnici) 2023. – 120 2024. – 140 2025. – 160

	<ul style="list-style-type: none"> Broj učenika koji su sudjelovali u aktivnostima promocije zanimanja u turizmu (MINTS) 2023. – 100 2024. – 100 2025. – 160
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	3.296.835,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A 587014 Jačanje turističkog tržišta i ljudskih potencijala u turizmu 2023. – 2025. = 1.098.945 * 3 = 3.296.835,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	Poduzetnici, srednje strukovne i umjetničke škole
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 5.2.

Usklađivati kompetencije ljudskih potencijala sa zahtjevima radnih mjesta i tržišta rada u turizmu

<i>Svrha provedbe mjere</i>	<p>Svrha provedbe mjere je jačanje kapaciteta zaposlenih kod poslodavaca u turizmu, ali i privući i aktivirati nezaposlene za poslove u turizmu. Kroz ovu mjeru izradit će se analiza potreba poslodavaca zasnovana na istraživanju o njihovim trenutačnim potrebama, kao i potrebama relevantnih međunarodnih dionika u turizmu (AT, ŠP, FR), uz analizu novih trendova na tržištu rada u pogledu znanja i vještina za razvoj turizma u sljedećih 10 godina. Kroz ovu mjeru poticati će se razvijanje srednjoškolskih programa i programa za obrazovanje odraslih koji će omogućiti stjecanje specifičnih kompetencija za rad u turizmu, osobito onih vezanih za zelenu i digitalnu tranziciju, nove trendove i potrebe turista te upravljanje u turizmu. Dodatno, izradit će se novi obrazovni programi za stjecanje kompetencija, a navedeno će se provoditi u suradnji s HZZ-om putem sustava vaučera namijenjenih za edukaciju nezaposlenih i zaposlenih osoba. U suradnji sa Ministarstvom znanosti i obrazovanja i Agencijom za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih modernizirat će se ponuda srednjoškolskih obrazovnih programa za potrebe turizma izradom i uvođenjem strukovnih kurikuluma usklađenih s potrebama turističkog sektora.</p>
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Broj izrađenih i provedenih obrazovnih programa u sektoru turizma i ugostiteljstva 2023. – 0 2024. – 10 2025. – 0 Broj učenika i polaznika educiranih kroz obrazovne programe u sektoru turizma i ugostiteljstva 2023. – 2000 2024. – 0 2025. – 1000
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	25.319.109,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma - A916035.05 Jačanje kapaciteta sustava za otporan i održiv turizam 2023. – 518.150,00 2024. – 372.685,00 2025. – 372.686,00 ukupno = 1.263.521,00 EUR A587056 OP Ljudski potencijali prioritet 2,3,5 2023. – 21.120.381,00

	2024. – 1.288.246,00 2025. – 0,00 ukupno = 22.408,627,00 EUR • A587014 Jačanje turističkog tržišta i ljudskih potencijala u turizmu 2023. – 468.383,00 2024. – 589.289,00 2025. – 589.289,00 ukupno = 1.646.961,00 EUR
Nositelj	MINTS
Suradnici u provedbi	HZZ, MZO, ASOO
Oznaka mjere	R

Posebni cilj 6.

UNAPRJEĐENJE STRUKTURE I KVALITETE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA

<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.</i>
OI.02.8.62 Udio hotela i sličnog smještaja** u ukupnim smještajnim kapacitetima (postelje)	13 %	17 %
OI.02.8.63 Udio hotela s četiri i pet zvjezdica u ukupnim hotelskim kapacitetima (objekti)	51 %	65 %

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

** Prema Državnom zavodu za statistiku ova skupina uključuje: hotele, hotele baštine, apart-hotele, integralne hotele, difuzne hotele, lječilišne hotele, hotele posebnoga standarda, turistička naselja, turističke apartmane, pansioni, lječilišne pansioni.

Mjera 6.1.

Unaprijediti okvir za pružanje usluga u turizmu

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha provedbe mjere je unaprijediti okvir za pružanje usluga u turizmu. Unaprjeđenje sustava kategorizacije provest će se modernizacijom propisa o razvrstavanju i kategorizaciji objekata, tako da se propisani standardi za kategorizaciju smještajnih objekata usklade s trendovima na turističkom tržištu i očekivanim razinama usluga. Temelj nove kategorizacije bit će održivost. Ujednačit će se uvjeti za pružanje usluga u turizmu, stvaranjem okvira koji će osigurati ujednačavanje uvjeta za pružanje usluga od strane poduzetnika i pružanja usluga u domaćinstvu.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Izrađen Pravilnik o kategorizaciji Implementacija Pravilnika Praćenje stanja: trendovi kretanja prosječne zauzetosti smještajnih kapaciteta, razina efikasnosti komercijalizacije kapaciteta, tržišno pozicioniranje s obzirom na razinu kvalitete proizvoda i razinu aktivnosti ekonomskoga prometa
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	N/P
<i>Izvor financiranja</i>	n/p
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	/
<i>Oznaka mjere</i>	R

Mjera 6.2. Poticati ulaganja u smještaj visoke kvalitete	
<i>Svrha provedbe mjere</i>	U svrhu podizanja kvalitete smještaja te usmjerenja prema cjelogodišnjemu poslovanju i održivosti turizma, poticat će se zelena i digitalna tranzicija malih i srednjih poduzetnika uključujući transformaciju privatnih iznajmljivača u poduzetnike. Provodit će se i aktivnosti koje će osigurati aktivaciju neaktivne državne imovine. Stvorit će se i novi okvir za poticanje investicijskih projekata u turizmu.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Broj ugovorenih projekata podizanja kvalitete smještaja: 2023. – 30 2024. – 50 2025. – 50
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	10.623.516,92 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A587055 Konkurentnost turističkoga gospodarstva 2023. - 383.036,00 2024. - 1.802.169,75,00 2025. - 1.802.170,75,00 ukupno = 3.987.376,50 EUR A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma - A916035.04 Jačanje održivosti i poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika – Investicija 2 – Grupa 2 2023. - 1.327.228,08 2024. - 2.654.456,17 2025. - 2.654.456,17 ukupno = 6.636.140,42 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	HAMAG-BICRO
<i>Oznaka mjere</i>	I

Posebni cilj 7.

OSIGURANJE POTICAJNOG POSLOVNOG OKRUŽENJA

<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*</i>
OI.02.8.56 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Poslovno okruženje	108	≤ 80

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 7.1.

Smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha mjere je dodatno smanjiti administrativno opterećenje dionika u turizmu. Aktivnosti koje će se provoditi su projekti razvoja naprednih e-usluga koje će omogućiti lakšu komunikaciju dionika u turizmu s javnom upravom, a time i smanjenje vremena potrebnoga za administraciju, što će posljedično dovesti do smanjenih troškova poslovanja i veće konkurentnosti.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Nadograđen IT alat za upravne i neupravne postupke: 2023. – 0 2024. – 0

	2025. – 1
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	1.317.937,25 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma <ul style="list-style-type: none"> - NPOO 2.3. C2.3.R3-I15 Uspostava aplikativnih rješenja u turizmu s ciljem administrativnoga rasterećenja poduzetnika te transformacije modela turizma ka održivosti (1 alat – četvrtina iznosa) <ul style="list-style-type: none"> 2023. - 226.956,00 2024. - 151.304,00 2025. - 939.677,25
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	/
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 7.2.

Stvoriti učinkoviti okvir s ciljem unaprijeđena poslovnoga okruženja

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha ove mjere je stvoriti učinkoviti okvir za poticanje investicija u turizmu. Izradit će se sektorski program poticaja temeljem kojega će se poticati investicijski projekti u turizmu visoke dodane vrijednosti. Provodit će se aktivnosti i uska suradnja s nadležnim tijelima s ciljem unapređenja zakonodavnoga okvira, smanjenja fiskalnih, parafiskalnih i administrativnih nameta.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Broj korisnika: <ul style="list-style-type: none"> 2023. – 0 2024. – 20 2025. – 30
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	N/P
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> Sredstva za provedbu ove mjere planirana su u obliku poreznih olakšica i oslobađanja plaćanja naknada za raspolaganje imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske i JLP(R)S (cca 100.000.000 EUR) i temeljem Programa poticanja investicija u turizmu
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	MINGOR, MFIN
<i>Oznaka mjere</i>	I

Posebni cilj 8.

RAZVOJ INOVACIJA I DIGITALNE TRANSFORMACIJE TURIZMA

<i>Pokazatelj ishoda</i>	<i>Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.</i>	<i>Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*</i>
OI.02.8.57 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – ICT readiness	5,3	5,7

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 8.1. Poticati inovacije	
<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha mjere je potaknuti razvoj novih i inovativnih rješenja koja će osigurati smanjenje negativnih utjecaja turizma, smanjiti sezonalnost i potaknuti konkurentnost poduzetnika u turizmu. Mjerom će se poticati ulaganja u inovacije i digitalne tehnologije koje će povećati otpornost i produktivnost poduzeća (malih, srednjih i velikih) kao i bolje pozicioniranje na turističkomu tržištu. Ulaganja će biti usmjerena u aktivnosti istraživanja i inovacija s ciljem povezivanja dionika u lancu vrijednosti turizma, zelene tranzicije i razvoja održivoga i cjelogodišnjega poslovanja, ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama i razvoju raznovrsne ponude i sadržaja visoke dodane vrijednosti. Podupirat će se inovacije u sklopu unaprjeđenja procesa prihvatljivih za okoliš i učinkovitost resursa, ulaganja za prijelaz na kružno gospodarstvo, sprječavanje i suzbijanje onečišćenja okoliša te zaštitu i obnovu biološke raznolikosti i ekosustava.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Broj podržanih poduzeća:³⁷ 2023. – 10 2024. – 0 2025. – 0
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	23.890.105,51 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma A916035.04 Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika – investicija 2, grupa 3 2023. - 4.778.021,10 2024. - 9.556.042,20 2025. - 9.556.042,20 ukupno = 23.890.105,51 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	HAMAG BICRO
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 8.2. Razviti IT sustave i napredne e-usluge i alate za upravljanje destinacijom i turističkim tokovima	
<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha mjere je stvoriti okruženje koje će olakšati upravljanje destinacijom i osigurati mogućnost donošenja odluka temeljeno na podacima. Kroz mjeru će se razvijati IT sustavi, uključujući aplikativno rješenje za upravljanje destinacijama, kao i aplikativno rješenje za upravljanje turističkim tokovima, koji će biti podrška turističkim zajednicama u održivom upravljanju destinacijom. Koristit će ga i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, a intencija je i uspostava sustava i e-usluga koji će potaknuti digitalnu transformaciju u smjeru razvoja pametne destinacije
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> Broj uspostavljenih IT alata: 2023. – 0 2024. – 0 2025. – 2
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	2.635.874,50 EUR

³⁷ Broj ugovorenih projekata za provedbu inovacija

Izvor financiranja	<ul style="list-style-type: none"> A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma A916035.06 - NPOO 2.3. C2.3.R3-I15 Uspostava aplikativnih rješenja u turizmu s ciljem administrativnog rasterećenja poduzetnika te transformacije modela turizma ka održivosti 2023. – 453.912,00 2024. – 302.608,00 2025. – 1.879.354,50 ukupno = 2.635.874,50 EUR
Nositelj	MINTS
Suradnici u provedbi	/
Oznaka mjere	I

Posebni cilj 9.

USPOSTAVLJANJE UČINKOVITOG OKVIRA ZA UPRAVLJANJE RAZVOJEM ODRŽIVOG TURIZMA

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.	Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*
OI.02.8.58 Indeks razvoja putovanja i turizma (TTDI-WEF) – Politike i uvjeti djelovanja	39	≤35

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

Mjera 9.1.

Stvoriti preduvjete za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti

Svrha provedbe mjere	Izradom krovna Zakona o turizmu, osigurat će se učinkoviti okvir za upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti. Zakon će predvidjeti alate za unaprjeđenje učinkovitosti sustava turističkih zajednica i nastavak integracije principa destinacijske menadžment organizacije kao i preuzimanje novih odgovornosti i zadataka. Aktivnosti na stvaranju novoga okvira, obuhvatit će i detaljnu analizu postojećih propisa i potrebu njihova usklađivanja s krovnim zakonom te usklađivanje propisa koji uređuju obavljanje turističke djelatnosti i pružanja usluga, kao i onih koji izravno utječu na konkurentnost i održivost u turizmu.
Pokazatelj rezultata	<ul style="list-style-type: none"> Donesen Zakon o turizmu Izrađena analiza propisa (ili broj propisa obuhvaćenih analizom)
Ukupan procijenjeni trošak provedbe	N/P
Izvor financiranja	N/P
Nositelj	MINTS
Suradnici u provedbi	/
Oznaka mjere	R

Mjera 9.2.

Uspostaviti sustav satelitskih računa održivog turizma

Svrha provedbe mjere	S ciljem donošenja kvalitetnih javnih politika na svim razinama i osiguravanja podloge za učinkovitije strateško planiranje, uspostaviti će se Sustav satelitskih računa održivoga turizma na nacionalnoj i regionalnoj razini te na razini odabranih deset destinacija skladu s
----------------------	--

	međunarodnim smjernicama ekonomsko-okolišnih računa (SEEA). Također će se definirati lista pokazatelja održivosti turizma s metodološkim okvirom potrebnim za prikupljanje i obradu podataka i procjenu uspješnosti politike održivoga razvoja turizma u Republici Hrvatskoj. U okviru mjere izradit će se metodologija izrade satelitskoga računa održivoga turizma, provest će se istraživanja te će se izraditi nacionalni satelitski račun, 21 regionalni račun i najmanje 10 računa na razini destinacije.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen Sustav satelitskih računa održivoga turizma: 2023. – 0 2024. – 0 2025. – 1
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	597.253,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma 2023. - 597.253,00 2024. - 0,00 2025. - 0,00 ukupno = 597.253,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	MZO, IZTZG
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 9.3.

Stvoriti preduvjete za učinkovito prikupljanje podataka

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Kako bi se osigurala učinkovita provedba javnih politika i upravljanje razvojem turizma prema održivosti ovom mjerom osigurati će se kvalitetno i pouzdano praćenje relevantnih podataka za turizam. To će podrazumijevati razvoj IT alata za prikupljanje podataka te će se omogućiti sustavna analiza i korištenje prikupljenih podataka za planiranje i upravljanje razvojem održivoga turizma.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • uspostavljen IT alat: 2023. – 0 2024. – 0 2025. – 1
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	1.317.937,25 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A916035 Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma A916035.06 - NPOO 2.3. C2.3.R3-I15 Uspostava aplikativnih rješenja u turizmu s ciljem administrativnoga rasterećenja poduzetnika i transformacije modela turizma ka održivosti (1 alat – četvrtina iznosa) 2023. - 226.956,00 2024. - 151.304,00 2025. - 939.677,25 ukupno = 1.317.937,25 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	/
<i>Oznaka mjere</i>	I

Posebni cilj 10.

ODGOVORITI NA TRENDOVE U RAZVOJU TURISTIČKIH DESTINACIJA

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost pokazatelja ishoda 2019.	Ciljana vrijednost pokazatelja ishoda 2027.*
OI.02.8.67 Broj uključenih gradova (destinacija) u <i>Smart cities marketplaces</i> **	2	20

* Sukladno Nacionalnom planu razvoja održivog turizma do 2027.

**Napomena: *Smart Cities Marketplace, Rijeka* (Fellow city, https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/projects-and-sites/cities?f%5B0%5D=fellow_city%3A1&page=7); *Hvar* („I Demo site“ – Location of project site <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/city/hvar>)

Mjera 10.1.

Razvijati pametne destinacije koje se temelje na inovativnosti, pristupačnosti i održivosti

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Svrha mjere je upravljanje razvojem destinacije temeljeno na tehnologiji, inovativnosti, pristupačnosti i održivosti uz korištenje digitalnih alata. U svrhu jačanja svijesti i znanja dionika u turizmu o upravljanju pametnim destinacijama i o novim trendovima u turizmu nužno je intenzivirati aktivnosti turističkih zajednica vezanih za različite oblike edukacije, informiranja i drugih aktivnosti. Kroz mjeru će se poticati pristupačnost infrastrukture i informacija; održivost, i to prilagodba klimatskim promjenama (održivi promet, event, prostorno planiranje), očuvanje okoliša i upravljanje turističkim tokovima (alati koji stoje na raspolaganju su IT alati, prostorno planiranje, prijevoz turista izvan najposjećenijih dijelova); te digitalizacija, osobito pristup informacijama za specifične grupe posjetitelja, prikupljanje informacija za pametno upravljanje (pametno parkiranje, ePodaci prikupljanje i dijeljenje).
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none">Broj pametnih destinacija kod kojih je realiziran pristup temeljen na inovativnosti, pristupačnosti i održivosti: 2023. – 0 2024. – 0 2025. – 2
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	498.345,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none">A587058 – Podrška upravljanju Strategijom EU za Jadransku i Jonsku regiju (EUSAIR), 2023. – 2025. =166.115 EUR * 3 godine = 498.345,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	turističke zajednice
<i>Oznaka mjere</i>	I

Mjera 10.2.

Očuvati percepciju Hrvatske kao sigurne destinacije

<i>Svrha provedbe mjere</i>	Sigurnost je ključni element komparativne prednosti destinacije na međunarodnom turističkom tržištu. Podupirat će se aktivnosti koje uključuju nastavak projekta MUP-a „Sigurna turistička destinacija“ te
-----------------------------	--

	projekata prevencija nesreća te zaštite i spašavanja suradnji s Hrvatskom gorskom službom spašavanja (HGSS-om). Osiguravanjem dodatnih timova medicinske pomoći i pravodobnim informiranjem javnosti i upravljanjem kriznim situacijama jača se koordinacija i spremnost odgovora na različite sigurnosne izazove.
<i>Pokazatelj rezultata</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sufinanciranih dodatnih timova medicinske pomoći: 2023. – 20 2024. – 20 2025. – 20 • Broj ugovora s HGSS-om: 2023. – 1 2024. – 1 2025. – 1 • Broj odluka o dodjeli sredstava za povećanje sigurnosti boravka turista u destinaciji: 2023. – 1 2024. – 1 2025. – 1
<i>Ukupan procijenjeni trošak provedbe</i>	1.315.282,00 EUR
<i>Izvor financiranja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A819027 Poticaj za povećanje sigurnosti turista 2023. - 452.584,00 2024. - 431.349,00 2025. - 431.349,00 ukupno = 1.315.282,00 EUR
<i>Nositelj</i>	MINTS
<i>Suradnici u provedbi</i>	županije, HGSS
<i>Oznaka mjere</i>	I

